

SKEPTIKKO

TIETEELLISEN MAAILMANKUVAN PUOLESTA

2/2022

UUSII★ Ukko
Kalevi
Astral, Astro,
Ennustukset,

Vapaa
nro 208

**Ostaisitko tältä mieheltä
käytetyn ennustuksen?**

Sisältö

2/2022

VICTORIA ART / PIXABAY.COM

Venäjäen perintöön kuuluva henkinen ylemmyys näkyy myös Putinin retoriikassa, kun hän puolustaa perinteisiä arvoja ja kammoksuu länteen pesiytynyttä liberaalia ajattelua (s. 12-16).

- 4 Sami Mustala**
MINÄ, SKEPTIKKO
- 7 Boxa**
GNOOMIT
- 8 Tiina Raevaara**
VASTAANOTTAJALLAKIN ON VASTUU SIITÄ,
VAIKUTTAAKO TIETO
- 10 Vladimir Heiskanen**
VALTSUN TUOLISSA:
KOLESTEROLISKEPTIKKOJEN HUUHAA
- 12 Arto Mustajoki**
VENÄLÄISTEN TOTUUS JA TOTUUS VENÄLÄISISTÄ
- 17 Risto K. Järvinen**
ERÄÄN PUHELINENNUSTAJAN NOUSU JA TUHO
- 22 Joni Martikainen**
COVID-19 JA SALALIITTOTEORIAT: OSA 5
- 26**
IHME JUTTUJA
- 28 Juha Leinivaara**
VIRUSDENIALISMIN SISÄLLISSOTA
- 29 Risto K. Järvinen**
KIRJAT: TAROT. KORTTIEN VIISAUS

Julkaisija: **SKEPSIS^{RY}** #136

Tieteiden talo
Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
www.skepsis.fi
Y-tunnus: 1462799-8

Päätoimittaja: Risto K. Järvinen

E-mail: editor@skepsis.fi

Toimitus: Närhitie 11, 01450 Vantaa

Toimitusneuvosto: Susanne Björkholm, Irma Hirsjärvi,
Vesa Linja-aho, Altti Rannikko, Mikko
Ville Valjento

Taitto: Tampereen seudun Työllistämisyhdistys
Etappi ry, Mediapaja

Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä välttämättä edusta toimituksen tai Skepsiksen virallista kantaa.

Lehdellä on oikeus tehdä kopioita artikkeleista, saattaa niitä yleisön saataville sekä siirtää aineistoa kolmansille osapuolille, lähinnä tutkimuskäyttöön. Skeptikon näköislehti julkaistaan kahden vuoden viipeellä Skepsiksen www-sivuilla.

Skeptikko on sitoutunut noudattamaan Journalistin ohjeita ja Julkisen sanan neuvoston toimintaperiaatteita.

Painopaikka: PK-Paino
ISSN 0786-2571

Ilmoitushinnat: 1/1 (180 x 260 mm) 500 €
1/2 (180 x 130 tai 90 x 260) 250 €
1/4 (90 x 130 tai 180 x 65) 125 €

Seuraava Skeptikko ilmestyy syyskuussa. Lehteen tarkoitettu materiaali tulee olla toimituksessa elokuun 21. päivään mennessä.

- 30 Risto K. Järvinen**
KIRJAT: SALALIITTOTEORIOIDEN IHMEMAASSA,
TAISTELU TOTUUDESTA, HERÄNNEET
- 32 Osmo Tammisalo**
KIRJAT: THE ATHEIST MUSLIM
- 34 Tiina Lintunen**
KIRJAT: SILMÄNKÄÄNTÄJÄ
- 35 Irma Hirsjärvi**
KESKUSTELUA: WOKE, CANCELOINTI JA
NAISTEN PALKKATASA-ARVO
- 36 Satu Hopponen**
KESKUSTELUA: SUOMIKO PIEN? ELÄ HUPAJAI!

Kansi: Skeptikko, jolla ei ole ylikuonnollisia kykyjä, pääsi helposti puhelinennustajaksi. Tärkein kyky ei ollut ennustaminen, vaan taito pitää kalliit puhelut mahdollisimman pitkinä. Potkut tuli!

Kuva: Joni Syvänen.

FAKTANTARKASTAJAT ISKIVÄT EINSTEINIIN

KOU LU ON LUSITTU ja kesä on täällä! Muuan Facebook-ystäväni intoutui kirjoittamaan kauniisti: ”Tällä lainatulla kuvalla annan jälleen kerran koulujen päättyessä stipendin kaikille niille, jotka sinnittelivät, eivätkä silti ihan onnistuneet. Niille, jotka eivät valmistuneetkaan. Niille, joille kaikki oli liian raskasta. Niille, joiden harteilla ja repussa oli liian paljon kantamuksia. Niille, joiden korvissa kaikui koko kouluvuoden pilkkaajien sanat. Niille, joihin kannustavat lauseet ja hyväksyvät katseet eivät yltäneet. Oma polku löytyy kyllä. Joskus matka on sitä antoisampi, mitä enemmän siinä on mutkia. Turvavyö kiinni ja matka jatkuu!”

Lainattu kuva tekstin alla sisälsi käsinkirjoitetun sitaatin: ”Everybody is a genius, but if you judge a fish by its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid. *Albert Einstein.*”

Pirulliseen skeptikon mieleeni hiipi heti ajatus, onko sitaatti todella Einsteinilta. Ryhdyin tarkastamaan asiaa. USA Today -lehdessä 27.4.2021 tehty faktantarkastus kertoi, että sitaatti ei ole Einsteinilta. Lehden mukaan Facebookissa julkaistiin 12.4.2021 pilakuva, jossa on useita eläimiä kuten norsu, apina ja pingviini rivissä opettajan edessä. Opettaja sanoo: ”Oikeudenmukaista valintaa varten kaikkien on suoritettava sama koe. Kiiwetkää tuohon puuhun.”

Pilakuvan alla oli otsikko ”Koulutusjärjestelmämme” ja sen alapuolella lainaus ”Einsteinilta”: ”Kaikki ovat neroja. Mutta jos arvioit kalaa sen kyvyn perusteella kiivetä puuhun, se elää koko elämänsä uskoen että se on tyhmä.” Lehti kertoi, että viestiä on jaettu yli 100 000 kertaa, ja samanlaisia viestejä on jaettu myös Pinterestissä ja Twitterissä.

Lisäksi USA Todayn faktantarkastus totesi, että Einstein kirjoitti kirjassaan ”Ideas and Opinions” seuraavasti: ”Vuosisadassa on vain muutamia valaistuneita ihmisiä, joilla on selkeä mieli ja tyyli ja hyvä maku. Se, mikä on säilynyt heidän työstään, kuuluu ihmiskunnan arvokkaimpiin omaisuuksiin.” Tämä kyseenalaistaa ajatuksen, että Einstein olisi esittänyt kaikkien olevan neroja.

Quote Investigator kirjoitti jo 6.4.2013, että ei ole olemassa oleellisia todisteita siitä, että Einstein olisi väittä-

nyt kaikkien olevan neroja. Kyseinen sitaatti ei esiinny Princeton University Pressin kattavassa lainauskokoelmassa ”The Ultimate Quotable Einstein”.

”Valitettavasti Einstein ei koskaan sanonut sitä”, kirjoittaa Jolene Creighton Futurism-julkaisussa. Hänen mukaansa mainittu lainaus ilmestyi maailmaan kauan Einsteinin kuoleman jälkeen, eli vuonna 2004 Matthew Kellyn selfhelp-kirjassa ”The Rhythm of Life: Living Every Day with Passion and Purpose”. Alkuperäinen sitaatti näyttää olevan peräisin vuoden 1898 Journal of Education -lehden artikkelista, jonka on kirjoittanut nimimerkki Aesop Jr.

Päätin, että pienestä kiusauksesta huolimatta en mene kommentoimaan Einstein-lainauksen aitoutta ystäväni Facebook-julkaisuun. Miksi pilaisin hänen kauniin päivityksensä merkityksettömällä viisastelulla? Kuitenkin, kun palasin julkaisuun, huomasin että joku besserwisser oli jo ehtinyt iskeä siihen: Facebook itse. Ystäväni päivityksen peitti nyt harmaa rasteri ja teksti ”Epätosia tietoja.” Riippumattomat faktantarkastajat kertoivat puuttuneensa päivitykseen ja todenneensa, että lainaus ei todellakaan ole Albert Einsteinilta. Heidän mukaansa esitetty tieto ei perustu faktaan.

Pahoitin mieleni. Jotain rajaa faktantarkastuksellekin! Tai kyllä faktoja saa tarkastaa ja pitääkin, mutta siitä seuraava sensuuri on sananvapauden kannalta ongelmallinen. Se estää asiallistenkin artikkeleiden julkaisemisen, kun tekoäly reagoi ”väärin” sanoihin ja käy kimppuun. Se haittaa akateemista ja journalistista tutkimusta. Pasi Kivioja esimerkiksi kertoo kirjassaan ”Salaliittoteorioiden ihmemaassa” (josta arvio sivulla 30), kuinka hankalaa oli löytää materiaalia QAnon-liikkeestä, koska suuri osa liikkeeseen liittyvästä digitaalisesta aineistosta on Facebookin, Instagramin, Twitterin ja YouTuben alustoilta tuhottu.

Onko sensuurista lopulta edes hyötyä? Kun olin lapsi, äiti pesi suuni saippualla, kun olin kiroillut. ”Miltä maistuu?” äiti kysyi. ”Paskalta”, vastasin ja sain uuden saippuapesun. Kiroilemista en silti ole lopettanut vieläkään.

RISTO K. JÄRVINEN

Minä, skeptikko: Sami Mustala

"Tämä oli syy, joka johti minut nostamaan virtuaalikäteni, kun Skepsiksen syyskokouksessa hallitukseen halukkaita kysyttiin."

[sisäistä ajattelua]

Jaahah, lehden päätoimittaja on laittanut Minä, skeptikko -jutun kysymykset sähköpostiin. Tämä lienee läpihuutojuttu – onhan näitä nyt tullut luettua vuosien varrella: iät, työt, inhokit ja sitä rataa. Milläs tämä alkaa... ”Kuka olet?” Vai läpihuutojuttu...

[sisäinen ajattelu päättyy]

”MIKÄÄN EI SELVENNÄ TAPAUSTA NIIN PALJON KUIN SEN KERTOMINEN TOISELLE HENKILÖLLE”

(*Sherlock Holmes: Hopea liekki [sic], Arthur Conan Doyle, 1892*)

Vältyin niukasti olemasta boomeri, koska synnyin 1965, vain vuosi sen jälkeen, kun baby boomer -ilmiön katsotaan päättyneen. Vältyin täpärästi myös peruskoululta, koska aloittaessani Töölön kansakoulun oli Helsingissä vielä viisi vuotta peruskoulun tuloon, jolloin itse jo opiskelin sellaisessa Helsingin koulussa, jota peruskoulu-uudistus ei suoraan koskenut.

Mistään varakkaasta perheestä en ollut tai ainakaan mieltänyt olevani – kai sitä silloisilla, nykyistä luokkatietoisemmilla mittareilla voisi kutsua alemmaksi keskiluokaksi. Hyvän lapsuudenystäväni ja koulutoverini kotona oli viritetty punainen muovikelmu mustavalko-tv:n ruudun eteen värivaikutelmaa luomaan, ja luulen muistavani, että tämä innovaatio sai minut aloittamaan kotonani sinnikkään jankutuksen, jolla sain perheen vihdoon taipumaan väritelevisiön hankintaan, koska värillisten kelmujen ansioita he eivät ymmärtäneet.

Valitettavasti ne kahdeksan jaksoa, jotka ”Avaruusmatkasta” tuolloin lähetettiin, olivat jo menneet, joten ”Star Trek” muuttui minulle värilliseksi vasta ensimmäisen elokuvan aikaan.

Tämän tyyppiset lapsuuden traumat epäilemättä johtivat minut teini-ikäisenä jankuttamaan itselleni 8 mm kaitafilmikameran, jolla sitten valmistin erilaisia, erittäin korkealaatuisia lyhytelokuvia, kuten agenttiseikkailun ”16 tuntia kuolemanvaaraa”. Näin pidin itseäni liki valmiina elokuvaohjaajana, joten hain ja pääsin Kallion lukioon, joka tuolloin syksyllä 1981 oli muuttunut ilmaisutaidepainotteiseksi. Ilmaisin kyllä itseäni tuolloin monin eri tavoin, mutta varsinaisilla oppitunneilla istuminen ja kokeisiin luku eivät kuuluneet tuohon valikoimaan. Valmistuin silti ylioppilaaksi, vaikka liikuntanumero pitikin käydä korottamassa 4:sta 5:ksi, että päästötodistus pystyttiin antamaan.

Maaailma oli auki! Nyt vain odottamaan, mikä taidelaitos tai muu työnantaja tarjoaa parhaimman palkan ja muut edut!

Tässä kohtaa lienee syytä säästää aikaa ja palstatilaa, sekä hypätä yli noin 20 vuotta sekalaisia työsuhteita ja -paikkoja Helsingin lääninvankilasta Suomi-Filmin laboratorioon, Helsingin Kaupunginteatterista silkkipainoon, Suomen Elokuva-arkistosta täytettyjen oliivien tuotesittelijäksi. Ja niin edelleen, ei liene vaikeaa muodostaa kuvaa melko sekavasta urapolusta.

Kun sitten vuonna 2004 sain kahden viikon määräaikaisen pestin silloisen Kansanterveyslaitoksen paperilaskujen käsittelijänä, en aivan osannut ennakoida, että olisin edelleen samalla työnantajalla nyt, 18 vuotta myöhemmin. KTL on tässä välissä muuttunut THL:ksi, eikä työntekijään enää liity laskuihin, vaan on jotain epämääräisempää kehittämispäälliköintiä projektihallinnon parissa.

Ehkä ohitamme huomautuksella myös teini-ikäni uskonnollisemman kauden, jolloin pari-kolme kesää rippileireillä isostelinkin. En nykyään enää maksa mitään veroa tai tribuuttia yhdellekään uskonnolliselle organisaatiolle.

Yliluonnollisia en ainakaan tiedosta koskaan havainneeni, muutamissa museoissa jotkin muotokuvat ovat tuntuneet seuraavan kulkuani, mutta tämäkin kuuluneen ennemmin kuvataiteilijoiden kuin aaveiden ammattitaitoon. Käsityskykyni ylittäviä asioita tulee kyllä vastaan päivittäin, varsinkin joillain sosiaalisen median kanavilla, mutta siinäkin lienee kyse enemmän käsitykseni rajallisuudesta kuin luonnollisen rajojen ylittämisestä.

”TIETOA, TIETOA, TIETOA! EN VOI VALAA TIILIÄ ILMAN SAVEA!”

(*Sherlock Holmes: Kuparipyökkien seikkailu, Arthur Conan Doyle, 1891*)

Olen tullut isoisääni, joka oli keräilijä. Hänestä poiketen en kuitenkaan ymmärtänyt lähteä filatelian tielle tai johonkin vastaavaan keräilyharrasteeseen, jossa keräilyn kohde mahtuu muutamaaan kirjahyllyn kaappiin, eikä vaadi asuntoa vaihtaessa kymmeniä ja kymmeniä muuttolaatikoita.

Aloin kerätä elokuvia suunnilleen silloin, kun VHS voitti Betamaxin. Jos termit eivät avaudu, on ainakin Helsingin Tekniikan museossa ollut mainittuja laitteita nähtävillä. Toki VHS-kasetit ovat vuosien varrella vaihtuneet ensin DVD-levyiksi ja sitten Blu-rayn kautta tuoreimpaan 4K-muotoon, mistä olen kyllä hyllyjen täytyessä ja muutoissa ollut kiittolinen.

Luonnollisesti keräilyn operatiiviseen puoleen, järjestämiseen, luettelointiin, kokoelman tietokantaylläpitoon ynnä muuhun mukavaan kuluu sen verran aikaa, ettei niitä elokuvia ehdi palkkatyön ohella oikein katsella, mutta ”onhan sitten eläkkeellä aikaa”.

Suosikkikirjojen, -elokuvien ja -henkilöiden listat vaikeutuvat muuttuvan omassa päässäni jatkuvasti ja ovat muutenkin asiayhteydestä riippuvia, joten en ala spekuloida, onko ”Kärpästen herra” vaikuttanut minuun enemmän kuin ”Sormusten Herra” tai onko Stanley Kubrick minulle tärkeämpi kuin Kolmas nainen?

Skeptikkohistoriaani liittyen mainitsen kuitenkin tietoisuuden tutkija Douglas R. Hofstadterin, jonka teokset, erityisesti ”Gödel, Escher, Bach: an Eternal Golden Braid” (1979, ISBN 0-465-02656-7), ovat suuresti vaikuttaneet maailmankuvaani ja kiinnostukseeni matematiikkaan, sekä pysyneet omassa ikoninurkkauksessani jo 40 vuotta.

”TUNTEELLISET OMINAISUUDET OVAT VASTAKKAISIA SELKEÄLLE PÄÄTELYLLE”

(*Sherlock Holmes: Neljän merkki, Arthur Conan Doyle, 1890*)

Liityin Skepsikseen aivan 2000-luvun alkupuolella, tarkkaa vuotta en enää edes muista. Tunsin skeptisen liikkeen sekä sen tavoitteet yleisellä tasolla, lehtiäkin oli tullut joskus selailtua paremmin varustetuissa kirjakaupoissa (tällaisia oli joskus muinoin). Pidin päämääriä ja liikkeen eetosta itselleni läheisenä, ja koska meille oli 2001 syntynyt poikavauva, ajattelin ehkä myös takaraivossani jotain epämääräisiä siitä, millaista maailmaa haluan hänelle olla luomassa. Jotain noin ylevää, tai sitten vain ha-

lusin Skeptikon numeroita, joita levittää näkyville aina, kun oli tulossa homeopatian tai henkihoitojen vannoutuneita kannattajia kylään.

Näihin noin 20 vuoteen Skepsiksen ja Skeptikon seurassa on kyllä kaikella rehellisyydellä mahtunut useita sellaisia kausia, jolloin ”liike” ei ole ollut se ensimmäinen sana, joka on mieleen tullut. Ellei sitten liikkeellä tarkoiteta äkkipäistä syöksähdyistä syvimpään pöpelikköön. On selvää, etteivät kaikki yhdistyksen toiminnassa ilmenivät kriittisen ajattelun kohteet voi kiinnostaa jokaista jäsentä, mutta välillä on lehti tuntunut kokoaan painavammalta nostaa, kun tietää jo etukäteen, että siellä on kannesta kanteen itselle läpituunkematonta kiistelyä vaikkapa joistakin akateemisen maailman tapahtumista.

Tämä on kuitenkin ehkä enemmän itsekritiikkiä kuin kritiikkiä, koska ainahan yhdistyksissä voi aktivoitua ja alkaa vaikuttaa enemmän sen sijaan, että puistelee päätänsä pirtin hämärässä. Kyse on myös pelkistä ohimeneistä ja ohimenevistä vaiheista pitkällä yhteisellä matkallamme, suurin osa toiminnasta ja lehden sisällöstä on ollut kiinnostavaa ja korkealaatuista.

Olen tehnyt sen yleisen havainnon, että yhdistyksiin kuuluminen on ollut huomattavasti vähenemässä, kun uudet tavat muodostaa ja liittyä itselle läheisiin yhteisöihin ovat vallanneet alaa. Tämä on toki sitä kehitystä, eikä liene syytä odottaa tai edes toivoa, että sen suunta mitenkään tässä asiassa muuttuisi. Uskon silti, että myös perinteiselle yhdistystoiminnalle on vielä paikkansa, mutta että sen voi tehdä tarpeelliseksi vain yhdistyksen jäsenten oma aktiivisuus. Tämä mielipiteeni johti minut nostamaan virtuaalikäteni, kun Skepsiksen syyskokouksessa hallitukseen halukkaita kysyttiin.

”KUN KAIKKI MAHDOTON ON KARSITTU POIS, NIIN SE MITÄ JÄÄ JÄLJELLE, KUINKA USKOMATONTA SE LIENEEKÄÄN, ON VÄISTÄMÄTTÄ TOTUUS”

(Sherlock Holmes: Beryllikruunu, Arthur Conan Doyle, 1892)

Olen ottanut kolme rokotusta, käytän tätä kirjoittaessani (vappupäivänä) edelleenkin maskia julkisessa liikenteessä ja yleisötilaisuuksissa, en pidä koronaa keskuudestamme minnekään hävinneenä.

Toimenkuvani THL:ssa ei juurikaan ole suoraan liittynyt koronaan, satojen henkilöiden tutkimuslaitoksessa tehdään pandemia-aikanakin monenmoista. Siksi mielipiteeni koronasta, sen aiheuttamista toimenpiteistä ja niiden seurauksista, eivät ole mitenkään paremman tiedon varassa kuin kenen tahansa niin sanotun normaalin yleissivistyksen ja lukutaidon omaavan henkilön. Sen verran voin kyllä sanoa, että myös THL:ssa monet venyivät melkoisiin työsuorituksiin tilanteessa, jonka kesätoja harva osasi 2020 alussa ennakoita.

Koronatilanteen hoitoon liittyvä asia, josta mielestäni kyllä kannattaa keskustella jo pelkästään väistämättömiä tulevaisuuden pandemiatilanteita varten, on se, miten valtakunnallisen ja paikallisen päätöksenteon ja tiedottamisen epäselvyydet olisi voitu paremmin ratkaista. En ole vielä itse lukenut, mutta asiasta kiinnostuneille on silti helppo suositella THL:n ja Tampereen yliopiston yhteistyönä valmistunutta, asiaa käsittelevää, tuoretta haastattelututkimusta: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-872-9>.

Oman pohdintansa ansaitsisivat mielestäni myös poliittisen päätöksenteon sekä tieteellisen tutkimuksen ja asiantuntijalausuntojen keskinäiset ”lainalaisuudet”.

Korona-pandemia ja siihen liittyvät näkemykset eivät kuitenkaan mielestäni tällä hetkellä ole se ensisijainen tieteellistä maailmankuvaa ja kriittistä ajattelua ravisteleva ilmiö, vaikka tähän ilmiöön näkyvästi juuri nyt liittyvätkin.

Tämä tarkoittamani mörkö ei ole edes se jatkuva dis- ja misinformaatiotulva, joka täyttää jokaisen kanavan, johon sille annetaan pääsy. Tai johon se murtautuu sisään. Yöunieni laatua ei huononna edes se, että näitä väärän tiedon, väärennösten ja salaliittoteorioiden pandoran lippaita selvästi avallaan organisoidusti päämääränä ainakin horjuttaa yhteiskuntajärjestystä (vai onko tämäkin vain salaliittoteoria?).

Huoliryppyni syntyvät ajatuksesta, että jakaudumme aina vain pahemmin niihin omiin kupliimme, joita some-kanavien algoritmit ja jatkuva asioiden polarisointi synnyttävät. Kuplien kontaktipinnat tuntuvat olevan vastakkainasettelua lisääviä, mikä vain lisää noidankehämäisyyttä. Ja juuri tämä jatkuva kierre huonompaan tilanteeseen ilman ilmeistä keinoa hidastaa tai kääntää sen suuntaa saa tällaisen ratkaisukeskeisen toimijan kuin minun tuntumaan suurta alakuloa.

Ehkä tässä kuitenkin on sitten Skepsiksen kaltaisten toimijoiden Sisyfoksen kivi, jota näennäisestä toivottomuudesta huolimatta tulee kuitenkin työntää huippua kohti. Kivi ei kuitenkaan liiku rinnettä ylös, jos itse pysymme ”Skepsis-kuplassa”, emmekä suostu sieltä ulos muita kuplia ja niiden välistä avaruutta tutkimaan. Tässä ehkä haasteeni meille kaikille – miten ja millä keinoin voisimme ainakin loiventaa kierrettä? Homeopaattinen kossu ei ehkä riitä tähän tehtävään, tarvitaan varmaan jotain vähän väkevämpää? Tieteellinen neuvottelukunta, hoi?

”MIKÄ PÄÄMÄÄRÄ SAAVUTETAAN TÄLLÄ SURKEUDEN, VÄKIVALLAN JA PELON KIERTEELLÄ? SILLÄ TÄYTY OLLA JOKIN TARKOITUS, TAI MAAILMANKAIKKEUTTAMME JOHTAA SATTUMA, MITÄ EN KYKENE EDES AJATTELEMAAN”

(Sherlock Holmes: Pahvilaatikon seikkailu, Arthur Conan Doyle, 1893)

[sisäistä ajattelua]

Siinähan päätoimittajan kysymykset sitten kai melkein kaikki oli jo hoidettukin. Ei kun on täällä vielä yksi... ”Klassikkokysymys: Mikä on elämän tarkoitus?” Asiaa, jonka ratkaisu kaihtaa itseään Sherlock Holmesia, en ehkä arvaa käydä syvällisesti luotaamaan. Ehkä jätän vakiot neljäkakkoset myös tästä nyt pois... Siteeraus, vaikka Oscar Wildea? ”*Tarkoituksemme on toteuttaa itseämme täydellisesti, siksi me kaikki olemme täällä.*” Ei kyllä ainakaan tuota, Tik Tok hoitaa sen jo.

[sisäinen ajattelu päättyy]

Kaiken elämän tarkoitus, myös aurinkokuntamme ulkopuolella mielestäni olevan, myös kartoittamattomissa valtameren syvänteissä olevan, rinnakkaisluottuvuuksissa olevan – kaiken sen tarkoitus on jokaisen yksittäisen elävän olennon omien tarkoitusten summa.

GNOOMIT

RAHAPULASSA GNOOMIT
OVAT JOHTUNEET MYYMÄÄN
KOKO SIVUN KAUPALLISILLE
TIEDOTTEILLE.

PAHOITTELEMME.

Boxa 2022 / 2

**KIVITERAPIAA
EDULLISESTI**

ELÄMÄ ON
JOTENKIN NIIN
KOVAA JA RASKASTA...

Leikkaa kuponki.
3 % alennus

**OLE POLIITTISESTI
KORREKTI**

Hanki!

Teos tunnettiin
aiemmin
Nykysuomen
sanakirjana.

49€

**SINUSTAKO
SELVÄNNÄKNÄ**

KYLLÄ, TÄMÄN KURSSIN JÄLKEEN SINÄKIN
PYSTYI SIIHEN!

VIIKONLOPPUKURSSI VAIN 25€

SALALIITTOTEORETIKON AUTTAVA PUHELIN

TUNTUUKO SILTÄ, ETTÄ ROKOTEVASTAISUUS,
HOLOKAUSTIN JA AVARUUSLENTOJEN KIELTÄMINEN
TAI LISKOIHMIEN PALJASTAMINEN EI RIITÄ?

SOITA ALLA OLEVAAN NUMEROON, JA SAAT UUSIA
AIHEITA, JOISTA VOIT MEUHKATA KESKUSTELU-
PALSTOILLA.

soita 0295 338 0000 / 15€ min. + ppm

NENÄVALO

NENÄVALON KÄYTTÖ
TUTKITUSTI LISÄSI
KOEHENKILÖIDEN
ÄLYKKYYTTÄ.

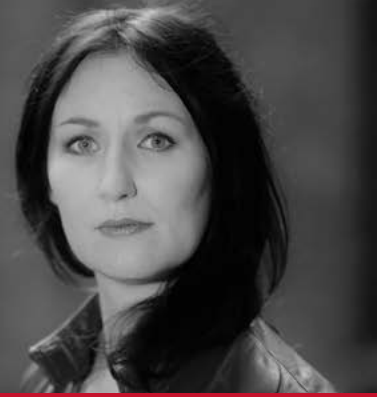
299 €

Maahantuojaja: Nord In Oy

REHELLINEN HOMEOPAATTIMAINOS

RAEVAARA

Vastaanottajallakin on vastuu siitä, vaikuttaako tieto

JOTKUT ASIAT – kuten Suomen Nato-kanta – muuttuvat hämmästyttävän nopeasti ja toiset taas uskomattoman hitaasti. Vaikka tietoa olisi tarjolla valtavasti, jotkin asenteet ja ajatukset tuntuvat niin kivettyneiltä, ettei mikään pysty niitä muokkaamaan.

Maailman suurin ongelma onkin se, että tieteellinen tieto ei muutu tarpeeksi tehokkaasti teoiksi ja käytännöiksi. Tämä näkyy selvimmin ympäristökriisien kohdalla. Ilmastolle ja elonkirjolle vahingolliset tekemisen tavat eivät valitettavasti osoita hiipumisen merkkejä. Petrattavaa olisi niin yksilöillä, yrityksillä, kunnilla, valtioilla kuin valtioiden välisillä toimijoilla. Kaikilla yhteiskunnan tasoilla siis.

Ympäristökriisit ovat toki niin monimutkaisia syiden ja seurausten verkostoja, että kestää aikansa ennen kuin tieto päättyy kaikille tarvittaville tahoille.

Toisaalta vaikka asia olisi globaaleja ympäristökriisejä yksinkertaisempi, ei muutos tunnu silti olevan helppoa. Viime aikoina olen esimerkiksi kiinnittänyt huomiota laihdutusvinkkejä jakavaan journalismiin: Koko ajan tulee enemmän tutkimustietoa siitä, että laihduttaminen ja erityisesti toistuva laihduttaminen johtavat täysin päinvastaiseen tulokseen kuin aikomus on: ne nostavat painoa. Kaikenlaisen ”laihduksellisuuden” kannustamisen sijaan pitäisi puhua esimerkiksi hyvän nukkumisen roolista painonhallinnassa.

Miksi iltapäivälehdet ja sosiaalinen media ovat kuitenkin edelleen pullollaan laihdutusvinkkejä, pätkäpaasto-ohjelmia, kehotuksia hiilihydraattien vähentämiseen ja rankkoja treeniohjelmia? Minulle tämä on suuri arvoitus. Kaupallista hyötyä niillä toki saadaan, mutta yhtä lailla tieteellisesti kestävämmät hyvinvointiohjeet ovat kaupallistettavissa.

Julkisuudessa puhutaan nykyään paljon tieteen vaikuttavuudesta – siis siitä, että tutkimustulosten pitäisi vaikuttaa yhteiskuntaan. Keskustelu keskittyy lähes puhtaasti tieteen puolelle tätä vaikutussuhdetta. Tutkijoita komennetaan viestimään enemmän tutkimuksestaan, tai

tutkimusprojekteille naureskellaan julkisuudessa, jos ne eivät maallikon silmiin vaikuta kovin hyödyllisiltä.

Tieteen vaikuttavuuden lisäksi tai jopa sen sijaan olisi syytä puhua tiedon vastaanottavuudesta. Tieteellistä tietoa on enemmän kuin koskaan, mutta osaammeko ottaa sen käyttöön? Tutkijoiden sijaan tikunnokkaan kannattaisi välillä nostaa ne, joiden pitäisi muuttaa toimintaansa uuden tiedon mukaiseksi, mutta jotka eivät tee niin.

Laihdutusvinkkejä edelleen kirjoittavat toimittajat saisivat ottaa itseään niskasta kiinni ja ravistella. Missä oma ammattilypeys? Missä vastuu lukijoiden terveydestä?

Omien tapojen ja asenteiden muuttaminen vaatii aktiivista työtä. Ensiksi opittua on vaikea pyyhkiä pois ajatuksista. Kun kuulemme ensi kertaa jostakin asiasta ja opimme siitä, muodostamme eräänlaisen perustan kaikelle kyseistä asiaa koskevalle tiedolle. Jos tarjolla oleva tuore tieto on ristiriidassa tämän perustan kanssa, hyljeksimme sitä helposti. Mielen muuttaminen ei ole helppoa.

Erityisesti ympäristötiedon kohdalla olen myös miettinyt sitä, kuinka tärkeää on, että tieto päättyy suorittajatasolle saakka. Nyt tiedon vaikuttavuusketjussa on merkittäviä aukkoja.

Luontokato on sitä, että ihmiset toiminnallaan tuhoavat muilta eliölajeilta niille tarpeellisia elinympäristöjä tai vaikkapa ravinnonhakumahdollisuuksia. Tuhoaminen tapahtuu konkreettisilla, arkisilla teoilla: esimerkiksi siten, että keväällä ensimmäisten pölyttäjähöynteisten ollessa liikkeellä kunnan puistotyöntekijät käyvät kaatamassa kukkivat pajupensaikot joenrannasta ja ajamassa mataliksi nurmikkojen voikukat.

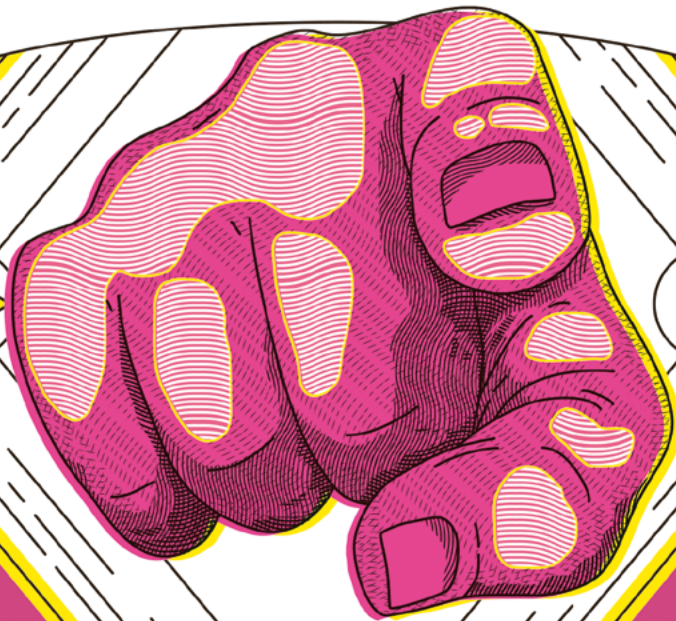
Biologit tietävät, että pajut ja voikukat ovat pölyttäjien tärkeitä ravintokasveja varhain keväällä. Kunnan erilaisissa strategioissa ja visioissa voidaan kirjoitella kauniita sanoja luonnon monimuotoisuuden tukemisesta. Viheralueiden hoitosuunnitelmaankin on voinut päätyä virke, jossa korostetaan aiempaa pehmeämpiä käsittelytapoja.

Ja kuitenkin joku menee, kaataa pajut ja tuhoaa nurmikön voikukkaloiston. Yhteiskunnalla riittää tekemistä sen varmistamiseksi, että tieto todella muuttuisi teoiksi.

Skepsis
hakee
juuri
sinua!

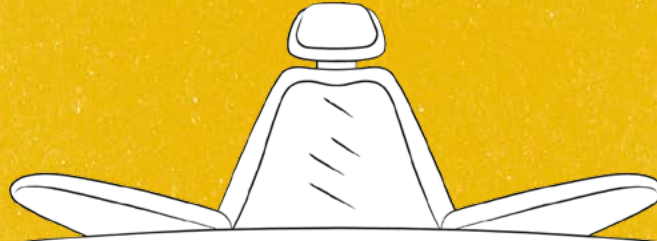
AKTIVISTI

Skepsis hakee aktiivisia henkilöitä osallistumaan yhdistyksen toimintaan: ideoimaan sekä toteuttamaan tapahtumia ja tempauksia, järjestyttämään rajatiedon piirejä ja ottamaan somekanavat haltuun. Ennen tehtäviä perehdytämme sinut yhdistyksemme syvimpiin saloihin!

Ota yhteyttä: chairman@skepsis.fi

WWW.SKEPSIS.FI

VALTSUN TUOLISSA

Kolesteroliskeptikkojen huuhaa

”Sydänkohtauspotilailla on usein normaali kolesteroli.”

”Matala kolesteroli korreloi tutkimuksessa korkeampaan kuolleisuuteen.”

”Statiinit aiheuttavat lihasoireita ja kognition heikkenemistä.”

Kuulostavatko nämä väitteet tutuilta?

SUOMESSAKIN on vuosien mittaan julkaistu terveyskirjoja kuten ”Kolesterolimyytti” (Uffe Ravnskov), ”Ei sittenkään kolesteroli” (Malcolm Kendrick), ”Suuri kolesterolihuijaus” (Matti Tolonen & Leino Utriainen) sekä lääkäri Antti Heikkilän kirjatutuotanto, joissa esitettyjen näkemysten mukaan lääkärikunnan ymmärrys kolesterolin merkityksestä ihmisen terveydelle on läpeensä virheellinen.

Lääketieteessä hyväksytyn ”virallisen” näkemysten mukaan veressä kiertävä LDL-kolesteroli on yksi valtimotaudin kausaalisista syytekijöistä ja läpi eliniän jatkuvat korkeat LDL-kolesterolitaset altistavat ihmisen lopulta valtimotautitaipumuksille kuten sydäninfarktille.

Edellä mainitut kohukirjat pyrkivät kyseenalaistamaan virallisen näkemysten kolesterolista valtimotaudin syytekijänä. Kirjailijoiden mukaan korkean kolesterolin yhteyttä sydäntautiin on liioiteltu ja kolesterolin alentaminen lääkkein voi olla jopa vaarallista terveydelle.

”Tällä hetkellä statiinien sivuvaikutuksista tiedetään paljon enemmän kuin ennen vuotta 2005. Niiden on todettu aiheuttavan sydämen vajaatoimintaa, diabetesta, insuliiniresistenssiä, lihaskipua ja lihaskatoa, maksavauriota, dementiaa, munuaisvauriota, kaihia, kroonista väsymystä ja syöpää.” – Lääkäri Antti Heikkilä.

Monet näistä kirjoittajista kutsuvat itseään kolesteroliskeptikoiksi. Kolesteroliskeptikot ovat aikoinaan muodostaneet jopa oman järjestönsä THINCsin (The

International Network of Cholesterol Skeptics; <http://thincs.org/>). Järjestöllä on 109 jäsentä, johon lukeutuu lääkäreitä, tohtoreita ja professoreita.

KÄVIMME VÄITTEITÄ YKSITELLEN LÄPI

KOLESTEROLISKEPTIKOILLE löytyy myös omat kriitikonsa. Esimerkiksi kotimaiset professorit Petri Kovanen ja Timo Strandberg ovat julkaisseet kirjan ”Totuus kolesterolista”, jossa pyritään kuvaamaan sydäntaudin kolesteroliteoriaa sellaisena kuin se on yleisesti lääketieteessä hyväksytty. Vastaavasti kolesterolitutkija Daniel Steinberg on julkaissut kirjan ”The Cholesterol Wars”, jossa kuvataan kolesterolitutkimuksen historiaa ja vastaan epäilijöiden argumentteihin.

Kolesteroliskeptikkojen kriitikot eivät useinkaan puhu kolesteroliskeptikoista, vaan käyttävät heistä ilmaisua ”kolesterolidenialistit” korostaakseen mainitun ryhmän taipumusta kieltää lääketieteelliset faktat.

Kolesteroliskeptikoiden kirjat näyttävät maallikkolukijoille hyvinkin vakuuttavina. Väitteet perustellaan sadoilla tieteellisillä tutkimusviitteillä, joita kirjoissa kuvaillaan toisinaan yksityiskohtaisestikin. Kolesteroliskeptikot ovat myös julkaisseet vuonna 2018 ”Expert Review of Clinical Pharmacology” -tiedelehdessä laajan katsausartikkelin omista näkemyksistään. Katsauksen kirjoittajina on 16 kolesteroliskeptikkoa ja katsauksessa käydään läpi heidän keskeisimmät argu-

menttinsa yhteensä 107 lähdeviitteen kera. Teksti näyttää päälle päin hyvinkin vakuuttavalta.

Kiinnostuin itse muutama vuosi sitten tästä kolesteroliskeptikkojen tiedekatsauksesta ja päätin käydä sen sisältöä läpi. Tein itselleni Excel-taulukon, johon listasin kaikki katsausartikkelin argumentit sekä jokaisen argumentin viereen olennaiset lähdeviitteet. Kävin väitteitä yksitellen läpi kolesterolitutkimusta tehneen ”Tervettä skeptisyyttä” -blogistaan tunnetun filosofian tohtori Pauli Ohukaisen kanssa. Taulukon työnimeksi tuli ”Kolesteroliskeptikkojen huuhaa”.

ARGUMENTEISSA MONENLAISIA ONGELMIA

HUOMASIMME kolesteroliskeptikkojen argumenteissa jatkuvasti monenlaisia ongelmia. Katsauksen kirjoittajat kuvasivat kolesteroliteoriaa monessa kohdin vääristyneellä tavalla (olkinukkeargumentit). Toisinaan väitteiden tuoksi valikoitiin menetelmiltään heikkoja tutkimuksia sivuuttaen parempilaatuiset tutkimukset, jotka eivät tuke-neet esitettyjä väitteitä (tutkimusten kirsikanpoiminta). Joskus viitattuja tutkimuksia myös kuvailtiin harhaanjohtavasti. Joissakin kohdissa lähdeluettelossa oli yllättäen viite eri tutkimukseen kuin mihin tekstiosuus väite-tysti viittasi.

Kolesteroliskeptikkojen katsausartikkeli sisälsi huomattavasti ongelmia suhteessa siihen, että se oli käynyt läpi 16 kirjoittajan seulan sekä kyseisen tiedelehden vertaisarvioinnin.

Katsauksessa esimerkiksi väitettiin kolesterolilääkkeiden vaikuttavan kielteisesti ihmisen kognitiiviseen suorituskykyyn. Väitettä perusteltiin vain muutamalla tutkimuksella (1 kysely, 1 sokkouttamaton tutkimus, 2 kaksoissokkoutettua satunnaistettua tutkimusta), vaikka aiheesta oli julkaistu meta-analyysi perustuen 25 satunnaistettuun tutkimukseen, jotka käsittivät 46 838 koehenkilöä. Tämä menetelmällisesti kelvollisiin tutkimuksiin perustuva meta-analyysi ei todennut kolesterolilääkkeillä vaikutusta kognitioon.

Eräs kiinnostava virhe katsauksessa oli se, että puhussa kolesterolilääkkeiden haitoista kirjoittajat mainitsivat tutkimuksen nimeltä ”SAGE”, mutta lähdeluettelossa he vahingossa viittaavatkin SAGE:n sijasta mitta-vaan ”CORONA”-nimiseen tutkimukseen, jonka tulos on ristiriidassa kolesteroliskeptikkojen väitteiden kanssa. Tutkimuksessa havaittiin kolesterolilääkettä syöneillä osallistujilla 5146 vakavaa haittavaikutusta ja samankokoisessa lumelääkeryhmässä 5536 vakavaa haittavaikutusta. Statiineihin siis liittyi vertailussa vähemmän vakavia haittoja kuin lääkkeettömään pilleriin.

Kirjoittajien mainitsema SAGE-tutkimus taasen ei ole edes olennainen, sillä vertailuryhmän puutteen vuoksi siitä ei voi tehdä kausaalaisia päätelmiä. Tutkimuksen esiletuonti viittaa siihen, että kyseinen kirjoittajaryhmä ei ehkä osaa valita väitteidensä lähteiksi menetelmällisesti soveltuvia tutkimuksia.

KOLESTEROLITEORIA VAHVISTUNUT ENTISESTÄÄN

KOLESTEROLISKEPTIKKOJEN KESKUUDESSA mahdollisesti kaikkein yleisin argumentti kolesteroliteoriaa vastaan on ollut se, että sydänkohtauksen vuoksi sairaalaan päätyvillä ihmisillä on keskimäärin jopa keskivertoa matalampi LDL-kolesterolitaso. He usein ihmettelevät ”kuinka kolesteroli muka aiheuttaa sydäntautia, jos monilla sydänkohtauspotilailla on matala eikä korkea kolesterolitaso ... Eikö tämä tarkoita sitä, että päinvastoin matala kolesteroli aiheuttaa sydäntautia?”

Johdonmukainen selitys tähän ihmettelyyn löytyy siitä, että sydäntautiriskiä ei määritä hetkellinen kolesterolitaso vaan elinikäinen altistuminen LDL-kolesterolille. Esimerkiksi 70-vuotiaalla potilaalla riski muodostuu siitä, kuinka paljon hänen veressään on yhteensä virrannut LDL-kolesterolia viimeisen 70 vuoden aikana. Mikäli potilaalla on 70-vuotiaana matala kolesteroli, asia voi johtua esimerkiksi siitä, että hän on 69-vuotiaana aloittanut kolesterolilääkityksen sydäntautiriskin pienentämiseksi. Kolesteroliskeptikot eivät juuri ota huomioon tätä elinikäisen altistuksen merkitystä ja tulkitsevat osan tutkimuksista siksi väärin.

Veren LDL-kolesterolin merkitys on ymmärretty lääketieteen yhteisössä hatarasti vielä joitakin vuosikymmeniä sitten, mutta näytön asteittaisen kertymisen myötä epäilijöiden määrä on vähentynyt ja nykyisellään kolesteroliteoriaa kyseenalaistetaankin lääketieteessä varsin harvoin. Aikaisempina vuosikymmeninä aiheesta kertyneet kokeelliset tutkimukset, havainnoivat väestötutkimukset sekä satunnaistetut lääkekokeet muodostavat nykyisellään jo melko vakuuttavan pohjan, ja viime vuosina geneettiset mendelistisesti satunnaistetut tutkimukset ovat vahvistaneet kolesteroliteoriaa entisestään.

Tulevina vuosina mahdollisesti kiinnostavin kolesterolia ja sydäntautia koskeva tutkimus tulee olemaan viisivuotinen ”ORION-4”, jossa mitataan perinteisiä kolesterolilääkkeitä tehokkaamman PCSK9-inhibiittorilääkkeen vaikuttavuutta sydäntaudin hoidossa viiden vuoden aikana.

Halusimme alun perin julkaista huolellisen kritiikin analysoimastamme kolesteroliskeptikkojen katsauksesta. Emme kuitenkaan tehneet tätä johtuen meidän molempien ajanpuutteesta. Itse olen kuitenkin käsitellyt asiaa ”Valtsun terveysblogissa” artikkelissani ”Kolesteroliteoriaan liittyvää tutkimusnäyttöä”.

Lyhyesti: LDL-kolesteroli aiheuttaa sydäntautia. Vastaavasti myös Pauli Ohukaisen blogista löytyy useampia artikkeleita kolesterolista ja valtimotaudista.

VLADIMIR HEISKANEN

Kirjoittaja on hammaslääketieteen kandidaatti, joka tunnetaan mm. ravitsemus- ja lääketieteellisiä pohdintoja sisältävästä Valtsun terveysblogista (valtsuhealth.blogspot.com).

Venäläisten totuus ja totuus venäläisistä

Venäjän kielessä tarjolla on kaksi totuutta. Siitä huolimatta on vaikea ymmärtää, että niin suuri osa venäläisistä kokee hyökkäyksen Ukrainaan oikeutettuna tai suorastaan välttämättömyytenä.

NE JOTKA MUISTAVAT NEUVOSTOAIKAA, muistavat varmaan myös ”Pravda”-lehden. Se oli pääasiallinen uutislähde useimmille neuvostoihmisille. Valtio tiedotti lehdessä kaiken sen, mitä kansalaisten haluttiin tietävän, eikä siinä ollut mitään turhaa. Sivuja oli neljä tai kuusi. Jokainen sana oli tarkoin harkittu. Pravda ilmestyy edelleen Venäjän kommunistisen puolueen äänenkannattajana. Painos on 130 000 neuvostoajan 10 000 000:n sijasta.

Monet tietävät, että pravda tarkoittaa totuutta, mutta harva on perillä siitä, millaisesta totuudesta on kyse. Venäjän kielessä on nimittäin kaksi sanaa, jotka kummatkin tarkoittavat totuutta. Sanalla ”pravda” viitataan arkipäiväiseen totuuteen, joka koskee jotakin todellisuuden osaa. Tämän lisäksi on olemassa toinen venäjän kielen sana ”istina”. Se viittaa ylevään, henkiseen totuuteen, jota ei voi kyseenalaistaa. Pravda on subjektiivinen käsite, minkä vuoksi pravdoja voi olla erilaisia riippuen siitä, kenen totuudesta on kyse. Istina on objektiivinen, se on ja pysyy, siitä ei voi kiistellä, koska se on ihmismielen yläpuolella. Kumpikin sana kääntyy suomeksi sanalla ”totuus” ja englanniksi sanalla ”truth”.

Yllä kuvattuihin sanoihin pravda ja istina liittyy kaksi paradoksia. Ensimmäinen niistä liittyy lehden nimeen. Lehdenhän piti kertoa neuvostokansalaisille uskottava totuus siitä, mitä tapahtuu Neuvostoliitossa ja koko maailmassa. Mutta sana pravda viittaa tarkkaan ottaen subjektiiviseen totuuteen, joka määritelmän mukaisesti voi olla sen esittäjän valitsema osatotuus, eikä kaiken kattava lopullinen totuus. Perustaessaan lehteä ja antaessaan sille tämän nimen Lenin ei ilmeisesti tullut miettineeksi tätä.

Tarkemmin ajatellen nimi sopii lehdelle erinomaisesti: Pravdassa kerrottiin harvoin varsinaisia valheita, mutta se, minkälaisia totuuksia lukijoille kerrottiin, oli osa tarkkaan suunniteltua tiedottamisstrategiaa. Tällainen tiedonjakaminen opetti ihmisille medialukutaitoa. Valistunut neuvostokansalainen osasi lukea lehteä myös rivien välistä; olennaisempaa oli usein se, mitä ei sanottu. Haastava ympäristö pisti myös kirjailijat kirjoittamaan niin, että viranomaiset eivät saaneet heitä kiinni mistään luvattomasta, mutta lukijat ymmärsivät, mitä tekstillä haluttiin sanoa.

Toinen totuus-sanoihin liittyvä paradoksi liittyy sanan istina epämääräiseen määritelmään. Sitä käytetään kuvaamaan myös tieteellistä totuutta, mutta arkipuheessa se pikemminkin viittaa mystiseen jumalalliseen totuuteen, jossa on mukana moraalisia aspekkeja. Se kuvastaa ihmisenä

olemisen ydintä, pyrkimystä parempaan ihmisyyteen.

Kysymys ihmisen mahdollisuudesta saada totuudellista kuvaa reaalimaailmasta on ollut läntisen filosofian keskeisiä teemoja vuosituhansien ajan. Avainkäsitteitä ovat realismi vs. idealismi ja absolutismi vs. relativismi. Suomalaisista filosofeista sitä ovat käsitelleet muun muassa Ilkka Niiniluoto ja Antti Hautamäki. Kun venäläiset filosofit ovat pohtineet tätä asiaa, heidän lähestymistapansa on toinen: ihmisen suhdetta olevaan ja mahdollisuuksia saada siitä tietoa tarkastellaan eri sivilisaatioiden ja uskontojen näkökulmasta.

Venäläiset filosofit johdattelevat meidät myös tämän artikkelin otsikon toisen teeman ytimeen: millaisia venäläiset ovat. Missään muussa maassa filosofit eivät ole pohtineet oman kansansa asemaa maailmassa sellaisella antaumuksella kuin Venäjällä. Omia tulkintojaan ovat esittäneet käytännössä kaikki venäläiset filosofit (Vladimir Solovjov, Pjotr Tšaadajev, Ivan Iljin, Aleksandr Zinovjev, Dmitri Lihatšov jne.). Venäjällä on julkaistu myös kymmeniä, ehkä satoja kirjoja, joissa verrataan venäläistä kulttuuria (merkityksessä ”mentaaliteetti, arvot, asenteet, instituutiot, käyttäytymisnormit jne.”) muihin kulttuureihin. Kaikesta filosofoinnista huolimatta (tai sen takia?) venäläiset ovat itse edelleen ymmällään omasta identiteetistään. Matka itseymmärrykseen on siis edelleen kesken.

IDÄN JA LÄNNEN VÄLISSÄ

VENÄLÄISEN ITSEYMMÄRRYKSEN keskeinen elementti on oman kulttuurin maantieteellinen ja henkinen aseointi idän ja lännen väliin. Sen seurauksena venäläisten keskuudessa on aina ollut vallalla kaksi kilpailevaa näkemystä, joita ovat edustaneet länsimieliset ja heidän vastustajansa. Jälkimmäisen ryhmän sisällä on ollut sekä jyrkkiä panslavisteja että niitä, jotka tähyilevät Aasian suuntaan. Avainkysymys on aina ollut nimenomaan suhtautuminen länteen. Jo 1800-luvulla oli kiivaita kiistoja zapadnikien (länsimielisten) ja slavofiilien välillä. Viime vuosisadan alkupuolella nosti päätään vaikutusvaltainen euraasialainen liike, joka korosti Venäjän henkistä yhteyttä Aasian maiden kanssa.

Kaksijakoisuus näkyy edelleenkin Venäjän kansassa. Levada-tutkimuskeskus on selvittänyt venäläisten asenteita ja mielipiteitä jo kolmen vuosikymmenen ajan. Yksi vakiokysymys on ollut suhtautuminen länteen (länsimai-

hin). Kokonaisuudessaan negatiivisesti suhtautuvia on enemmän kuin positiivisesti suhtautuvia. Olennaista on kuitenkin mielipiteiden jakautuminen. Viimeisessä kyselyssä ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina 70 % alle 25-vuotiaista suhtautui länteen positiivisesti, kun taas yli 50-vuotiasta vain 20 %. Iän ohella asenteisiin vaikuttavat suuresti koulutustaso ja asuinpaikka. Jos olet kaksikymppinen moskovalainen opiskelija, olet melko todennäköisesti länsimielinen. Jos taas olet Baikalin rannalla Siperiassa asuva eläkeläinen, länsi on sinulle punainen vaate ja lisäksi muistelet todennäköisesti kaihoisasti Neuvostoliiton kulta-aikaa, jolloin elämässä kaikki oli selkeää ja turvallista. Tämä oli siis tilanne ennen sotaa.

Venäläisten johtajien joukossa slavofiilisyyttä on ollut vallitseva ideologia. Toki muutamia poikkeuksia on ollut viime vuosisadallakin. Hruštšov oli oman aikansa perspektiivistä katsottuna rohkea uudistaja, joka yritti ottaa oppia myös lännestä muun muassa tuomalla maissin viljelyn Neuvostoliittoon. Gorbatšov halusi viedä läpi perestroikan ja lisätä glasnostia, avoimempaa hallintokulttuuria. Kumpikaan heistä ei ole ollut suosittu Venäjällä.

Mielenkiintoinen tapaus on Medvedev, joka ”tuurasi” Putinia yhden kauden presidenttinä. Hän oli moderni ja nuorekas johtaja, joka piti englantilaisesta rockista. Suurta kannatusta hän ei kuitenkaan saanut presidenttikaudellaan eikä myöhemminkään, koska oli ja on kansan silmissä aivan liian heikko johtajaksi. Putin osoitti alkuvaiheessa kiinnostusta demokratian lisäämiseen ja hyvien suhteiden luomiseen länsimaihin, mutta pian innostus laantui, kun demokratia teki asioiden hoitamista hankalaa eikä keskustelu lännen kanssa sujunut hänen toivomallaan tavalla.

Venäläisten dualistisesta kaksijakoisesta maailmankuvasta kirjoitti aikoinaan Juri Lotman, Tartossa neuvosto-aikana vaikuttanut maailmankuulu semiotikko ja kulttuurintutkija. Dualismi ei kuitenkaan tarkoita vain mustavalkoista joko–tai-ajattelua, joka jakaa ihmiset kahteen leiriin vaan se on myös jonkinlaista sekä–että-ajattelua, jossa mielipide voi vaihdella nopeastikin tilanteesta riippuen. Vaikka venäläiset ilmaisevat mielipiteensä usein voimakkaasti tunteellisesti sananvalinnoin, se ei tarkoita, etteivät asenteet voisi muuttua otollisten olosuhteiden vallitessa päinvastaisiksi. Tämä antaa toivoa sille, että asiat voivat muuttua lyhyessäkin ajassa.

Venäläisille sijoittuminen idän ja lännen väliin merkitsee myös itäroomalaista (bysanttilaista) kulttuuriperintöä, joka näkyy ortodoksisessa uskonnossa. Eräät venäläiset filosofit ja ideologit liittyvät Bysantin perintöön myös arvoasetelman. Heidän mukaansa Venäjä ei ole vain idän ja lännen välissä vaan myös henkisesti niiden yläpuolella. Sitä heijastaa muun muassa venäläisen kirjallisuuden ja muun taiteen ylivoimaisuus maailmassa. ”Henkinen ylemmyys” näkyy myös Putinin retoriikassa, kun hän puolustaa perinteisiä arvoja ja kammoksuu länteen pesiytynyttä liberaalia ajattelua. Tarkkaavainen lukija näkee tässä yhtäläisyyttä Suomen kristillisdemokraattien arvomaailmaan. Kovin kaukana ei olla ”koti, uskonto ja isänmaa” -hengestä, jota aikoinaan kookoomuskin viljeli. Isänmaa-akselilla löytyy linkki myös perussuomalaisen maahanmuuttovastaisuuteen: vrt. ”Suomi suomalaisille” – ”Venäjä venäläisille”.

Venäjän sijoittumista idän ja lännen väliin voi pohdita myös kansainvälisten kulttuurivertailujen valossa. Tunnetuimpia (ja parjatuimpia) tällaisia tutkimuksia on hollantilaisen sosiologin Geert Hofsteden kuuteen dimensioon perustuva maiden vertailu. Kun siitä lasketaan kahden kulttuurin etäisyydet toisistaan kunkin kriteerin kohdalla, saadaan luvut ynnäämällä tietynlainen ”kulttuurien etäisyysindeksi”. Venäjä ja Yhdysvallat ovat näin lasketun lähes toistensa täydellisiä vastakohtia. Ei ole yllätys, että niiden on vaikea ymmärtää toisiaan. Venäjän lähimmät kulttuurinaapurit ovat näiden lukujen valossa Ukraina, Valko-Venäjä, Bulgaria, Romania ja Serbia. Venäjä on kuitenkin mentaalisesti selvästi lähempänä myös Kiinaa, Intiaa ja Lähi-idän maita kuin esimerkiksi Suomea.

USKO JOHTAJAAN SUURI, USKO DEMOKRATIAAN PIENI

KUN VENÄLÄISET ITSE pohdiskelevat omaa identiteettiään, he viittaavat usein niin sanottuun mongoli-ikeen aikaan (1240-1480). Sen katsotaan juurruttaneen venäläisiin aasialaisen hallintomallin, jonka keskeinen piirre on syvä usko ja luottamus johtajaan. Johtajan on myös osoitettava valtansa, mikä merkitsee usein sisäisten ja/tai ulkoisten vastustajien eliminointia.

Ollakseen suosittu johtajan on oltava slavofiili ja vielä tarkemmin russofiili. Kansan toiveita vastaavan presidentin suosio on yleensä hyvin korkea, kun taas keskinäisten kahinoiden sävyttämä duuma on ihmisten silmissä paljon vähemmän arvostettu. Presidentin mielipiteet lähesytyvät luonteeltaan ikuista totuutta, istinaa, duuman väitelyissä on kyse erilaisista pravdoista. Presidentti on yhtä kuin Venäjä. Jos vastustaa presidenttiä, vastustaa samalla Venäjää. Siksi yhdelläkään oppositiojohtajalla ei ole viimeisten 20 vuoden aikana ollut laajojen kansarivien kannatusta.

Länsimaista demokratiaa yritettiin istuttaa Venäjälle 1990-luvun alkupuolella Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Alun euforia vaihtui kuitenkin pian suuren pettymykseen. Ihmisten mieliin demokratia piirtyi kymmenien puolueiden keskinäisenä kilpalaulantana, jossa luvattiin kaikkea hyvää, mutta josta seurasi pelkkää kaaosta. Ensimmäinen ja viimeinen tilaisuus lähes aidon demokratian testaamiseen oli vuoden 1996 presidentinvaaleissa. Tärkein vaaleihin liittyvä kysymys oli, valitaanko Jeltsin toiselle kaudelle ja saako hän näin mahdollisuuden jatkaa markkinatalouden rakentamista vai tuleeko valtaan kommunistipuolueen puheenjohtaja Zjuganov, jolla oli laaja kannatus. Koska riski Zjuganovin valinnalle oli suuri, oligarkit lahjoittivat valtavat määrät ruplia Jeltsinin vaalikassaan. Sen lisäksi kassaan virtasi miljoonia dollareita myös länsimaista, jotka pelkäsivät Zjuganovin vievän maan takaisin neuvosto-aikaan. Vaalit olivat Venäjän johdolle oppitunti siitä, miten vaaleihin voidaan – ja joidenkin mielestä tuleekin – vaikuttaa. Myöhemmin vaikutuskeinoin liitettiin mielipidevaikuttaminen internetin välityksellä.

Tämän jälkeen täysin vapaita vaaleja ei enää järjestetty, vaan tilalle tuli niin sanottu ”ohjattu demokratia”. Siinä lähdetään siitä, että kansan kykyyn äänestää

oikein ei voida täysin luottaa vaan sitä on autettava tekemään oikea päätös jakamalla sopivaa informaatiota. Paljon puhuttu vaalivilppi on vain toissijainen vaikutuskeino. Oikeaan demokratiaan tottuneesta ohjattu demokratia tuntuu kauhealta ajatukselta, mutta ei tämä metodi ole täysin vierasta Venäjän ulkopuolellakaan. Eurooppalaisessa kontekstissa Turkki ja Unkari ovat omaksuneet samanlaisia piirteitä. Monissa muiden maasien maissa vastaavanlainen demokratia olisi nykytilanteeseen verrattuna suuri edistysaskel. Varmaan on myös niin, että länsimaissakin media ohjailee kansalaisten äänestyskäyttäytymistä omalla hienovaraisella tavallaan.

Venäjällä on tarkkaan seurattu, mitä samoina vuosina tapahtui Ukrainassa. Siellä pyrittiin vaaleihin, joissa kansalaiset pääsivät melko vapaasti ilmaisemaan mielipiteensä. Demokratian harjoittelu ei kuitenkaan sujunut ongelmitta. Tärkein vedenjakaja poliitikoilla oli suhtautuminen Venäjään ja länteen. Kun venäjämieliset olivat olleet neljä vuotta vallassa, kansa kyllästyi korruptioon ja huonoon hallintoon ja valitsi valtaan länsimieliset. Neljän vuoden päästä sama toistui toisin päin. Näin valta vaihtui jatkuvasti, kunnes poliittisiin puolueisiin kyllästynyt Ukrainan kansa tarttui viimeiseen oljenkorpeen ja valitsi presidentiksi täysin epäpoliittisen henkilön Volodymyr Zelenskyin, vähän samaan tapaan kuin tapahtui Ranskassa, kun Macron valittiin ensimmäiselle kaudelle. Zelenskyinkään hallintokauden alkutaival ei säästynyt skandaaleilta, mutta hänen päättäväinen toimintansa sodan aikana on tehnyt hänestä poikkeuksellisen suosituksen sekä kotimaassaan että lännessä.

Kun Venäjällä seurattiin Ukrainan kehitystä, siellä ei jäänyt huomaamatta, että demokratiaan pyrkimisestä aiheutunut sekava tilanne vaikeutti maan siirtymistä markkinatalouteen vielä enemmän kuin Venäjällä. Ukraina jäi myös kahden leirin väliin. Se pyrki vähitellen katkaisemaan poliittisia ja taloudellisia suhteita Venäjään, mutta yhteistyö lännen kanssa ei pystynyt kuitenkaan täyttämään tätä aukkoa. Tämän seurauksena Ukrainasta tuli Moldovan jälkeen Euroopan köyhin maa. Neuvostojen perinne oli tiukassa myös ihmisten tavassa toimia. Vuoden 2021 korruptiotilastoissa Ukraina oli Venäjää vähän parempi, mutta muun muassa Valko-Venäjän ja Albanian jäljessä.

VENÄJÄ HALUAA OLLA SUURVALTA

KUN ESIVANHEMPAMME asettuivat aikoinaan Suomen niemelle, he eivät varmaan pohtineet sitä, keitä asuu kyseisen paikan naapurissa. Tai jos pohtivat, niin johtopäätös olisi ollut suhteellisen positiivinen: naapurissa asui heimoja, jotka eivät valtavasti poikenneet tulijoista ja joiden kanssa tuli melko hyvin toimeen. Sittenkin Suomesta tuli Ruotsin osa ja rajasta itään muodostui vihollisraja. Venäjältä kasvoi vuosisatojen kuluessa Ruotsiakin suurempi suurvalta, jonka osana Suomikin oli runsaan vuosisadan. Historiallisen kehityksen seurauksena meidän kohtalona on se ikävä tosiasia, että meillä on nyt naapuri itsetunnon puutteesta kärsivä suurvalta.

Olemme tottuneet demokratiaan ja tasa-arvoon ainakin mentaalisisellä tasolla. Siksi meidän on hyvin vaikeaa

sietää suurvaltamentaliteettia. Siihen kuuluu ylimielinen asenne muihin kansoihin. Suurvallat, osin myös niissä asuvat ihmiset, tuntuvat ajattelevan, että he tietävät, mikä on muille maille hyväksi. Se oikeuttaa ja suorastaan velvoittaa niitä menemään ”auttamaan” muita kansoja. Tämä näkyi muun muassa Afganistanissa ja se näkyy kovin traagisella ja käsittämättömällä tavalla Venäjän hyökkäyksessä Ukrainaan.

Toinen suurvaltojen piirre on usko siihen, että niiden ei tarvitse noudattaa kansainvälistä oikeutta vaan ne voivat itse määrittellä, mikä on sallittua, mikä ei. Muistan, kun kansainvälisen oikeuden professori Jan Klabbers esiintyi Helsingin yliopiston juhlasalissa juuri sen jälkeen, kun Venäjä oli anneksoinut Krimin. Hän aloitti esityksensä sanomalla, että Venäjä on tässä rikkonut kansainvälistä oikeutta. Sitten hän jatkoi: ”Mutta niin on Yhdysvallatkin useaan kertaan viimeisten 15 vuoden aikana.”

Pieni ero toiminnoissa kuitenkin on, kuten toinen kansainvälisen oikeuden professori Martti Koskenniemi totesi Venäjän hyökättyä Ukrainaan: ”Yhdysvalloista poiketen Venäjä ei edes yritä keksiä hyväksyttävältä vaikuttavaa syytä hyökkäykselleen”. Tiettyä samankaltaisuutta retoriikassa kuitenkin on. Kun Yhdysvallat aloitti Afganistanin sotaretkensä, syynä oli alun perin sota terrorismia vastaan eli toisin ilmaistuna: kansallinen turvallisuus. Venäjä on käyttänyt omassa sotapropagandassaan samankaltaista retoriikkaa. Erotuksena on se, että Venäjä puhuu uhkasta.

Yksi kivi venäläisten kengässä on Kiinan nousu toiseksi maailmanmahdiksi ohii Venäjän. Kiinalla on omassa suurvaltapolitiikassaan erilainen aikaperspektiivi. Kun Yhdysvalloilla ja Venäjällä on kiire tehdä nopeita liikkeitä oman kansansa mielipiteen tyydyttämiseksi, Kiinassa tällainen paine on paljon pienempi, koska tähtäin on vuosikymmenien päässä. Kun maailmanpolitiikan ja kaupan keskustelua on ruvettu käydä entistä enemmän Venäjän ohii ja yli, Venäjän on pitänyt löytää historiastaan mainetkoja, joita muistella. Kertomusta siitä, että Venäjä pelasti maailman natsien kynsistä, on toisteltu entistä useammin. Se on lisännyt uudestaan Stalinin suosiota, mikä tietysti meiltä katsottuna näyttää makaaberilta.

Vaikka suurvallat ovat isoja ja voimakkaita, niitä yhdistää pelko sisäisiä ja ulkoisia vihollisia kohtaan. Tämän paljastavat kylmät tilastotiedot. Niiden sotilasmenot ovat suhteellisesti ottaen maailman suurimmat ja niillä on vankeja vankiloissaan suhteellisesti ottaen eniten maailmassa. Kaikkia ei toki pistetä vankilaan. Venäjällä suosittu, bardeiksi kutsutut artistit vallanpitäjät ovat usein jättäneet rauhaan. Heidän äänensä kuului silloinkin, kun Venäjä rupesi tukemaan Donbassin separatisteja, mutta tällä hetkellä heilläkin näyttää olevan vaikeuksia ilmaista itseään vapaasti.

MIKÄ SELITTÄÄ PUTININ SUOSION?

LEVADA-TUTKIMUSKESKUS on vuosittain mitannut Putinin suosiota erilaisin kyselyin. Kannatus on yleensä ollut varsin vankka, paljon suurempi kuin monilla de-

mokraattisten maiden valtionpäämiehillä. Viime vuonna Putinin suosio oli kuitenkin laskussa. Vain noin puolet toivoi hänen jatkavansa presidenttinä vuoden 2024 jälkeen. Liekö kannatuksen lasku ollut yksi syy sodan aloittamiseen? Tämähän on hallitsijoiden yleisesti käyttämä keino kotimaan ongelmien unohtamiseen.

Putinin suosiota selittää suurelta osin samat asiat kuin Erdoğanin, Orbánin ja Trumpin. Suurelle johtajalle annetaan ”pienet” rikkeet ja valehtelu anteeksi, jos hänet koetaan maan isäksi, joka huolehtii kansastaan. Paras keino sen osoittamiseen on yltiöpäinen isänmaallisuus, mikä tulkitaan siten, että johtaja ajattelee kansansa parasta. Johtajalle sallitaan myös kovat otteet ja puheet sisäisiä vastustajia kohtaan ja uhittelu ulkoisille vihollisille. Kokonaisuudessaan kyseisten johtajien nauttima kansansuosio on malliesimerkki psykologien määrittelemästä haloefektistä.

Putinin suosion selityksiin on kuitenkin lisättävä tietty Venäjä-lisä. Se kumpuaa kaaosmaisesta 1990-luvusta, kuten toimittaja Kalle Kniivilä hyvin kuvaa kirjassaan ”Putinin väkeä”. Tuolloin maan talous romahti, kun neuvostorakenteet olivat sortuneet ja uutta markkinälähtöistä yritystoimintaa ei oltu pystytty rakentamaan tilalle. Ihmiset näkivät nälkää ja raaka rikollisuus rehotti. Putin palautti maahan järjestyksen ja talous alkoi vähitellen toipua. Yhtä tärkeää oli kansainvälisen arvotuksen palauttaminen. Venäläiset kokivat, että heidät oli täydellisesti syrjäytetty maailmanpoliittisesta päätöksenteosta. Venäjän yli käveltiin menen tullen.

On tietyllä tavalla traagista, että Venäjä joutui hankkimaan arvostusta asevoimien kehittämisen avulla. Syyrian sodassa Venäjä koki ensimmäistä kertaa Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, että se otetaan tasavertaisesti huomioon suurvaltojen keskustelussa. Tämä oli kuitenkin vain väliaikainen arvostuksen nousu. Nyt ollaan tilanteessa, jossa hyökkäyssota Ukrainaan on laskenut Venäjän kansainvälisen arvostuksen pohjalukemiin. Venäjän pitäisi valita toinen tie.

Vaikka Putinin suosio on ollut kaiken aikaa korkea, hänestä ei synny kovin hyvää kuvaa, kun ihmisiltä kysytään, minkä kansanosan etua hän ajaa. Ylivoimainen enemmistö on sitä mieltä, että hän ajaa armeijan ja oligarkkien etua, vain harvat uskovat hänen ajavan tavallisen ihmisen asiaa. Venäläiset näyttävät noudattavan ajattelumallia: monet asiat ovat pielessä ja johtajatkin ovat unohtaneet meidät, mutta ”this is my country”.

Kaikista taustatekijöistä huolimatta minun on vaikea ymmärtää sitä, että niin suuri osa venäläisistä kokee hyökkäyksen Ukrainaan oikeutettuna tai suorastaan välttämättömytenä. Sitä ei selitä sodan aikana levitetty yksipuolinen propaganda. Venäjällä on kaiken aikaa ollut tarjolla myös vaihtoehtoisia venäjänkielisiä informaatiokanavia kuten ”Novaja gazeta”, ”Eho Moskvyy” ja ”Meduza”. Ne jakoivat virallisesta linjasta poikkeavaa informaatiota vapaasti vielä sodan ensimmäisinä päivinä. Internetin kautta on ollut mahdollisuus päästä lukemaan mitä tahansa uutisia, vaikkapa Yleisradion ”Novostia”. Monet tubettajat ovat olleet suosittuja nuorison keskuudessa. Tästä kaikesta huolimatta suuri(n) osa kansasta on valinnut virallisten tiedotusvälineiden pravdan.

LOPULLISTA TOTUUTTA EI OLE OLEMASSA

VENÄLÄISET ovat siis kovin erilaisia kuin me suomalaiset. Oikeastaan harvassa paikassa maailmassa rajanaapurit ovat niin erilaisia: eri kieliryhmän kieli, eri uskonto ja erilainen arvopohja. On kuitenkin hyvä muistaa, että venäläiset ovat mentaliteetiltaan ja arvoiltaan useimmissa asioissa suomalaisia lähempänä maailman keskiarvoa. Skandinavian protestanttiset maat muodostavat hyvin erikoisen alueen maailmassa. Arvoissamme ja tavassamme toimia on jotakin poikkeuksellista. Sen seurauksena olemme melkein millä tahansa mittarilla laskettuna maailman parhaita.

Tällä hetkellä suhtautumiseen venäläisiin vaikuttaa luonnollisesti Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan. Mikään muu sota ei ole aikaisemmin tunkeutunut niin suurella voimalla meidän olohuoneisiimme. Median välittämät kuvat sodan julmuuksista ovat saaneet meidät vihaamaan ja halveksimaan Venäjää. Se on sattunut syvälle ja vienyt joitakin jopa yöunet ja työtehon. Sen vuoksi kaupankäynti ja muu yhteistyö Venäjän kanssa tuntuu mahdottomalta pitkälle tulevaisuuteen.

Kun tunnekuuhu laantuu, pystymme ehkä näkemään asian laajemmassa perspektiivissä. Vaikka Venäjä on juuri nyt silmissämme pahisten pahis, kaikki muutkaan eivät ole pulmusia ja silti voimme pitää yllä jonkinlaisia suhteita näihin maihin. Pystymme lomailemaan Turkissa, joka sortaa kurdeja systemaattisesti ja miehittää edelleen valtaamaansa kolmannesta Kyproksesta. Ostamme aseita Israelista, joka jättää jatkuvasti noudattamatta YK:n päätöslauselmia. Meillä on diplomaattisuhteet Saudi-Arabiaan, jonka ihmisoikeustilanne on ollut kestävä iät ajat ja joka käy aika ajoin pommittamassa jemeniläisiä. Käymme laajamittaista kauppaa Kiinan kanssa, joka kurittaa uiguurivähemmistöä kovalla kädellä. Meillä on erittäin lämpimät suhteet Yhdysvaltoihin, jonka sotilasoperaatioissa on kuollut toisen maailmansodan jälkeen miljoonia siviilejä.

Lopullista istinaa ei Venäjästä ole kuitenkaan olemassa; on vain subjektiivisia pravdoja. Suhtaudun itsekin tulkitoihini skeptisesti enkä ihmettele, jos joku toinen on toista mieltä. Mutta vaikea on venäläistenkin ymmärtää itseään. He toistavat usein Fjodor Tjuttševin vuonna 1866 kirjoittamia säkeitä, jotka vapaasti suomennettuna kuuluvat:

Järjellä Venäjää ei voi ymmärtää,
normaalimitoilla mitata:
Sillä on erityinen luonne,
Venäjään voi vain uskoa.

Viime kuukausien tapahtumien aikana monet venäläiset ovat menettäneet uskonsa isänmaahansa, jota he niin mielellään rakastaisivat.

Artikkelin kirjoittaja Arto Mustajoki on Helsingin yliopiston venäjän kielen emeritusprofessori. Hän on tutkinut mm. suomalaisten ja venäläisten mentaalaisia eroja, jotka näkyvät niin ajattelutavoissa kuin myös kommunikatiivisessa käyttäytymisessä.

Erään puhelinennustajan nousu ja tuho

”Kätteni vapisivat hieman, kun laskin puhelimen pöydälle.”

RISTO K. JÄRVINEN

SE ISKI YLLÄTTÄEN kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kun heräsin aamulla, minulla ei ollut pienintäkään aavistusta siitä, että minusta tulee puhelinennustaja, mutta jo iltapäivällä olin laittanut hakeuksen vetämään.

Urani puhelinennustajana sai alkunsa syyskuussa 2021, kun näin aamukahvia juodessani linkin duunitori.fi:n ilmoitukseen, jossa Red Hat Holdings Ltd kertoi etsivänsä ennustajia ja selvänäkijöitä.

”Omaatko henkisen kyvyn ja haluat olla muille avuksi? Haluatko olla oma esimiehesi, työskennellä kotoa käsin ja päättää milloin ja miten paljon haluat työskennellä? Emme vaadi mitään virallista koulutusta työhön. Ennustajalinjalla työskenteleviltä vaadimme psyykkisiä kykyjä sekä kokemusta kykyjen käytöstä. Tarjoamme sinulle alan parhaan palkkausjärjestelmän: peruspalkan ja tuntipalkan, joka pohjautuu puheluaikeihin.”

Googlasin. Red Hat Holdings on oman esittelynsä mukaan Pohjoismaiden maksullisten numeroiden johtava toimija psyykkistä ohjausta tarjoavissa palveluissa. Yrityksen pääkonttori sijaitsee Kyproksella ja yritys toimii Norjassa, Ruotsissa, Slovakiassa, Suomessa, Tanskassa, Tsekissä ja Unkarissa. Suomenkielisiä palveluita markkinoidaan osoitteissa ennustaja24.fi ja enkeliviesti.fi.

Täydellistä!

Päätin hakea pestiä. Googlasin lisää. Kävin läpi medioiden mainoksia ja etsin niistä inspiraatiota omaan työpaikkahakemukseeni.

”Haen ennustajan paikkaa tiimissänne. Minulla on selvänäkemisen lahja. Pystyn sekä intuitiivisesti että korttipakan avulla katsomaan ihmistä pitkänkin matkan päästä, vaikka toiselta puolen maapalloa. Pystyn tuntemaan hänen energiansa ja näkemään hänen elämänpolkunsa, niin menneen kuin tulevan. Kutsumukseni on auttaa ihmisiä, jotka ovat avoimia ottamaan vastaan henkimaailman johdatusta. Terveisin Ukko Kalevi.”

Kiitos mielenkiinnosta -vastaus tuli nopeasti. Sen liitteenä oli esite ”agenttina” toimimisesta. Esitteen mukaan minun täytyy olla kirjautuneena puhelinjärjestelmään vähintään 50 tuntia kuukaudessa, joista vähintään 10 tuntia pitää olla yöaikaan klo 00-06.

Täydellistä!

Muutaman päivän päästä vuorossa oli puhelinhaastattelu. Kun Project Leader Finland (PL) soitti, yritin kuulostaa uskottavalta, selkeältä ja lempeältä. Minun ei tarvinnut onneksi puhua paljon, sillä äänessä oli lähinnä PL itse. Arvelin, että puhelun ainoa tarkoitus oli varmistaa, että olen suhteellisen järjissäni. Psyykkisiä kykyjäni en onneksi joutunut todistelemaan lainkaan.

EI IRTISANOMISAIKAA

SEURAAVALLA VIIKOLLA minut toivotettiin tervetulleeksi Red Hatin joukkueeseen, kunhan ensin hyväksyisin työn ehdot. Ehtojen mukaan myyn palveluni itsenäisenä ammatinharjoittajana. Se tarkoittaa, että työskentelen agenttina kuten esimerkiksi freelance-toimittaja tai -taiteilija. Yritys ei vähennä maksuista veroja. Minun tehtäväni on maksaa verot ja mahdolliset sosiaaliturvamaksut itse. Yritys ei lähetä veroraportteja verovirastolle eikä tulorekisteriin. Minä voin maksaa maksut myös kevytyrittäjäpalvelun kautta.

Irtisanomisaikaa ei ole. Jos en kirjaudu sisään lainkaan määrätyn työjakson aikana, yritys pidättää oikeuden tulkita se passiivisena eroamisena minun puoleltani. Lisäksi, jos yritys uskoo, että puhelutilastot eivät ole riittävän hyvät, eivätkä parane ajan mittaan, se pidättää oikeuden lopettaa yhteistyö ilman perusteluita. Irtisanomisesta ilmoitetaan sähköpostitse tai puhelimitse.

Puheluissa on ennen kaikkea pyrittävä asiakastytyväisyyteen ja siihen, että asiakas soittaa uudelleen. Työn tavoitteena ovat myös hyvät keskustelutilastot. Puhelutilastot sisältävät kolme kriteeriä: että saan useita toistuvia asiakkaita, asiakkaat valitsevat puhua kanssani usein ja että keskimääräinen puheaika on korkea.

Minun ja asiakkaan väliset tapaamiset ovat kiellettyjä. Minulla ei saa olla minkäänlaista henkilökohtaista yhteyttä asiakkaisiin, enkä saa paljastaa henkilöllisyyttäni tai yhteystietojani, joita asiakas voisi käyttää ottaakseen minuun yhteyttä.

En saa koskaan olla se, joka ensin lopettaa keskustelun. Poikkeus on tilanne, jossa uskon asiakkaan nukahaneen. Siinä tapauksessa odotan 60 sekuntia ja katkaisen sitten puhelun.

Minun on oltava varovainen puhuessani terveydestä. En saa koskaan antaa lääketieteellisiä diagnooseja tai neuvoja. Sen sijaan minun pitää suositella, että asiakas käy tarvittaessa terveydenhuollon palveluntarjoajan luona terveystarkastuksessa.

Täydellistä!

APUVÄLINEENÄ TAIKASANAT

VERKKOSIVUJEN ENNUSTAJAPROFIILINI rakentamista varten sain rastittavaksi pari listaa.

Ensimmäisessä kyseltiin kykyjäni. Lista mahdollisista osaamisistani oli kattava: enkelikontakti, kommunikointi eläinten kanssa, auran korjaaminen, chakrat, selväkuuloisuus, selvätietoisuus, selvätuntoisuus, pahojen energioiden karkottaminen, univalmennus, unien tulkinta, raha, emotionaalinen parantaminen, energioiden puhdistaminen, perhe, aaveiden karkottaminen, parantaminen, energiavirran auttaminen, kuolemanpelossa/thanatologiassa auttaminen, kodin siivoaminen, vetovoiman laki, life coaching, valon ja rakkauden rituaalit, valon projektointi, kadonneet eläimet, kadonneet tavarat, rakkaus/suhteet, magneettinen positiivisuus, meditaatioterapia, mindfulness, menehtynyt rakas, parapsykologia, menneiden elämien regressio, reiki, tukoksien avaaminen, yhteen palaaminen, seksielämä, varjotyöskentely, shamaaniparantaminen, sielun lukeminen, loitsun heittäminen, kommunikointi henkien kanssa, hen-

kinen reaktioterapia, valkoinen magia, työ/ura, Xin Ping-terapia, lemmikin hyvinvointi, terveys, lainsäädäntö.

Valitsin kyvykseni seuraavat: selvänäköisyys, energioiden lähettäminen, oman polkusi löytäminen, kohtalo/elämä, meditaatiotekniikat, henkilökohtainen kehitys, tulevaisuuden, menneisyyden ja nykyhetken näkeminen, henkinen kasvu.

Myös käyttämistäni apuvälineistä oli tarjolla laaja rasti ruutuun -lista: enkelikortit, enkelit, astrologia, Athamen tikari, helmikäsikoru, luut, amuletti/oraakkelilaukku, kahvinpurut, värinumerologia, värjätty kynttilät, posliinikotilon kuoret, kristallipallo, kristallit/kivet, noppa, eliksiiri, Feng Shui, mustalaskortit, yrtit, I Ching, suitsukkeet, tinan valaminen, Lenormand-kortit, viestejä tuonpuoleisesta, Millerin sauva, ajatuksenluku, mojomussi, öljy, puolalainen sauva, rituaalit, riimut, pronssivarpu, äänimalja, loitsupurkki, henkiset oppaat, succor punch, tarot-kortit, tarot-illuminati, sauva, vahan valaminen.

Omat valintani olivat: intuitio, taikasanat, numerologia, muut herkistystyökalut, ouija-lauta/-matto, heiluri, pelikortit, kaukotuntoisuus.

Minun piti myös puhua profiiliini yhteyteen tuleva esittelyteksti nauhalle: ”Hei! Olen Ukko Kalevi. Olen tietäjä – iänikuinenkin...”

Yksi profiilikuvan vaatimus oli, että kuvan täytyy olla minusta itsestäni, eikä kuva saa olla manipuloitu. Etsin kuvan, jossa minulla on harvinaisen pitkä parta ja pyysin, että tyttäreni muokkasi kuvasta sellaisen, josta minua ei tunnista. Hän teki Ukko Kalevista pulleakasvoisen kaljun.

Rekrytointiprosessin aikana antamieni apusanojen, ääniesittelyni ja puhelinhaastattelun perusteella PL kirjoitti lopullisen profiiliesittelyni nettiin. Hänen periaatteenaan oli kirjoittaa esittely tavalla, joka on moraalisesti ja oikeudellisesti oikein, mutta toimii myös markkinoinnin näkökulmasta, jotta saisin mahdollisimman paljon asiakaspuheluja.

OPPITUNTI GOOGLESSA

ENNEN KUIN ryhdyin vastaanottamaan puheluita, valmistauduin vielä oma-aloitteisesti. Googlasin Ylen jutun yhdeksän vuoden takaa: ”Voiko kuka tahansa ryhtyä uskottavaksi ennustajaksi?” Artikkelin kirjoitti Richard Wisemanista, joka on ennustajia tutkinut Hertfordshiren yliopiston psykologian professori. Tutkimusten pohjalta Wiseman on löytänyt joukon tekniikoita, joilla voi vakuuttaa toisen omista yliluonnollisista kyvyistään.

Imartele. Kerro henkilölle se, mitä hän haluaa kuulla.

Käytä kaksisuuntaisia lauseita. ”Sinä arvostat joissain asioissa rutiineja, mutta toisaalta nautit spontaanisuudesta.”

Puhu epämääräisesti. ”Saan vaikutelman merkittävästä muutoksesta, ehkä töissä tai muualla.”

Kalastele tietoja. Katso miten kuulija reagoi puheisiisi ja reagoi sen mukaan.

Ennusta todennäköinen. Mainitse asioita, jotka sopivat useimpiin ihmisiin. ”Jotain tapahtui kaksi vuotta sitten.”

Turvaa selustasi. Jos ennustus menee pieleen, laajenna kommenttia niin, että puhumasi saattaa koskettaa jostain läheistä ihmistä. Tai sitten se on tapahtumassa vasta

ennustaja
24.fi

LAADUKAS PALVELULINJA
HYVÄKSYTTY MEEDIO

KAIKKI TULKITSIJAT
KATEGORIAT
INFORMAATIOTA
HENKISET ARTIKKELIT
SANASTO
ARVOSTELUT

ASIAKKAAMME RAKASTAVAT MEITÄ!

TOSIAANKIN AITO NAINEN.
JOHON VOI LUOTTAA. KIITTI
KAIKESTA KATRIINA, ELÄMÄ...
TAMPEREEN MARKKU

USKOLLISUUS JA REHELLISYYS
- SOITA MEILLE

KIELET JOITA PUHUN

UKKO KALEVI

Ukko Kalevin kyvyt ovat perittyjä, sukupolvelta toiselle. Hänellä on vuosien kokemus, ja hän on empaattinen, suora ja avarakatseinen. Ukko Kalevi on tarkka ja kokenut tietäjä: myös lehdissä on raportoitu ihmisten saamista avusta ja käsittämättömistä osumista. Soita Ukko Kaleville nyt. Ukko Kalevi 208.

SOITA ENNUSTAJA24.FI
0700-80000
Valitse neuvonantaja 208

2.95 €/MIN + PVM
PALVELUMME OVAT
LAATUVARMISTETTUJA

“Hei! Olen Ukko Kalevi. Olen tietäjä – iänikuinenkin. Katson menneisyyteesi, nykypäivääsi, mutta ennen kaikkea tulevaisuuteesi. Autan sinua löytämään ratkaisun ongelmiisi. Intuition välineinä käytän muun muassa kanavointia, kortteja, luuta, kiviä ja pyhiä tekstejä. Niin kuin lukemattomat asiakkaani jo aikaisemmin, myös sinä tulet hämmästyämään siitä, miten väivattomasti asiat selkenevät ja kuinka valoa tunnelin päässä alkaa välittömästi pilkottaa. Soita, niin katsotaan yhdessä, mitä voimme hyväksesi tehdä. Terveisin, Ukko 208.”

tulevaisuudessa. Tai on tapahtunut kauan sitten.

Lisäksi googlasin pari vuotta vanhan Kotilieden artikkelin ”Haluatko oppia ennustamaan korteista?” Siinä kerrottiin tarkkaan, mitä mikäkin ennustettavalle nostettava kortti merkitsee. Printtasin ohjeet. Olin valmis aloittamaan puhelinennustajan urani.

Täydellistä!

Varmuuden vuoksi printtasin myös listan auttavista puhelimista.

KOSKA MIEHENI KUOLEE?

H-HETKI KOITTI LOKAKUUN LOPUSSA. Ukko Kalevista oli nyt profiili kahdella eri sivustolla – enkeliviesti.fi ja ennustaja24.fi – ja olin valmis vastaanottamaan puheluita. Minua jännitti enemmän kuin ensimmäisenä päivänä velhokoulussa.

Puhelin soi puolen tunnin kuluttua. En halunnut, että tyttäreni kuulee epäeettistä kangerteluani, joten ryntäsin puhelimen kanssa portaita pitkin yläkerran työhuoneeseen. ”Haloo”, vastasin hengästyneenä. ”Onko Ukko-Pekka?” naisääni kysyi. ”Kyllä, tai ainakin sinne päin”, huohotin. ”Kysyisin, miten näet mut ja Jartsan. Tuleeko meistä pari?” Olin paniikissa. ”Saanko katsoa korteista?” sopersin. ”Katso mistä hyvänsä.”

Vedin kortin. Se oli ruutusotilas: ”Virkamies, joka ylempiarvoisena on luotettava, alempiarvoisena petollinen.” En voinut lukea tulkintaa soittajalle, sehän ei vastannut esitettyyn kysymykseen lainkaan. Vedin toisen kortin. Patakymppi: ”Onnettomuus tai ajanhukka, joka on seurausta mustasukkaisuudesta tai muusta tunne-elämän tuskasta.” Luin kortin, mutta katsoin tarpeelliseksi lieventää sen viestiä. Sanoin, että kyse saattaa olla Jartsan mustasukkaisuudesta, ei soittajan. Soittaja myönsi, että Jartsan ja hänen vaimonsa välillä on paljon mustasukkaisuutta ja kovia riitoja.

Osumastani innostuneena kysyin, onko soittaja myös naimisissa toisaalla. Nainen löi luurin korvaani.

Käteni vapisivat hieman, kun laskin puhelimen pöydälle.

Puheluita tuli kolmen kuukauden aikana kerran tai kaksi päivässä, usein ei yhtään. Lähes aina soittaja oli nainen. Lopetin korttien vetämisen melko nopeasti, sillä valmiit vastaukset eivät usein vastanneet kysymykseen mitenkään. Jossain vaiheessa aloin lukea selitysten listasta mielestäni sopivimman vastauksen, myöhemmin luovuin listasta kokonaan. Helpotin työtäni pyytämällä, että soittaja kysyy selkeän kysymyksen, johon voin vastata kyllä tai ei. Vastasin sen mukaan, minkälaista vastausta odotin soittajan toivovan. Kun itsevarmuuteni lisääntyi, aloin kokeilla Wisemanin oppia: en enää pyytänyt kyllä tai ei -kysymyksiä, vaan vastasin kaikenlaisiin kysymyksiin niin kuin oletin soittajan haluavan.

Aina taktiikka ei toiminut. Kerran soittaja kysyi, kauanko vielä hänen pitää kestää narsistista miestänsä. Miehellä on kaikki sairaudet, mutta hän ei kuole millään. En uskaltanut arvailla miehen elinvuosia. Sanoin, että en

Pyysin, että tyttäreni muokkaisi tästä kuvasta Ukko Kalevin, josta minua ei tunnista.

30. marrask. 2021 klo 16.53 ☎ +46 8 505 228 60	6 min 42 s
30. marrask. 2021 klo 15.38 ☎ +46 8 505 228 60	9 min 46 s
26. marrask. 2021 klo 12.32 ☎ +46 8 505 228 60	15 min 37 s
26. marrask. 2021 klo 12.15 ☎ +46 8 505 228 60	15 min 26 s
17. marrask. 2021 klo 11.32 ☎ +46 8 505 228 60	7 min 42 s
16. marrask. 2021 klo 17.01 ☎ +46 8 505 228 60	9 min 56 s
16. marrask. 2021 klo 16.28 ☎ +46 8 505 228 60	38 s
16. marrask. 2021 klo 14.43 ☎ +46 8 505 228 60	6 min 29 s

Kolmen kuukauden työstä jäi käteen 121 euroa ennen veroja ja sosiaaliturvamaksuja.

näe sellaisia asioita, enkä viitsi hänelle valehdellakaan. ”Minulle ei todellakaan kannata valehdella”, nainen sanoi. ”Huomaisin sen heti, sillä minulla on henkisiä kykyjä itsellenikin ja enkelit suojanani.” Nainen totesi, ettei saanut minulta sitä, mitä tuli hakemaan, ja lopetti puhelun.

Joskus toivotun vastauksen antaminen soittajalle epäonnistui surkeasti. Kun eläkkeelle jäänyt nainen pohti, uskaltaako muuttaa ulkomaille – rahaa ei ole ja avioliitto kyllästyttyä – vastaukseni ”totta kai uskallat” ilahdutti häntä niin, että hän kertoi saman tien menevänsä ilmoittamaan muutosta miehelleen.

SAA ASIAKAS PITÄMÄÄN ITSESTÄSI

MARRASKUUN 9. osallistuin koulutustilaisuuteen. Minulle lähetettiin Ruotsista englanninkielinen pdf-dokumentti ”Basic Learning Module”, ja pyydettiin lukemaan se läpi. Oppaassa mm. kerrottiin, että keskustelu asiakkaan kanssa on hyvä silloin, kun asiakas on tyytyväinen ja soittaa myöhemmin uudelleen. Mitä pidempi keskustelu, sitä tyytyväisempi asiakas yleensä on ja sitä todennäköisemmin hän soittaa uudestaan. Puhelujen keskimääräinen kesto on siten helpoin ja tarkin tapa mitata agentin kehitystä ja suorituskykyä.

Puhelinkeskustelun saa oppaan mukaan kestävämpään, kun ei vain vastaile asiakkaan kysymyksiin, vaan kertoo paljon muitakin asioita, joita hänestä lukee. ”Pidä yllä keskustelua. Esitä avoimia kysymyksiä, joihin asiakkaan on vastattava pitkästi. Pidä aina muistikirjaa mahdollisista puheenaiheista.”

Agentin täytyy myös kuunnella, mitä asiakas sanoo. ”Jos olet liian keskittynyt siihen, mitä sinun pitäisi sanoa seuraavaksi, menetät tilaisuuden löytää hyviä keskustelunaiheita. Kun kuuntelet asiakasta, vaikutat ihmiseltä, joka on oikeasti kiinnostunut toisesta henkilöstä.”

Keskustelu on syytä ottaa haltuun. ”Käytä asiakkaan nimeä niin usein kuin se tuntuu luonnolliselta. Tämä an-

taa asiakkaalle tunteen, että hän on erityinen ja että sinä pidät hänestä. Muista hymyillä, sillä asiakas kuulee energiasi ja tunteesi.”

Kun keskustelu on päättymässä, agentin on hyvä kertoa asiakkaalle, että on iloinen saadessaan tutustua häneen ja että tämä oli paras keskustelu, jonka hän on käynyt pitkään aikaan. Asiakkaan saa palaamaan, kun sanoo, että seuraavan kerran, kun soitat minulle, haluan tietää sinusta lisää.

SÄ OOT HUIJARI! OLET SUURI TIETÄJÄ!

PUHELUITA SAAPUI KAIKENLAISIA. Joku kysyi, onko hänen siskonsa rehellinen metsäkaupoissa, kun ei suostu näyttämään tilitietoja. (Kannattaa tarkkailla tilanetta.) Joku kertoi yllättäneensä 62-vuotiaan miesystävänsä panemasta niin rumaa naista, ettei ole koskaan nähnyt. ”Tuleeko mies ruikuttamaan, että ottaisit hänet takaisin? Onko minulla valoisa tulevaisuus?” (Tulee. On.) Jollain oli itämainen tyttöystävä, jonka kanssa oli menossa naimisiin, mutta josta ei ollut kuullut kuukauden. ”Oliko tämä tässä? Muuten meillä on kaikki hyvin, mutta sitä en hyväksy, että hän on eroottinen hieroja. Meneekö poikki? Kerro!” (En tiedä.) ”Sitten olet vääryllä alalla. Kerro nyt!” (Ei mitään käsitystä.) ”Sä oot ennustaja, sun pitää tietää!” Jonkun vaimo oli säännöllisesti öitä poissa kotoa ja otti aina mukaansa sellaisia alusvaatteita, jotka on tarkoitettu toisten miellyttämiseen. (Mikä olikaan kysymys?) ”No niin, sä oot huijari!”

Jonkun isä oli kuollut viime kesänä tiistaina mökille. ”Onko sinulla viestiä häneltä? Eilen koirakin kuoli mökille, tiistaina taas. Menikö koira isän luokse?” (Ei ole viestiä. Meni.) Joku kysyi, miten näen hänen henkisen tiensä. (Kuljet tasapainoisesti kohti valoa.) ”Valoa! Miten voit tietää, että minä olen valon lapsi ja enkeli? Voitko lähettää voimia? Nyt tunnen rinnassani puutumista, poistuuko sieltä jotain? (Sinne tulee lähettämääni energiaa.) Tuossa kohtaa häpesin sanojani.

Jollain meni todella huonosti. ”Serkkuni kuoli. Siskoni kuoli. Mieheni on sairas. Hänellä on diabetes ja dementia ja hänelle on tehty ohitusleikkaus. Hän rakastaa minua omalla jäykällä tavallaan.” Soittaja purskahti itkuun ja lopetti puhelun. Soitti heti uudestaan. Vastoin työnantajan ohjeita yritin nopeuttaa puhelua, jotta soittaja säästäisi rahaa ja pääsisi heti asiaan. Kertasin, että hänen serkkunsa ja siskonsa ovat siis kuolleet ja että hänen miehelleen on tehty ohitusleikkaus. Nainen järkytyi. ”Miten voit tietää kaiken asioistani? Olet suuri tietäjä!” En saanut sanotuksi, että vain toistin hänen jo kertomiaan juttuja. Pitkään aikaan minulla ei ole ollut yhtä halpamainen olo kuin juuri sillä hetkellä oli.

Yhden vakioasiakkaan onnistuin saamaan, kirjanpitäjänaisen. Ensimmäisessä puhelussa hän kertoi ärsyttävästä asiasta, joka oli tapahtunut, kun hän oli käynyt pyytämässä pomoltaan palkkaennakkoa. ”Sihteeri kävi sulke-massa mielenosoituksellisesti huoneen oven. Vihaako sihteeri minua?” (Ei. Hän ehkä on mustasukkainen ajasta, jonka pomo antaa sinulle.) ”Vai liittyykö sihteerin mielenosoitus siihen, että olen alkanut jutella firman huoltomiehen kanssa?” (Ehkä.) Huoltomiehen rooli kasvoi ta-

Kukaan ei ilmoittanut minulle potkuistani, kukaan ei kysellyt perääni. Äkkiä olin vain poissa.

rinassa puhelu kerrallaan. ”Huoltomies tervehti minua. Huoltomies tuli huoneeseeni shortseissa, vaikka on talvi. Huoltomies halusi saattaa minut kotiin firman juhlista, mutta minä soitin mieheni hakemaan. Mitä huoltomies haluaa minusta? Mitä minä haluan hänestä? En kai nyt tässä iässä voi ryhtyä suhteeseen? (Se sinun pitää itse päättää.) Yhteensä kirjanpitäjä soitti minulle viittisen kertaa.

IHMISTEN HYVÄSIKÄYTTÖÄ

JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ PL pyysi minua kirjautumaan Googleen gmail-sähköpostiosoitteellani. Sen jälkeen minun olisi pitänyt kirjoittaa julkinen arvostelu enkeli-viest.fi:n tai ennustaja24.fi:n palveluista. ”Anna 4 tähteä ja kirjoita jotain positiivista palvelusta. Paljon kiitoksia! Tämä auttaa meitä paljon! Kaikki saavat lisää puheluita!”

Aloin suhtautua työpaikkapelleilyyni yhä kriittisemmin. Luin uudestaan toimittaja Sanna Ukkolan kolumnin Iltalehdessä 18. marraskuuta. Ukkola ihmetteli sitä, että samaan aikaan, kun media jauhaa totuuden jälkeisestä ajasta ja vale uutisista ja vannoo taistelevansa luotettavan journalismin puolesta, Nelosen tv-kanavilta saa tulla tuntikausia huijaamiseen ja humpuukiin erikoistuneita ohjelmia. ”Mummojen rahastukseen erikoistunut Astral-tv on tuntien mittainen huuhaa-ohjelma, jossa tarot-tulkitsijat ja ennustajat puhuvat soittajille kalliilla hinnalla hölynpölyä. Kyseessä on puhtaasti hädänalaisten ihmisten hyväksikäyttöön perustuva formaatti”, Ukkola kirjoitti.

Jo Skeptikossa 3/2004 ihmettelin kuluttajavalituslautakunnan päätöstä, jonka mukaan kuluttaja ei voi edellyttää luotettavuutta puhelimitse tarjottavien ennustuspalveluiden sisällöltä. Lautakunnan mukaan kuluttajan tulee ymmärtää, että kyse on viihdepalvelusta riippumatta siitä, mitä palveluksen markkinoinnissa on luvattu. Kuluttaja ei voi vedota palvelun virheeseen sellaiseen väärään tietoon palvelun sisällöstä, joka kuluttajan itsensäkin tulee ymmärtää paikkaansa pitämättömäksi. Mielestäni lautakunnan päätöksen perustelut olivat kestävämpiä ja päätös käsittämätön. Kysyinkin: ”Jos kaikki vastuu on kuluttajalla, mihin koko kuluttajavalituslautakuntaa edes tarvitaan?”

Nyt olin itse ruvennut huijaamaan ihmisiä mitä epäuskottavimmilla motiiveilla: ”Teen tutkivaa journalistia. Mummot tarvitsevat kuuntelijaa. Ohjaan asiakkaat tarvittaessa auttavien puhelinten ääreen.” Rehellisin motiivini oli raha. Koronarajoitusten vietyä hommat stand up -koomikkona minua kiinnosti mahdollisuus ansaita edes vähän voita leivän päälle.

Joulukuun 9. Iltalehti tiesikin jo kertoa, että Astral-tv-ohjelma lopetetaan vuodenvaihteessa Nelosen kanavilla. Mutta Ukko Kalevi jatkoi hörhöilyään aina tammikuun puoleenväliin asti.

POTKUT JA LOPPUTILI

VASTAANOTIN PUHELUITA 21. lokakuuta – 14. tammikuuta. Tuona aikana vastasin 53 puheluuun ja olin puhelimesta yhteensä noin neljä tuntia. Yhden puhelun kesto oli keskimäärin neljä ja puoli minuuttia. Päivystin kymmenenkin tuntia päivässä.

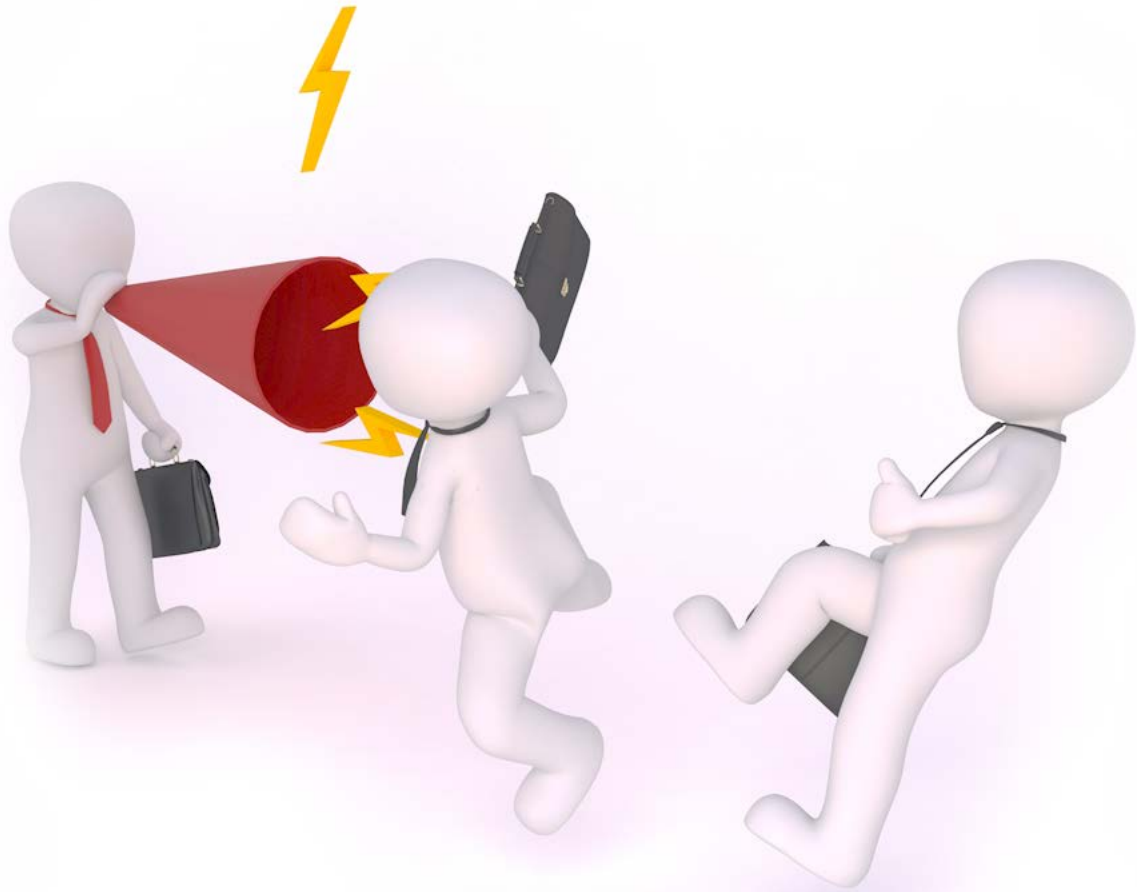
Lopulta harvoin tulleiden puheluiden odottaminen ja jännittäminen ja hävettävän työn tekeminen piilossa saunassa, autotallissa ja vessassa alkoi vaikuttaa. Linjoille oli aina vaan vaikeampi liittyä. Lopulta en päivystänyt siellä enää ollenkaan. Huhtikuussa huomasin, että profiilini oli poistunut netistä. Olin saanut potkut! Kukaan ei ilmoittanut asiasta, kukaan ei kysellyt perääni, kukaan ei soittanut epätoivoista motivointipuhelua.

Täydellistä!

Kirjoitin PL:lle sähköpostia. Pahoittelin sitä, että en enää jaksanut päivystää tuntikaupalla turhaan. Kerroin myös, kuinka pahalta tuntui huijata ihmisiä. ”Ei minulla oikeasti mitään psyykkisiä kykyjä ole. En usko että teitäkään oikeasti kiinnostaa mikään muu agenttinne kyky kuin taito puhua pitkään ja hankkia vakioasiakkaita.”

Kysyin myös 121 eurosta, joka oli ilmestynyt tililleni. ”Onko se lopputili, eli voinko nyt ilmoittaa tuloni laskutusfirmaan vai vieläkö minulle on palkkaa tulossa?”

En saanut koskaan vastausta. Enkä sitä kaipaakaan. Joskus iltaisin mietin, mitä kirjanpitäjälle kuuluu. Lankesiko hän huoltomieheen, joka käytti talvella shortseja? Vai pitikö itsensä kurissa?

Covid-19 ja salaliittoteoriat

Osa 5: Miten voimme vaikuttaa salaliittojen leviämiseen tehokkaimmin?

JONI MARTIKAINEN

”Empaattinen lähestymistapa ja emotionaalinen etäisyys ovat todennäköisimmin toimivampi keino purkaa loitsu kuin moukaroida epäloogisuudet maan tasalle.”

MIELENTERVEYTTÄ voi ajatella pöytänä. Pöydän jalkoihin kasautuu suoja- ja haavoittuvuustekijöitä, kuten mielenterveyttä tukevia tai haavoittavia perinnöllisiä tekijöitä sekä mielenterveyttä tukevia tai haavoittavia sosiaalisia kokemuksia. Pöydän jalkoihin kasautuvien tekijöiden summa määrittää pöydän kantokyvyn. Pöydän päälle asetettava paino puolestaan on laukaiseva tekijä. Se on yleensä jokin akuutti, stressaava elämäntapahtuma, kuten avioero tai työpaikan menetys. Pöydän jalkojen kantokyky ja pöydän päälle asetettavan painon määrä määrittävät, romahtaako pöytä.

Myös salaliittouskomusten äkkiväärää lisääntymistä yksilön uskomusjärjestelmässä voi ajatella tältä kantilta. Yksilöllä voi olla sen suhteen tiettyjä suojatekijöitä, kuten koulutuksen kautta kehittyneitä analyyttistä ajattelua tai korkea sosiaalinen asema, jonka vuoksi hän ei koe sosiaalista eriarvoisuutta. Yksilöllä voi olla myös haavoittuvuustekijöitä, kuten korostuneesti skitsoidisen persoonallisuusprofiilin piirteitä tai negatiivisia sosiaalisia kokemuksia: yksinäisyyttä, merkityksettömyyden tunnetta sekä oman sosiaalisen aseman ja statuksen näkymien laskua.

Salaliittojen kohdalla laukaiseva tekijä on usein jokin akuutti, negatiivinen muutos ympäristössä, kuten halli-

tuksen koronaviruspandemian estämiseksi tekemät rajoitustoimet, jotka koetaan oman arvomaailman vastaisiksi.

SALALIITTOIHIN USKOMISEN TAUSTALLA ON USEIN TRAGEDIA

JOS Yhdysvaltojen kongressinvaltauksessa poliisin ampumaksi joutuneen Ashlin Babbittin kuolemaan johtaneesta tapahtumaketjusta pitäisi piirtää jonkinlainen karkea kuva, pelkästään hänen henkilökohtaisten psykologisten ominaisuuksiensa kuvaaminen ei tekisi sille oikeutta. Ashlin Babbittin kuolemaa onkin tarkasteltava laajemmassa sosiaalisessa kontekstissa.

Babbitt oli 35-vuotias, pitkän palvelusuran suorittanut sotaveteraani, omien sanojensa mukaan liberalisti, joka oli äänestänyt edellisissä vaaleissa sekä demokraattien että republikaanien presidenttiehdokkaita. Hän oli myös talousvaikeuksissa oleva pienyrittäjä, joka oli ottanut lainaa yli 160 prosentin korolla ja joutunut tämän jälkeen maksuongelmien vuoksi lainayhtiönsä haastamaksi oikeudessa. Twitter-tilinsä perusteella hän radikalisoitui varsin nopeasti vuoden 2019 aikana, ja viimeisinä viikkoinaan hän julkaisi yli viisikymmentä QAnon-aiheista julkaisua päivässä.

Koronaviruspandemia kiihdytti Babbittin kokemusta yhteiskunnan liberalistisen arvomaailman vastaisista toimista. Salaliittoteoriat kävivät jo varsin kuumina YouTubeissa ja netin keskustelupalstoilla, kun Yhdysvaltojen politiikassa aloitettiin kesällä 2020 vaalistrategiana järjestelmällinen viestintäkampanja. Sen tarkoituksena oli istuttaa ihmisten päähän ajatus, että tulevan syksyn vaalit tulisivat olemaan epärehelliset, jos äänten laskeminen venyisi yli vaali-illan. Äänten laskemisen väistämätön venyminen oli luonnollisesti jokaisen objektiivista todellisuutta seuraavan tiedossa jo kesällä.

Kuollessaan Babbitt oli täynnä uskomuksiinsa nähden oikeutettua raivoa siitä, että satanistisissa rituaaleissa lapsia hyväksikäyttävä eliitti oli varastanut demokraattiset vaalit itselleen.

En ole keskittynyt tässä artikkelisarjassa liikaa salaliittojen epäloogiseen rakenteeseen, koska *syvällinen* ymmärrys niiden taustalla olevista mekanismeista vaatii näkemystäni mukaan laajempaa yhteiskunnallista näkökulmaa. On tuskin sattumaa, että koronaviruspandemian leviämisenä ja Yhdysvaltojen vaalivuonna 2020 QAnon-salaliittoon liittyvät somepäivitykset kasvoivat viisinkertaisiksi. Ei myöskään ole sattumaa, että vuoden 2020 kongressinvaaleissa oli yli 90 kandidaattia, jotka hakivat sinne QAnon-salaliiton voimalla.

On myös niin helppo närkästyä salaliittoteoreetikon väittämien ilmiselvistä epäloogisuudesta, että sitä helposti unohtaa, että salaliittoihin voimakkaasti uskova henkilö ei yleensä voi kovin hyvin. Hän kokee todennäköisesti olevansa heikossa asemassa elämässään, ilman keinoja vaikuttaa tilanteeseensa. Poliittinen kyynisyys ja epäluottamus instituutioihin kumpuavat usein aidosti epärehellisyys elämäntilanteesta. Etsiessään kausaalista selitystä ja sosiaalista syyllistä tilanteelleen salaliittouskovainen kompastuu ja putoaa kaninkoloon, jossa kaikki käy järkeen yhtäkkisesti – kuin salamaniskusta.

On tuskin myöskään sattumaa, että Yhdysvaltojen kongressin valtaajista noin 60 prosentilla arvioitiin Yhdysvaltojen median mukaan olleen taustalla merkittäviä taloudellisia ongelmia.

TIETEELLISEN MAAILMANKUVAN EDISTÄMINEN

TIETEELLISEN MAAILMANKUVAN EDISTÄMINEN on luonnollisesti tärkeä osa myös salaliittouskomusten vastaista työtä. Tosin yksittäinen tieteen tekijä voi olla kuin kaarnalaiva historian valtameren myrskyssä ja päätyä huomaamaan, että jos mereen työntää kätensä, meren pohjavirrat tempaisevat mukaansa. Tämän sai kokea Yhdysvaltojen tartuntatautikeskuksen johtaja Anthony Fauci, joka esiinnyttyään mediassa tieteellisen tiedon puolestapuhujana on nyt osa salaliittouskomusta, jonka mukaan koronavirus onkin karannut *hänen* laboratorioistaan.

Taistelussa modernia misinformaatiota ja disinformaatiota vastaan onkin hyvä keskittyä voittamaan sota ja välttää yksittäisiä taisteluita. Edistämällä rationaalisen ajattelun kykyä ja medialukutaitoa jo lapsena kouluissa rakennetaan tilastotason väestöllistä puskuria, jonka ansiosta salaliittoteoriat pysyvät todennäköisemmin marginaalisina epävakainakin historiallisina aikoina. Tässäkin asiassa preventio on parasta lääkettä.

On kuitenkin myös hyvä muistaa, että tutkimusten mukaan koulutus suojaa salaliitoilta kahden pääasiallisen mekanismin kautta. Toinen niistä on analyttisen ajattelun kehittyminen, joka rakentaa puskuria epäloogisuuksia vastaan. Toinen on koulutuksen tuoma sosiaalinen asema parempine yhteiskunnallisine näkymineen, joka suojaa merkityksettömyyden ja sosiaalisen epätasaron tunteilta.

Mitä lähempänä yhteiskunnallista eliittiä yksilö kokee olevansa, sitä vähemmän hän epäilee eliitin toimia. Mitä litteämpi yhteiskunnan hierarkkinen rakenne on, sitä vähemmän rationaalisen ajattelun puskuria tarvitaan tilastollisella tasolla. Onkin vallanpitäjien vastuulla pitää yllä sellaisia yhteiskunnallisia rakenteita, joissa salaliittojen houkuttelevuus on mahdollisimman pientä.

MITEN KESKUSTELLA SALALIITTOUSKOVAISEN KANSSA?

HYVÄ KOMPASSI, jota sovellan asiakastyössäni, on kysyä: onko uskomuksista haittaa uskojalle itselleen tai muille? Ei ole aina hedelmällistä lähteä valistamaan plaseboefekteistä tai kontrolloitujen tutkimusten tärkeydestä, vaikka yksilö uskoisikin johonkin objektiivisemmän tieteen valossa kyseenalaiseen hoitokonsistiin. Uskomuksen järjepäisyyden käyttäminen joustamattomasti ainoana mittarina ei siis aina palvele sosiaalisia tavoitteita. Se ei myöskään aina tue optimaalisesti rationaalista toimintaa eli halutun tavoitteen saavuttamista nopeinta mahdollista reittiä pienimmällä mahdollisella vaivalla.

Jos uskomuksen seurauksena sen sijaan on suoria haittoja yksilölle itselleen tai muille tai siitä koituu vaihto-

Salaliittoteoriat saavat usein voimaa vastakkaisesta tiedosta ja vain vahvistuvat ristiriitaisesta todellisuudesta.

ehtoiskustannuksia, kuten virallisen hoidon jättämistä kesken vaihtoehtoisen hoidon takia, on hyvä ottaa asia puheeksi. Näkemykseni mukaan sama logiikka pätee varsin hyvin salaliittoteoreetikon kanssa keskusteluun. Suurimmaksi osaksi se ei ole siihen käytetyn ajan ja energian arvoista, etenkin suhteessa sen todennäköiseen lopputulemaan.

Jos kohtaat salaliittoihin uskovia viranomaisena tai läheisenä, muutama asia on hyvä pitää mielessä. Ensinnäkin jos salaliittouksia on pakko yrittää jollakin tavalla muokata, on hyvä muistaa, että ne muokautuvat helpoimmin, kun viesti tulee oman sosiaalisen ryhmän sisältä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa molempien puolueiden jäsenet pitävät omaa henkilökohtaista lääkäriään 90-prosenttisesti luotettavana. Sen sijaan mediasa puhuvien päiden, kuten Anthony Faucin, luotettavuus on voimakkaan polarisoitunut puoluekannan mukaan.

On itse asiassa Faucilta lainaamani ajatus, että koronaan liittyvä massamediaviestintä ei koskaan tavoita tiettyä kansanosaa. Tätä kansanosaa varten terveystieteiden on jalkauduttava kohtaamaan ihmisiä kasvotusten. Tutulta ja luotettavalta taholta kasvotusten tulevalle viestillä on kaikkein paras todennäköisyys onnistua. Mediassa esiintyvä lääkäriyryhmä tulkitaan paljon herkemmin osaksi salaliittoa.

Jos sen sijaan keskustele läheisesi kanssa, pyri välttämään aiheita, jotka liittyvät salaliittoteorioihin. Pyri sen sijaan keskittymään siihen, mikä teitä yhdistää, mikä tekee teistä samaa ryhmää: yhteiseen harrastukseen tai yhteisiin muistoihin. Jos tilanne tuntuu karkaavan täysin käsistä, on hyvä miettiä, kuka lähipiirissäsi olisi sellainen henkilö, jonka viestillä olisi suurin vaikutus.

Seuraavaksi luettelen muutamia lainalaisuuksia, jotka on hyvä tiedostaa salaliittoihin voimakkaasti uskovan yksilön kanssa keskustellessaan.

JÄRKIARGUMENTIT OVAT TEHOTTOMIA

JOS JOKU JOSKUS JOSSAKIN muuttaisi mielipidettään itselleen tärkeästä, tunnepitoisesta uskonnollisesta tai poliittisesta asiasta päinvastaiseksi, koska keskustelukumppani on osoittanut uskomuksen järkiperustan vääräksi, tällainen tapahtuma tulisi merkitä välittömästi ihmiskunnan historiankirjoihin. Jos keskustelukumppanimme uskoo, että julkisuudessa esiintyvät poliitikot uhraavat lapsia satanistisissa rituaalisissa menoissa, on *itseltä* irrationaalista ajatella, että tällainen uskomus olisi muutettavissa järkiargumenteilla.

On hyvä pitää mielessä, että salaliittoteoreetikko ajattelee itsekin olevansa kriittinen ajattelija. Hänen faktansa ovat hänelle yhtä totta kuin sinun faktasi sinulle. Myös hän kokee velvollisuudekseen käännä sinut näkemään asioiden todellinen laita. Myös hän kokee älyllistä ylemmyyttä siitä, että *sinä* et ole tehnyt omia tutkimuksiasi asioista vaan uskot – niin kuin muutkin lampaat – sen, mitä sinulle syötetään.

TODELLISUUS EI USEINKAAN KORJAA SALALIITTOUSKOMUKSIA

SALALIITTOTEORIAT ovat kryptooniittia järkiargumenteille ja objektiivisen todellisuuden tapahtumille. Jos faktat ja todellisuus korjaisivat niiden rakenteita, ne olisivat korjaantuneet jo luonnostaan. Päinvastoin: salaliittoteoriat näyttävät usein saavan voimaa vastakkaisesta tiedosta ja vain vahvistuvan ristiriitaisesta todellisuudesta. Uskomus ei myöskään usein muuta muotoaan vaan etsii uuden hahmon ristiriitaisen todellisuuden edessä.

Uusi hahmo muodostetaan keksimällä uusi narratiivi, joka selittää tapahtuman – mitä sitten ikinä tapahtuukaan. Kun koronavirus poistuu rokotusten tai luonnolli-

sen poistuman tietä, salaliittoteoreetikot eivät seiso peilin edessä ihmettelemässä, eikä Bill Gatesin sirua asennettu-kaan. Heidän mielestään muutokselle on aina jokin tar-koitus ja eliitillä on aina uusi juoni aiemman, epäonnis-tuneen juonen tilalle.

Suuri todellisuuden ja omien uskomusten välinen ris-tiriita on toki aina paras mahdollisuus löytää kaninko-losta ulos. Mitä kivuliaampi todellisuuden kohtaaminen on, sitä useampia putoaa loitsukuplan ulkopuolelle häm-mästyneinä siitä, mitä juuri tapahtui. Kognitiivinen dis-sonansi on kuitenkin helpompi ratkaista muokkaamalla omia uskomuksiaan kuin kohtaamalla todellisuus ja sii-hen liittyvät negatiiviset tunteet. Se on pienimmän vas-tuksen tie ja siksi myös ihmisen toiminnalle tilastollisesti todennäköisin.

EMPAATTINEN LÄHESTYMISTAPA AVAIMENA

SALALIITTOTEORETIKON kanssa keskustellessaan on hyvä yrittää pitää mielessä, että niihin täysipäiväisesti us-kova ei useinkaan voi kovin hyvin. Onkin hyvä muistaa, että oudot, pinttynet uskomukset pitävät yksilöä jolla-kin tavalla kasassa. Kannattaa kysyä, mitä tarvetta usko-mus palvelee ja mikä sosiaalinen motivaatio sen taustal-la on.

On hyvä ymmärtää, miltä salaliittouskoon tulevasta tuntuu kaninkoloon kompastuessaan. Heidän kuvauk-sensa ovatkin usein hyvin samanlaisia. Ensimmäkin hei-dän huolensa maailmasta on aito. He kokevat ensim-mäistä kertaa ymmärtävänsä maailman tapahtumien syyn ja sen, ketkä ovat tilanteesta vastuussa. Tätä oival-lusta kuvataan usein samalla tavalla kuin uskoon tuloa: eräänlaisena kvanttimuutoksena, joka järjestyttää vanhan uskomusjärjestelmän rakenteita. Kaikki käy kerralla jär-keen, palaset loksahtavat paikoilleen ja uusi tieto synnyt-tää pakottavan tunteen jakaa sitä muillekin.

On myös hyvä muistaa, että salaliittouskovaisten ryh-mien ja nettiryhmien sisäinen dynamiikka on usein hy-vin uskonlahkojen kaltainen. Aivan kuten populistiset kansanliikkeet ja uskonlahkot, ne rakentuvat persoonalli-suuden kultin ympärille. Ryhmän sisällä elää sokea usko kulttihahmoihin, joiden sanaan luotetaan absoluuttisesti. Lisäksi ryhmiin liittyy löydetyn merkityksen ja yhteisöl-lisyyden tunne, joka on rakentunut jaetun oivalluksen ja yhteisen vihollisen ympärille. Aivan kuten mistä tahansa ihmissuhteesta lähtevä, salaliittoryhmästä lähtevä ihminen ei ole sama kuin suhteen alkaessa. Ryhmään on sidottu yhteisiä merkityksiä ja muistoja, jolloin yksilöstä voi tun-tua kuin joutuisi luopumaan osasta itseään. Aivan kuten ihmissuhteissa, jos suhde on täyttänyt tyhjiön ihmisen si-sällä, tyhjyyden tunteet palaavat, kun suhde katkeaa.

On myös hyvä ymmärtää, miten salaliittoteoreeti-koit usein kuvaavat salaliitoista luopumisen prosessiaan. Loitsun purkautumista seuraa usein voimakas surureak-tio, tärkeän asian menettämisen tunne ja kokonaisen us-komusjärjestelmän romahtaminen. Tähän liittyen kuva-taan usein huijatuksi tulemisen tunnetta sekä syvää hä-peää tapahtumista ja omasta heikkoudesta. Moni kuvaa pohtineensa itsemurhaa ja selvinneensä tilanteesta vain läheistensä avulla.

Tarkoitukseni ei ole tässä tekstissä puolustella salaliit-touskovaisten tekoja. On luonnollisesti täysin vastuuton-ta levittää tietoa esimerkiksi halauksesta parhaana lääk-keenä koronavirukseen. Tällainen yksilö on vaaraksi se-kä itselleen että kollektiivisesti meille kaikille muille. Tämän vuoksi on myös inhimillistä tuntee raivoa salaliit-toteoreetikkoja kohtaan. Psykologina sitä kuitenkin oppii erottelemaan yksilön lähtökohtien ja tarpeiden ymmärtä-misen yksilön tekojen hyväksymisestä. Jos on vaikea löy-tää empatiaa itsestään, empaattista ajattelutapaa voi aja-tella myös instrumentaalisenä: meillä on paras mahdolli-suus vaikuttaa ihmisen ajatteluun ja toimintaan, jos ym-märrämme hänen näkökulmaansa ja lähtökohtiaan.

EMOTIONAALINEN ETÄISYYS AVAIMENA

ON YMMÄRRETTÄVÄÄ, että kun kohtaa vastapuolen il-meisen epäloogisen argumentin, ensireaktion on mouka-roida sen ilmiselvät epäloogisuudet maan tasalle. Tällainen reaktiivinen väittely on kuitenkin epärationalista, sillä se saavuttaa juuri päinvastaisia tavoitteita kuin mitä sillä py-ritään saavuttamaan. Reaktiivisesti väitellessäsi keskityt herkemmin toisen loogisiin virheisiin ja moraalisiin aspek-teihin. Se ainoastaan laajentaa jakolinjojanne ja vaikeut-taa toisen mielipiteen muokkaamista. Tunnepitoinen väit-tely ja syytely saavatkin molemmat osapuolet linnoittau-tumaan entistä lujemmin kantojensa taakse.

On myös hyvä muistaa, että populistisen poliitikon pelikirjassa lukee: ei riitä, että saat omat kannattajasi ihastumaan – sinun täytyy saada myös *vastustajasi vihas-tumaan*. Kun kannattajasi ja vastustajasi ovat kuin kissat ja koirat toistensa kimpussa, heidän välisensä kiista kas-vaa omaksi organismikseen ja alkaa elää omaa elämäänsä. Näin populistisen poliitikon immuniteetti kasvaa ja hän voi käytännössä tehdä mitä tahansa menettämättä suosiotaan. Näin on pelattu Julius Caesarin ajoista tähän päivään asti.

Jos pyrit ottamaan keskusteluun emotionaalista etäisyyttä, voit lähestyä tilannetta strategisemmin. Myötätuntoinen lähestyminen palvelee myös emotio-naalisen etäisyyden ottoa, koska se sammuttaa omaa turhautumista toisen epäloogisuuksista ja moraalisesta vastuuttomuudesta.

Ei tietenkään ole mitään taikatemppea, jolla saada toisen ihmisen mielipidettä muutettua, etenään jos ky-se on tunnepitoisesta asiasta, joka näyttölee keskeistä osaa toisen maailmankuvassa. Jos keskustelu jostakin kum-man syystä joskus kuitenkin aukeaa, se on todennäköi-sesti auennut empaattisen suhtautumisen seurauksena, kun on päästy puhumaan omista tunteista ja tarpeista asian ympärillä.

Empaattinen lähestymistapa ja emotionaalinen etäi-syys ovatkin panoksen laittamista todennäköisimmälle tapahtumalle; ne ovat todennäköisimmin toimiva keino purkaa loitsu.

Artikkelin kirjoittaja Joni Martikainen on psykologi, tietokirjailija ja kouluttaja.

Artikkelisarja päättyy.

LIVE SCIENCE -sivusto kertoo nyt mielenkiintoisesta tutkimuksesta, jossa espanjalaisen Vigon yliopiston tutkija Alberto Caballero laski todennäköisyyden sille, että joudumme joskus kontaktiin vihamielisen Linnunradan sivilisaation kanssa. Hänen laskelmiensa lopputulos on, että Linnunradassa olisi mahdollisesti neljä vihamielistä sivilisaatiota.

Mutta koska emme ole löytäneet avaruudesta vielä edes alkeellista elämää, perustuvat Caballeron laskelmat melko voimakkaasti siihen, mitä tiedämme omasta kulttuuristamme ja tavoistamme. Niinpä hän aloitti tutkimustyönsä ihmisen historiasta. ”Tämä raportti pyrkii tarjoamaan arvion vihamielisten ekstraterrestiaalien sivilisaatioiden yleisyydestä ekstrapolaation keinoin siitä, että ihmiskunta hyökkäisi tai valloittaisi asutun eksoplaaneetan”, Caballero kirjoittaa raportissaan.

TEKNIKANMAAILMA.FI 1.6.

PAKISTANIN Pohjois-Waziristanin alueviranomaiset aloittivat aggressiivisen rokotuskampanjan, kun seudulta löytyi poliotartunnan saanut 15 kuukauden ikäinen lapsi. ... Vuoteen 2014 asti alue oli rokotusvastaisten talebanien hallussa, mutta talebanien häätämisen jälkeen rokotuksia on jälleen jatkettu. Tartunnan saaneen pojan vanhemmat väittävät, että hänet on rokotettu. ”Me olemme uskonnollisia ihmisiä, mutta emme koskaan ole vastustaneet rokotuksia”, pojan setä Naheedullah sanoo. Viranomaiset kuitenkin uskovat perheen kuuluvan niin sanottuihin hiljaisiin kieltäytyjiin. ”Hiljaiset kieltäytyjät ovat perheitä, jotka väittävät, että heidän alle viisivuotiaat lapsensa on rokotettu, vaikka näin ei ole”, tohtori Shamsur Rehman selittää. ...

Rokottajat myös saavat uhkauksia uhmakkailta vanhemmilta, ja koston välttääkseen rekisteröivät näiden lapset rokotetuiksi. Viime vuosikymmenen aikana yli 50 rokottajaa on tapettu, lähinnä Khyber Pakhtunkhwassa, joka onkin vuosien ajan pysynyt polion keskusalueena. Rokotteiden vieroksuntaa tukevat Muhammad Samin kaltaiset uskonoppineet. ”Islam ei salli poliorokotteita. Meidän ryhmällämme on tietoa, että rokotukset ovat juoni, jolla rokotetut tehdään lisääntymiskyvyttömiksi ja näin pienennetään muslimiväestön kokoa”, Sami selittää.

MAAILMA.NET 24.5.

VENÄJÄN INFORMAATIOVAIKUTTAMINEN on osa vanhempaa ja laajempaa sotilaallista doktriinia nimeltään

”maskirovka”. Se tarkoittaa nimensä mukaisesti naamioimista, ja kattaa monenlaisia keinoja, millä todelliset teot pyritään peittämään ja kieltämään. Koska monenlaiset teot (varsinkin sodan aikana) on vaikea piilottaa kokonaan, on toiseksi paras vaihtoehto luoda niiden ympärille hämmennyksen verho. Sen suojissa totuuden hahmottaminen vaikeutuu, ja mikä tärkeintä, samalle asialle annetaan mahdollisimman monta selitystä. ...

Venäjän modernia informaatiovaikuttamista on tutkinut yhdysvaltalainen ajatushautomo RAND, joka julkaisi vuonna 2016 aiheesta tärkeän raportin. Siinä määritellään käsite ”epätotuusien paloletku” (engl. firehose of falsehoods). Informaatiovaikuttamisen paloletkustrategia on nimensä mukaisesti kuin ruisku, joka tuottaa suuren volyymin disinformaatiota peittääkseen laajan alan. Kyse ei siis ole siitä, että mietittäisiin tarkasti ”hyviä valheita”, joita asetetaan keskusteluun kirurgisella tarkkuudella. Toinen tapa kuvata tämä on, että ”heitetään paskaa seinään ja katsotaan, mitä siihen tarttuu.” Kun informaatioympäristöön levitetään paljon roskaa, osa yksittäisistä väitteistä saa pitoa, ja alkaa levitä.

RAND antaa raportissaan paloletkustrategialle neljä määrettä: 1. Suuri määrä monella kanavalla. 2. Nopeaa, toistuvaa, ja jatkuvaa. 3. Ei johdonmukaista sidosta totuuteen. 4. Ei sisäistä johdonmukaisuutta. Yhdessä nämä kiteyttävät maskirovkan tavoitteen; tarkoitus ei ole saada paloletkun kohteena oleva yleisö uskomaan jotain tiettyä valetta, vaan vakuuttaa se siitä, ettei totuutta voi tietää tai että kaikki vaihtoehdot ovat yhtä uskottavia.

PAULI OHUKAINEN: TWITTER.COM 15.5.

LANCASTERIN YLIOPISTOSSA, Iso-Britanniassa, vuonna 2021 alkaneessa kolmivuotisessa tutkimushankkeessa tutkitaan kansalaisten asenteita rokotteita kohtaan. ... Questioning Vaccination Discourse (lyhyesti Quo VaDis) -tutkimushanke tutkii eri tapoja ilmaista asenteita rokotteita kohtaan lehdistössä, parlamenttivyöttelyissä ja sosiaalisessa mediassa. Hankkeen tutkijat ovat kiinnostuneita mm. siitä, millaisia sanavalintoja ihmiset tekevät puhuessaan rokotteista, mitä metaforia he käyttävät, mitä tiedonlähteitä he valitsevat tukemaan argumenttejaan sekä millaisia narratiiveja he liittävät omaan näkemykseensä.

Rokotekampanjoiden menestys ei riipu ainoastaan rokotteiden saatavuudesta, turvallisuudesta tai tehokkuudesta, vaan myös niistä päätöksistä, joita ihmiset tekevät rokotteisiin liittyen. Nämä päätökset tehdään pääasiassa

rokotteiden ympärillä vallitsevan diskurssin ja puhettavan perusteella, kertoo Quo VaDis -hankkeen vastuullinen tutkija, professori Elena Semino, hankkeen esittelyvideolla. Erityisesti sanomalehtien, poliitikkojen ja asiantuntijoiden tavalla puhua rokotteista on vaikutusta ihmisten rokotepäätöksiin. Lisäksi muiden ihmisten kanssa käydyt keskustelut sosiaalisessa mediassa ovat merkityksellisiä.

TUNI.FI 13.5.

HENGELLISEKSI TYYPiksi tunnustautuva Chisu kertoo rakastavansa miehensä Jori Roosbergin kanssa ”hörhöilyä”. Pariskunta on kiinnostunut itsensä kehittamisestä ja uudenlaisesta ajattelusta. He käyvät yhdessä henkiselällä opettajalla kerran kuussa Kehto Koululla. ... ”Mehän rakastetaan tarot-kortteja, Jori varsinkin. Muistan kun kerran oltiin treffeillä, me sielläkin nosteltiin niitä kortteja.” Chisu vertaa korttien nostelua horoskooppien lukemiseen. ”Se resonoi, kuten se resonoi. Se on aina oikein: jos kortti tulee eteen ja sulla tulee joku fiilis siitä, se fiilis on se, johon pitäisi nyt keskittyä. Niin mä sen ajattelen.”

IS.FI/MENAISET 6.5.

SOSIAALIHISTORIAN DOSENTTI ja suomalaista kuolemaa tutkinut Ilona Kemppainen tietää, että surmatalot todella ahdistavat ihmisiä. Yksi syy tälle on se, että moni uskoo kummitteluun ja siihen, että surmatun ihmisen henki tai energia jää vaeltelemaan kuolinpaikalle. ”Sen vuoksi on hassua, ettei sairaalaa pidetä kummittelun keskuksena, vaikka siellä kuollaan koko ajan”, Kemppainen toteaa. Kemppainen ei kummitteluun usko, mutta osaa nimetä lähipiiristään pari rationaalista ihmistä, jotka kokevat vaistoavansa energioita. Tunne on suhteellisen yleinen nykypäivänäkin.

HS.FI 24.4.

YHDYSVALTAIN entinen presidentti Donald Trump väitti lauantai-iltana Pohjois-Carolinan Selmassa järjestetyssä yleisötilaisuudessa olevansa rehellisin ihminen maan päällä. Trumpin puheesta raportoivat Newsweek ja Business Insider. ”Minun täytyy olla puhtain sheriffi. Luulen olevani rehellisin ihminen, jonka Jumala on koskaan luonut”, Trump totesi. ”Demokraatit ovat tutkineet minua enemmän kuin Billy the Kidiä, Jessie Jamesia ja Al Caponea yhteensä”, hän lisäsi. The Washington Postin Fact Checker -tietokannan mukaan Trump esitti presidenttikautensa aikana 30 573 väärää tai harhaanjohtavaa väitettä. Lehden mukaan hän kertoi keskimäärin 21 valhetta päivässä.

SUOMENMAA.FI 12.4.

VIIME VIIKKOINA (Olli) Posti on antanut henkilöbrändin sä kautta julkisuutta erikoisille tulkinnoille Ukrainan sodasta. Hänen Twitter-seuraajansa ovat esimerkiksi saaneet lukea Ukrainan natseista, bioaselaboratorioista ja siitä, miten Venäjän veriteot Butšassa onkin lavastettu. Nämä ovat kaikki keskeisiä Venäjän hallituksen levittämiä narratiiveja sodasta. Posti ei ole tuominut some-kanavillaan Venäjän hyökkäyssotaa naapurimaahansa. ...

Polku superruoasta Kremlin propagandaan voi tuntua yllättävältä, mutta Posti ei suinkaan ole ainoa. ... Kaikki

koronatoimien vastustajat eivät tietenkään ole Venäjän hyökkäyssodan tukijoita. Koronavastaisuudella mainetta luoneiden somevaikuttajien kanta vaikuttaa kuitenkin poikkeavan huomattavasti muusta väestöstä. Helsingin Sanomien maaliskuun alussa teettämän kyselytutkimuksen mukaan jopa 96 prosenttia suomalaisista pitää Venäjän hyökkäystä täysin tuomittavana. Tähän juttuun valitusta noin 40 tunnetusta ”koronakriitikosta” vain yksittäiset ovat tuominneet hyökkäyksen. Muut ovat keskittyneet Naton vastustamiseen, Ukrainan kritisointiin tai Venäjän toimien tukemiseen. Venäjän tukijoiden joukossa osa on vaihtoehtoisin terveystieteisiin kuuluvia, osa maahanmuuttokriitikoita, osa itänaapurin propagandisteja jo pitkältä ajalta ja osa QAnon-kannattajia tai muita salaliittoteoreetikoita.

YLE.FI 11.4.

ERÄÄNÄ ILTANA löysin salaliittoryhmästä vastauksen siihen, miksi länsimaiden johtajat ovat yhä elossa, vaikka hirttäjäisten määräpäivä oli umpeutunut kuukausia sitten. Ryhmässä kerrottiin, että tuomiot oli jo jaettu ja pantu täytäntöön kaikessa hiljaisuudessa. Johtajat oli teloitettu, ja heidän tilalleen oli asetettu väliaikaisesti klooneit. Kerroin klooneista ja litteän maan teorian uudesta noususta tutkijaystävälleni. Päivittelin, miten joku voi uskoa moiseen. Ystäväni esitti vastakysymyksen. Miksi naureskelemme toisille uskomuksille ja hyväksymme toiset, vaikka kummallekaan ei löytyisi tutkimuksista mitään tukea?

Loistava kysymys. Miksi tosiaan ällistelen litteään maahan uskovia mutta suhtaudun kunnioittavasti niihin, jotka uskovat neitsyen synnyttäneen? Jos salaliittoteoriaa alkaa katsoa kuin uskontoa, koko asia valottuu toisin. Kyse ei olekaan helposti höynäytettävistä yksilöistä, jotka uskovat kaiken, mitä some heille syöttää. Olennaista taitaakin olla yhteisö, joka tarjoaa kaikki uskonnon edut: samanmielisen porukan, maailmanselityksen, jaetut arvot, tarkan rajanvedon hyvän ja pahan välille ja johtajat, joita seurata. Siinä joukossa saa uskoa olevansa hyvän puolella pahaa eliittiä vastaan. Onhan se houkutteleva ajatus.

SATU VASANTOLA: HS.FI 9.4.

KORONAPANDEMIAN AIKANA hyvinvointi- ja jooga-piireissä on levinnyt rajoituksia ja rokotteita kritisovia väitteitä sekä suoranaista koronakieltämistä. Nyt samoissa ympyröissä leviää Venäjän sotapropagandaa. Vastatietoon ja uushenkisiin vastakulttuureihin perehtynyt väitöskirjatutkija Toni Saarinen näkee, että ilmiön taustalla on sekä yksilöön että yhteisöön liittyviä tekijöitä. ... Uushenkisestä ajattelusta innostuneilla on usein optimistinen näkemys maailmasta, kun taas salaliittoteoreetikon mielenmaisemaa leimaa yleensä ajatus pahoista voimista yhteiskunnallisten ilmiöiden taustalla. Pienen piirin, esimerkiksi raharikkaan eliitin, syyttäminen kaikesta maailman pahuudesta auttaa säilyttämään optimismin synkkinä aikoina. Ihmiset ovat pohjimmiltaan hyviä, mutta korruptoitunut porukka tulee sen tielle.

MTVUUTISET.FI 7.4.

Virusedenialismin sisällissota

KEVÄÄN AIKANA uudet kriisit ovat syrjäyttäneet koronapandemian otsikoista. Silloin on helppo unohtaa virusedenialismia harrastaneet kerhot, joissa tapahtui melko suurta draamaa. Pandemiatoimia ja rokotteita vastustaneet ryhmitymät olivat vielä viime vuonna näennäisesti yhtä suurta rintamaa. Twitter, Facebook ja Telegram näyttivät hetken aikaa olevan ihan tukossa THL:n ja WHO:n vastaisista kirjoituksista. Ulosanti oli monipuolista ja paikoitellen erittäin värikästä. WHO:n virkailijoiden väitettiin olevan murhaajia. THL:n asiantuntijat olivat samoissa puheissa valtaeliitin pahantahtoisia käytyreitä. Koronarajoitukset olivat vallankaappaus. Koko virologian kenttä julistettiin humpuukiksi. En vielä tuolloin aavistanut millaista draamaa oli luvassa.

On paikallaan tarkastella, mistä draama alkoi ja mihin rintaman raot ilmestyivät. Kokouksissa ja luennoilla esitettiin ristiriitaisia tulkintoja pandemiasta. Näihin ”rikkureihin” kohdistui vähemmän ystävällistä kielenkäyttöä. Olihan terveysviranomaisia syytetty pahimmillaan ihan kansanmurhan suorittamisesta. Tilanne rauhoittui muutaman kuukauden jälkeen. Osapuolet olivat eristäytyneet omiin kupliinsa. Tilejä ja kommentteja katosi internetistä. Draamasta pääsivät nauttimaan ne harvat, jotka vaivautuivat seuraamaan kinastelua reaaliajassa.

Rintama koostui seuraavista tiiliskivistä:

- Virusedenialistit. He eivät hyväksy, että viruksia on olemassa. Taudit ja sairaudet johtuvat jostain aivan muista asioista. Tähän leiriin kuuluu sellaisia nimiä kuten Andrew Kaufman ja Stefan Lanka. Heidän esitelmäänsä jaettiin ahkerasti koronapandemian aikana.
- Koronapandemian vastaiset toimet ovat vääriä ja turhia. Tässä tulkinnassa ei aina ole väliä, ovatko virukset totta vai ei. Joseph Mercola ja Antti Heikkilä kuuluvat tähän leiriin.
- Koronavirus on olemassa, mutta ei niin vaarallinen kuin viranomaiset väittävät. Tässä vaihtoehdossa on eniten lääketieteellisesti ja akateemisesti koulutettuja, mutta he ovat vähemmistössä. Covid-19 on heidän mielestään vain tavallinen flunssa.

Nämä ovat ne selkeimmät jaot. Eroavaisuuksia löytyy mm. siitä, uskotaanko virusten aiheuttavan sairauksia ja onko Covid-19 edes yksi tauti vai kokoelma tauteja. Kun sekamelskaan lisätään vielä mukaan erilaisia uskomuksia 5G-verkkojen aiheuttamista taudeista, niin kukaan ei ole

hyvin perillä siitä, missä mennään. Tulkintoja on vielä enemmän. Kolmijako riittääköön toistaiseksi.

Tammikuussa Joseph Mercola teki selvän pesäeron virusedenialisteihin. Osteopaatiksi koulutautunut Mercola on tunnettu nimi nimenomaan ns. vaihtoehtolääketieteen parissa. Mercola lähetti sähköpostilistalleen kirjoituksen, jossa kerrottiin, että SARS-CoV-2-virus on eristetty, sekvensoitu ja ihan oikeasti totta. Ne olivat kaikki väitteitä, jotka saivat virusedenialistit riehuvalla tuulella. Mercola olikin yllättäen kerettiläinen.

Mercola on vuosien varrella toistuvasti puhunut valtavirrasta poikkeavien terveysväittämien puolesta. Samalla hän on rakentanut itselleen miljoonien dollarien kokoisin firman, joka myy hänen terveystuotteitaan. Maineen ylläpito ei ole helppoa, jos laukoo liian viljelejä väittämiä. Silloin hän voisi saada potkut isoimmista sosiaalisista medioista, joka haittaisi markkinointia.

Virusedenialistien harmiksi hän ei väittänyt, etteivät virukset kykene aiheuttamaan tauteja. Tai ettei viruksia edes ole olemassa. Mercolaa kannattaneet virusedenialistit lähtivät ovet paukkuen. Häntä syytettiin yhtä harhautuneeksi kuin WHO:n virusasiantuntijoita.

Toinen kiista kehittyi Wuhanin kuuluisasta viruslaboratoriosta. Laboratoriota syytettiin salailusta. Viranomaiset olivat syyllistyneet viruksen kehitystyöhön ja Yhdysvaltojen yhteyttä projektin rahoitukseen pohdittiin useilla videoilla. Luonnollisesti nämä pohdinnat eivät sopineet niille, jotka eivät edes usko virusten olevan totta. Ilmiö toistui myös toisen laboratorioihin liittyvän salaliittoteorian kohdalla. Hieman yllättäen samat piirit eivät laittaneet jakoon Kremlin kehittämiä juttuja Ukrainassa sijaitsevista bioaselaboratorioista. Ne olisivat olleet oivaa materiaalia länsimaisen lääketieteen korrumpiosta. Nämä piirit eivät kuitenkaan usko viruksiin, joten ukrainalaiset eivät voineet kehittää viruksia asekäyttöön.

Salaliittoteoriat laboratoriossa valmistetusta viruksesta eivät siis voineet olla totta, sillä ne vaatisivat viruksen olevan totta. Rokotevastaisilla keskustelupalstoilla leimahti syytöksiä soluttautujista ja disinformaation tahallisesta levittämisestä. Ironiaa oli niin vahvasti ilmassa, että jouduin hartiaottein pidättelemään nauruani.

Tämän draaman jäljet siivottiin pois netistä. Jälkipyykki on kuitenkin osapuolten muistissa. Nykyään onkin melko haastavaa saada esiin rokotteita vastustavilta kantaa siihen, uskovatko he viruksiin. Se ei tietenkään estä heitä vaatimasta pääsyä samaan pöytään terveysvirastojen kanssa. Turvaetäisyyden rajoissa.

JUHA LEINIVAARA

EETTISTÄ TAROT-TULKINTAA?

Tero Goldenhill: *Tarot. Korttien viisaus*. Like, 2022.

TERO GOLDENHILL on pitkän linjan tarot-tulkitsija ja -opettaja, joka asuu ja työskentelee Lontoossa. Hän on koulutukseltaan sairaanhoitaja ja on tehnyt mittavan uran neurokirurgian teho-osastolla. Englantiin muuttonsa jälkeen hän on myös työskennellyt päihdeongelmaisten kanssa sekä hoitanut terminaalivaiheessa olevia potilaita. Hän kertoo joskus pystyvänsä hyödyntämään tietotaitojaan hoitotyön puolelta, jos asiakas haluaa tarot-tulkinnan

kautta katsoa terveyteen tai sairauteen liittyviä asioita. ”Oma erikoisosaamiseni saattaa joskus toimia vaihtoehtona tarot-tulkinnalle.”

Goldenhill painottaa, että mikäli asiakkaalla on tiedossa oleva sairaus tai hän epäilee sairautta ja haluaa tarot-tulkinnan kautta selvittää taudin kulkua, tulee tulkinnasta kieltäytyä. Goldenhill penäsi lukemassani lehtihaastattelussa tulkitsijoilta eettistä vastuuta, ja se oli syy, mikä sai minut tarttumaan hänen opukseensa.

Tarot-kirja on 463-sivuinen tuhti paketti, jossa käydään läpi mm. tarot-korttien historiaa, anatomiaa, fysiologiaa ja tietenkin tulkintaa. Goldenhillin mukaan tarotia voidaan pitää poikkeittieteellisenä, humanistisena menetelmänä, joka yhdistää mm. psykologian, sosiologian, taide- ja kulttuurihistorian, antropologian, filosofian, teologian, semiotiikan sekä koko joukon eri esoteerisia perinteitä.

Tulkintatyylejä on monenlaisia. Tarot-tulkinta voi tarkoittaa esimerkiksi perinteistä ennustamista, itse-tuntemukseen liittyvää prosessointia, korkeamman tietoisuuden tason kanssa kommunikoimista, mediomistista toimintaa (eli kanavointia) tai psykoterapiaa. Parhaimmillaan tarot-tulkinta on kuulemma yhteistyötä: tulkitsija ja kysyjä ovat samalla viivalla, ja molemmat ottavat aktiivisesti osaa tulkintaan.

Henkilökohtaisesti Goldenhill ei koe, että ennustaminen olisi paras tapa käyttää tarot-kortteja. Asiakkaan voimavaroja tukevat tulkinnat ovat saaneet enemmän suosiota viimeisen vuosikymmenen aikana.

Valitettavan monilla Goldenhillin asiakkailla ja oppilailta on ollut kielteisiä kokemuksia tarot-tulkinnasta:

”Tulkitsija pelotteli, komenteli, uhkaili, sanoi mitä saan tehdä ja mitä en saa tehdä.”

Mikään taho ei valvo näkijöitä ja tulkitsijoita. Kuka hyvänsä voi ottaa käteensä korttipakan ja lähteä tekemään tulkintoja. ”Tarot ja mieli: tulkintojen etiikasta” -luvussa Goldenhill toivookin, että jokaisella tulkitsijalla olisi edes jonkinlaiset perusvalmiudet tunnistaa ne asiakkaat, jotka tarvitsevat apua mielenterveysongelmissa.

”Tulkintatilanteessa on syytä selvittää ainakin se, onko kysyjä kertonut ajatuksistaan kenellekään toiselle eli yrittänyt hakea apua, ja jos ei ole, niin häntä tulisi rohkaista tekemään niin.”

Mikäli haluaa tehdä tarot-tulkintoja juuri terapeutisessa viitekehyksessä ja varsinkin mikäli tekee tällaisia tulkintoja toisille osana ammattiaan, tulisi tulkitsijana Goldenhillin mukaan tällöin olla jokin virallisesti hyväksytty terapiakoulutus. Tarotin kannalta kyseessä voi olla esim. psykoterapia- tai taideterapiakoulutus, hoitotyön tai jokin muun terveyteen tai hyvinvointiin liittyvä, virallisesti hyväksytty tutkinto.

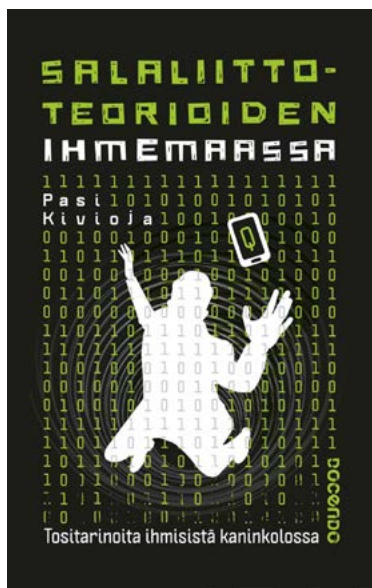
Goldenhill painottaa, että sairauksien lisäksi tulkintoja, joissa lähtökohtana on taloudellinen tai juridinen kysymys, tulee välttää. Jos asiakas paljastaa olevansa väkivallan tai hyväksikäytön uhri, on tulkitsijalla tällöin lain mukaan velvollisuus ohjata asiakas ammattivun piiriin. Tulkinnassa käsiteltävät asiat ovat luottamuksellisia. Tulkintaa ei pidä tehdä ketään toista kuin asiakasta itseään koskien. Mikäli tulkinnasta peritään maksu, tulee summa sopia ennen tulkinnan alkua. Alle 18-vuotiaille tulkintaa ei pidä tehdä.

”Tulkinnan yksi keskeinen tehtävä on antaa toivoa ja valaa luottamusta elämään, olipa asiakkaan tilanne sitten mikä hyvänsä”, Goldenhill kirjoittaa. ”Pahimmillaan tulkinta voi lisätä asiakkaan kärsimystä entisestään, mikäli tulkitsija toimii eettisesti väärin.”

Goldenhill on periaatteessa hyvällä asialla. Ongelma on tietysti se, että tarot-tulkitsijan asiakas harvoin tietää, onko luenta pelkkää viihdepalvelua, jonkinlaista terapiaa vai jopa hyväksikäyttöä. Koska kukaan ei valvo tulkitsijoita, heidän joukossaan on tilastollisen varmasti myös sellaisia, joita eettiset ohjeet eivät kiinnosta lainkaan.

Kuriositeettina mainittakoon, että kirja on omistettu ”Suomen Tarot Grand Old Lady” Pia Virtakalliolle (1919-2010), ja kirjassa kiitetään myös Virtakallion puolisoa S. Albert Kivistä (1933-2021), joka oli Skepsiksen ensimmäinen puheenjohtaja 1987-1989.

KIRJAT

KANINKOLON ÄÄRELLÄ SUOMESSA JA MAAILMALLA

Pasi Kivioja: Salaliittoteorioiden ihmemaassa. Tositarinoita ihmisistä kaninkolossa. Docendo, 2022.

Markus Tiittula: Taistelu totuudesta. Mikä salaliittoteorioissa kookuttaa ja miksi ne pitää ottaa vakavasti. Johnny Kniga, 2022.

Noora Mattila: Heränneet. Maailma salaliittoteoreetikoiden silmin, Otava, 2022.

SALALIITTOTEORIAT ovat suosittuja kuin koskaan. Tämä näkyy myös alkuvuoden tietokirjatarjonnassa. Tiesitkö, että suomalaiset eivät usko koronarokotteensa olevaan mikrosiruun ja että Donald Trump kehitti salaliittoteorian ilman teoriaa ja että skeptikot ovat naisia halveksivia mansplainajia?

JOE BIDEN ON HOLOGRAMMI

TOIMITTAJA ja yhteiskuntatieteiden tohtori Pasi Kivioja kertoo, että sai jo nuorena toimittajakoulussa lempinimen ”paskatutka”. Hänen tutkansa toimii niin, että mitä uskomattomampi juttu, sitä epäilevämpi hän on ja ryhtyy tekemään tarkastuksia.

Kivioja kirjoittaa ”Salaliittoteorioiden ihmemaassa”, että vuoden 2020 tapahtumien tiimellyksessä syntyneet salaliittoteoriat Yhdysvaltain vaalivilpistä ja koronaviruksen alkuperästä ovat kiilanneet lyhyessä ajassa jopa vuosikymmeniä niitä vanhempien salaliittoteorioiden edelle. Näiden kahden salaliittoteorian levinneisyyden mittakaava on hänen laskujensa mukaan jopa 3-10-kertainen seuraavaksi yleisimpiin teorioihin verrattuna. ”Tämä jos mikä kertoo salaliittoteorioiden nopeasta valtavirtaistumisesta viime vuosina.”

Akateeminen tutkimus on kartoittanut laajalti salaliittoteorioihin uskomisen syitä. Sen sijaan vähemmän on tutkittu salaliittoteorioiden leviämisen mekanisme ja levittäjiä tai salaliittoteorioihin uskomisen seurauksia yksilöille ja yhteiskunnalle. Tätä puolta Kivioja haluaa valottaa kirjassaan journalistisin menetelmin, joilla ilmiöön pääsee eri tavalla kiin-

ni kuin tutkijana. Hän julkaisee myös tuoretta tutkimustietoa suomalaisten salaliittoteorioihin liittyvistä uskomuksista. Tiedot on kerätty Turun yliopiston vetämässä FINSCI-tutkimushankkeessa, jossa Kivioja työskenteli kirjaa tehdessään erikoistutkijana.

Tutkimuksen mukaan heikointa suomalaisten usko on koronarokotteeseen ujutettuun mikrosiruun ja 5g-verkkojen levittämään koronavirukseen. Salaliittoteorioita enemmän suomalaiset uskovat henkimaailman asioihin ja paranormaaleihin ilmiöihin.

Kivioja on haastatellut kirjaansa kymmeniä ihmisiä eri puolilta maailmaa. Entinen Salatut elämät -näyttelijä Tuomas Kytömäki uskoo, että Illuminatin jäsenet olivat aluksi jättiläisen kokoisia hahmoja, joilla oli pitkä kallo. Maan painovoiman vuoksi hahmot ovat sukupolvien saatossa lyhentyneet ja kallot pienentyneet. ”Tämä on syy, miksi esimerkiksi Vatikaanissa kardinaaleilla ja piispoilla on pitkät kallopäähätkä, koska oli tarkoitus piilottaa se pitkä kallo.”

Kivioja käy kirjeenvaihtoa kanadalaisen Madelainen, 36, kanssa. Nainen on muuttamassa erilleen miehestään Jackista, joka on pandemian aikana juuttunut niin syvälle salaliittoteorioihin, että Madelainen on enää vaikea puhua hänelle tai olla hänen lähellänsä. Älyttömintä, mihin Jack uskoo, on se, että Michelle Obama on mies ja Barak Obama CIA:n agentti. ”Lisäksi Joe Biden saattaa hänen mukaansa olla hologrammi tai näyttelijä.”

Läntisessä maailmassa salaliittoteoriat stigmatisoituivat 1900-luvun jälkipuoliskolla ja niistä tuli väärää informaatiota. Länsimaiden ulkopuolella ei tutkijoiden mukaan näin kuitenkaan tapahtunut.

Niinpä salaliittoteorioita pidetään yhä pätevänä tietona esimerkiksi arabimaiden ja Venäjän politiikassa, missä niitä esittävät asiantuntijat, vaaleilla valitut virkamiehet ja tutkijat.

Kun Vladimir Putin astui valtaan Venäjällä, salaliittoväitteiden lähde muuttui valtaa ja omaisuutta hamuavista toimijoista valtioon itseensä. Prosessi saavutti huippunsa Ukrainan-Krimin kriisissä 2014-2016, jolloin lännen ja Yhdysvaltain vastaiset salaliittoteoriat muuttuivat joka-päiväiseksi ilmiöksi miljoonille venäläisille ja heidän poliittisille johtajilleen. ”Presidentti Putin esimerkiksi kertoi kansalaisilleen vuonna 2015, että internet oli CIA:n keksintö ja siten venäläisvastainen salaliitto”, Kivioja kirjoittaa ennen Ukrainan sotaa valmistuneessa kirjassaan.

Kirja on mainio, kattava ja erilainen lukupaketti salaliittoteorioista. Kirjan lopussa Kivioja esittää ammattilaisen 13 vinkkiä lähdekritiikkiin. Niitä mm. ovat: todisteet pöytään, mene lähteelle, epäile täydellisyyttä, mieti motiivia, erota mielipiteet faktoista, älä usko feikkitohtoria.

TRUMPILTA VARASTETTIIN VAALIT

TOIMITTAJA Markus Tiittula asui USA:n pääkaupungissa Washingtonissa vuodet 2016-2021. Hän toteaa, että Yhdysvallat oli toki jyrkän polarisoitunut aikaisemminkin, mutta muutamassa vuodessa on ajautettu tilanteeseen, jossa kyse ei ole enää oikeistosta ja vasemmistosta, liberaaleista ja konservatiiveista, maaseudusta ja kaupungeista tai valkoihoisista ja etnisistä vähemmistöistä. ”Maan jakolinja kulkee tätä nykyä siinä, operoiko henkilö faktojen vai salaliittoteorioiden maailmassa.”

Tiittulan kirjan ”Taistelu totuudesta” pyrkimyksenä on esitellä moderneja salaliittoteoreetikkoja ja heidän ajatteluaan. Tarkastelun kohteena on etenkin se, miten populistisen politiikan ja sosiaalisen median nousu on muovannut salaliittoteorioita ja toisaalta myös tehnyt niistä entistä näkyvämpiä, poliittisempia ja vaarallisempia.

Tiittulan mukaan Donald Trump on kunnostautunut poliittisten herjojen ja salaliittoteorioiden yhdistelijänä. Trumpissa kiteytyy uudenlainen ote – salaliittoteoria ilman teoriaa – joka perustuu puhtaasti väitteeseen ja toistoon, eikä lainkaan todistusaineistoon ja järkeen. Trump esimerkiksi väitti, että vaalit, jotka hän hävisi Joe Bidenille seitsemällä miljoonalla äänellä, varastettiin häneltä, mutta väitteensä tueksi hän ei antanut mitään todisteita.

Aikaisemmin oli itsestään selvää, että vaalien tulosta Yhdysvalloissa kunnioitetaan, mutta nyt on Tiittulan mielestä varmaa, että jos demokraatti voittaa presidentinvaalien vuonna 2024, iso osa kansasta keksii – ja myös uskoo – selityksen, jonka nojalla tätä presidenttiä ei tulisi pitää laillisena hallitsijana. ”Kyseessä on systemaattinen kampanja, jota on käyty jo ainakin viisitoista vuotta”, Tiittula toteaa salaliittoteoriamaisesti itsekkin.

Omat totuudet ja vaihtoehdot faktat eivät Tiittulan mukaan ole mikään kevyesti otettava kehityssuunta. Trumpin kaudella yhteisten faktojen kiistäminen ajoi Yhdysvallat lähes täysimittaiseen sotaan tieteellistä maailmankatsomusta vastaan. ”Tavoitteena on tilanne, jossa

mikä tahansa valhe olisi samalla viivalla kuin tutkittuun tietoon perustuva argumentti, koska ne molemmat olisivat vain mielipiteitä.”

Salaliittoteoriat pitää Tiittulan mukaan ottaa vakavasti juuri siitä syystä, että jos uskoo niihin, ei usko virallista tietoa. Silloin ei noudata koronaohjeita tai ota -rokotetta. Jos uskoo, että ilmastonmuutos ei ole totta vaan korrupoituneiden eliittitutkijoiden salaliitto, ei tee mitään ongelman ratkaisemiseksi – koska ei näe mitään ongelmaa. ”Tämä taas vaikuttaa koko maapallon tulevaisuuteen.”

SKEPTIKOT SALALIITTOSSA NAISIA VASTAAN

MYÖS KOLMANNEN salaliittoteoriakirjan on kirjoittanut toimittaja. Noora Mattila pyrkii ”Heränneet”-teoksessaan tarkastelemaan erilaisia tapoja katsella maailmaa, valtaa, terveyttä ja tietoa. Hänen tavoitteenaan oli kuunnella ihmisiä ja tutustua heidän ajattelutapoihinsa enemmän kuin käydä heidän kanssaan väittelyitä. Taustatarinana on keskustelu, jota hän käy videopuheluin ja sähköpostein USA:ssa asuvan salaliittoihin uponneen anoppinsa Susanin kanssa. Lisäksi hän haastattelee noin kolmeakymmentä suomalaista asiantuntijaa.

Mattila etsii kirjassaan keinoja kommunikoida salaliittoteoreetikon kanssa. Skeptikoiden menetelmät hän tuomitsee. Hän tarttuu Pia Vuolannon ja Marjo Kolehmaisien artikkeliin ”Gendered Boundary-work within the Finnish skepticism movement” (Science, Technology & Human Values, 2021), jossa analysoidaan Skeptikko-lehden artikkeleita 1988-2017 sukupuolentutkimuksen näkökulmasta.

”Vuolannon ja Kolehmaisien analyysin mukaan skeptikkoliike on leimallisesti miesvaltainen ja sen tiedenkemys painottuu luonnontieteisiin. He kirjoittavat, että Skeptikko-lehden jutut suhtautuvat usein vähättelevästi asioihin, jotka yhdistetään naisten kulttuuriin. ... Jopa naisten kokemukset seksuaalisesta väkivallasta on lehdissä kyseenalaistettu, kuten myös sukupuolentutkimus tieteenalana. Täydentävät ja vaihtoehdot hoidot nähdään erityisesti naisten uskomushoitoina.”

Mattila lainaa vielä Vuolantoa ja Kolehmaista, joiden mukaan skeptikot ottavat kantaa ongelmaan muissa ihmisissä, joita vahingoittaa heidän naiivi uskonsa epätieteeseen. Toisten puolesta puhuminen voidaan nähdä klassisena valtastrategiana, joka liittyy perinteisiin maskuliinisuuden muotoihin: sitä voidaan jopa kutsua ”mansplainaukseksi” tieteen nimissä.

Kiinnostava huomio Mattilan mielestä on se, että ne, jotka puhuvat tieteen puolesta, näkevät itsensä neutraalina toimijana. ”Ikään kuin heidän maailmankuvansa (tai meidän) yksinkertaisesti vastaisi tasan sitä, millainen maailma on.”

Mattilan mielestä skeptikoiden keinot taistella huihausta vastaan, ovat häpäisemisen tapoja: naureskelu, vähättely, perusteiden vääristely, manspleinaus. ”Pistäväthän ne vihaksi.”

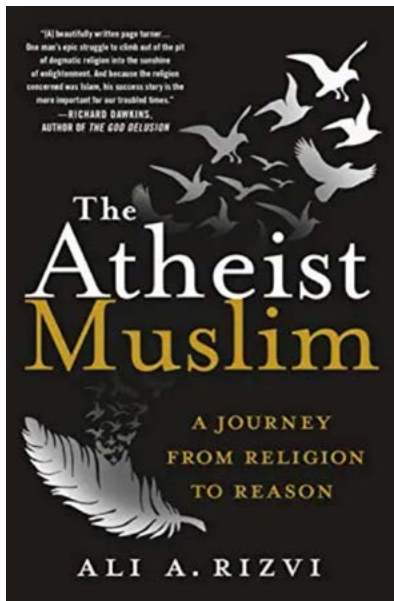
Vihaksi pistää itsellänikin. Miksi Mattila uskoo, että skeptikot ovat salaliitossa naisia vastaan? Miksei hänen tavoitteensa kuunnella ihmisiä ja tutustua heidän ajattelutapoihinsa koske meitä skeptikoitakin?

KIRJAT

MUSLIMI VAILLA USKOA?

*Mainitse jokin uskovan moraalinen teko tai uskovan moraalinen lausunto, jota ei-uskova ei pysty tekemään tai lausumaan.
Christopher Hitchens*

Ali A Rizvi: *The Atheist Muslim – A Journey from Religion to Reason*. St. Martin's Press. New York, 2016.

ALLAHU AKBAR. Mitä tästä sanaparista tulee mieleen? Terroristi ja itsemurhapommittaja? Vai seksuaalivähemmistöjen sortaminen? Ainakin ne olivat erään katolta heitetyn teini-ikäisen homoseksuaalin viimeiseksi kuulemansa sanat.

Saudi-Arabiassa ja Pakistanissa kasvanut ja Kanadaan päätynyt Ali A. Rizvi kertoo kirjassaan, miten tärkeä tämä pahaenteinen lause – kirjaimellisesti ”Jumala on suuri” – hänelle joskus

oli. Rizvi on yksi niistä miljoonista, joiden korvaan lause kuiskattiin vastasyntyneenä. Polku uskosta rationalismiin ei ollut hänellekään helppo.

Entisestä kotimaastaan Saudi-Arabiasta Rizvi kertoo, miten hallinnon kritisointi voi johtaa vankeuteen tai jopa kuolemaan. Medioissa on yksinkertaisesti mahdoton käydä vapaamielistä keskustelua. Rizvin mukaan on kuitenkin yksi paikka, jossa ihmiset voivat olla avoimempia: moskeija.

Arabidiktaattoreille tämä erikoinen järjestely on sopinut. He ovat rohkaisseet perjantaisaarnojen jälkeisiä ”avoimia” keskusteluita juuri sen verran, että (mies)väestö on saanut osallistumisen kokemuksia. Mutta kun kaikki yksilöiden ja perheiden huolet ja turhautumiset on kanavoitu samaan paikkaan, *Allahu Akbarin* alaisuuteen, hallinto on samalla kyennyt kontrolloimaan kansalaisia. Näin on esimerkiksi ylläpidetty ulkoryhmiin kohdistuvaa vihamielisyyttä. Rizvikin kuvailee henkeäsalpaavaa kauhistumistaan, kun hän tajusi ensi kertaa jutelleensa hänelle pahuutta edustaneen juutalaisen kanssa.

Moskeijan yhteiskunnallinen asema on johtanut myös siihen, että hallintoa vastustava oppositio on muodostunut lähinnä uskonnollisista ryhmittymistä. Erityisesti islamistit ovat aktiivisesti pyrkineet täyttämään valtatyh-

jiötä, joka on syntynyt diktaattorin heikentymisestä. Rizvi jatkaa:

Niissä osissa muslimimaailmaa, joissa kasvoin, uskonto on enemmän kuin uskomusjärjestelmä. Se on läheisesti kietoutunut ihmisten kaikkiin elämänalueisiin. Se on keskeinen perusta, jolle perhe, yhteisö ja moraalit rakentuvat. Ja kenties merkittävintä on uskonnon sulautuminen yhteen yksilön identiteetin kanssa.

Viimeksi mainittu seikka, identiteetin ja uskon yhdistyminen, selittää, miksi uskonnosta luopuminen ja jopa vain uskonnon mielekkyyden pohtiminen on musliminuorelle niin järkyttävää. Nuoret tietävät, että he saattavat menettää perheensä, ystävänsä, yhteisönsä ja turvallisuudentunteensa. Monesti uskosta luopuminen tuo myös systemaattista kiusaamista, jopa kidutusta. Maailmassa on edelleen maita, jossa islamista luopumista pidetään kuolemanrangaistuksen arvoisena rikoksena.

Monelle on tullut yllätyksenä, miten myös lännessä kasvanut muslimi voi kokea uskonnon kyseenalaistamisen henkilökohtaiseksi hyökkäykseksi. Tuorein esimerkki on huhtikuulta 2022, kun joukko ruotsalaisia musliminuorukaisia raivostui tanskalaispoliitikon aikeista polttaa Koraani. Mellakointi johti omaisuuden tuhoamiseen ja kymmenien poliisien loukkaantumiseen.

Rizvin mielestä se, että uskonnon kritisointi voi järkyttää uskovan koko olemusta, ei kuitenkaan ole pätevä syy pidättäytyä kritisoimasta tai satirisoimasta islamia. ”Mutta jotta se olisi tehokasta, on tiedostettava, minkä kanssa on tekemisissä”, Rizvi jatkaa.

Länsimaissa elävistä muslimiterroristeista Rizvi kirjoittaa, että heidän toimiaan selitetään usein taloudellisella eriarvoisuudella ja huonommilla mahdollisuuksilla. Heistä puhutaan syrjäytyneenä nuorisona, joka vastustaa vähemmistöjä sortavaa kolonialistista valtaa. Eräs suomalainen poliisijohtajakin selitti Ruotsin mellakoita maan alhaisella sosiaalisella liikkuvuudella.

Rizvin mukaan eriarvoisuusselitys on pielessä: ”Yhä uudelleen olemme nähneet, että asiat eivät mene noin. Amerikkalaisten muslimien koulutustaso on korkeampi kuin melkein millään uskonnollisella ryhmällä, toisena juutalaisten jälkeen. - - Yleisesti ottaen Amerikan muslimilla menee hyvin.” Perään Rizvi luettelee yh-

dysvaltaistaustaisia muslimiterroristeja, joilta ei puuttunut koulutus- tai muita mahdollisuuksia ja jotka näihin mahdollisuuksiin myös tarttuivat. Jotkut heistä jättivät menestyksekkään työuransa ja muuttivat Lähi-itään sotimaan.

Rizvin mielestä erityisen kummallisia ovat muslimit, joiden mukaan Koraani on tarkkaa jumalansanaa, mutta jotka silti väittävät edistävänsä maltillista islamia. Näin Rizvi: ”Olipa maltillisuus sinulle tukeutumista vain joihinkin tiettyihin, *erehlymättömänä itseään pitävän* doktriinin osiin tai olipa se heikompaa sitoutumista *täydellistä alistumista vaativaan* doktriiniin, molemmat lähestymistavat ovat ristiriidassa uskon perustavien sääntöjen kanssa.” (*korostukset lisätty*)

Tämä on olennainen, kaikkiin uskontoihin liittyvä kysymys. Miten pitkälle uskonnollisista teksteistä saa poimia mieluisimmat? Ja kuka sen saa päättää? Entä milloin oppien valikointia on tehty niin paljon, että yksilö on muuttunut uskonnottomaksi?

Rizvi kysyy: ”Jos yksilö voi olla feministinen muslimi, tai LGBT-muslimi, eikö yksilö voi olla myös maallistunut muslimi, jopa ateistimuslimi?” Ainakin maailma olisi parempi paikka, jos olutbaarissa braatuvurstia ramadanin aikaan popsivaa ateistimuslimia ei enää pidettäisi kummajaisena.

KORAANI KANNUSTAA VÄKIVALTAAN

SANANVAPAAUS ON – sukupuolisen ja seksuaalisen tasa-arvon ohella – aihe, joka väistämättä nousee esiin islamia käsiteltäessä. Rizvi toteaa, että sananvapaus on nimenomaan oikeutta käyttää loukkaavia ilmaisuja. ”Ilman oikeutta loukata, mikä on sananvapauden tarkoitus?”

Kuten todettua, Rizvi vietti lapsuutensa maissa, joissa islamin kritisointi saattaa viedä vankilaan. Niinpä hän myöhemmin vannoi, että päästyään ilmaisunvapautta kunnioittavaan maahan, hän pitäisi vapaudestaan kiinni.

Pohjois-Amerikassa asia ei kuitenkaan ollut niin yksinkertainen. Rizvi ihmettelee, miksi naisvihan ja homokammon tuomitsemista pidetään lännessä vapaamielisyysnä, kun taas islamin – jonka osia misoginia ja homofobia ovat – kritisointia pidetään fanatismina ja islamfobiana. (Käytän mieluummin islamfobia-termiä kuin kankeampaa käännöstermiä islamofobia.) Rizvi myös kysyy, ”miksi kotiväkivaltaa pidetään sopimattomana kaikissa sivistyneissä yhteiskunnissa, mutta sen faktan

toteamista, että Koraani kannustaa vaimon pieksemiseen (jae 4:34), pidetään vähemmistön loukkaamisena?”

Sama ihminen saattaa siis tuomita evankelisten kristittyjen homofobian sekä siitä muistuttamisen, että arabimaissa tapahtuva homojen surkea kohtelu nojaa islamilaisiin oppeihin. Jopa profeetta Muhammedin lapsiavioliiton mainitsemista saatetaan pitää epäkunnioittavana kiihkoiluna ja islamfobiana.

Rizvin kanta tällaiseen näennäisliberaaliuteen on selkeä. Hänen mielestään islamfobian kaltaiset syytökset, joita käytetään poliittisiin tarkoituksiin estämään islamkritiikkiä, loukkaavat islamin vihaajien todellisia uhreja. Heitäkin on olemassa. (Tosin tässä mittakaava on syytä pitää mielessä: ne muslimien kärsimykset, jotka johtuvat heidän uskostaan, ovat valtaosalta seurausta muiden islaminuskoisten, pikemmin kuin läntisten rasistien ahdasmielisyydestä. Muslimeita tapetaan lähinnä islamin puolustamisen nimissä.)

Islaminuskon puolustajat vetoavat usein siihen, että Koraanin epäilyttävempien jakeiden irrottaminen asiayhteydestään saa ne näyttämään vielä pahemmilta. Rizvi vastaa tähän toteamalla, että suotuisilta kuulostavien jakeiden laittamisella asiayhteyteen on samanlainen vaikutus. Hän jopa vertaa Koraanin kaltaisia ”pyhiä” tekstejä Hitlerin kirjaan:

Muutama hyvä ajatus Taisteluni-teoksessa ei tee koko kirjasta hyvää. Vastaavasti muutama huono ajatus ei tee hyvästä kirjasta huonoa. Tämä dynamiikka muuttuu teoksissa, joiden väitetään olevan jumalansanaa tai edes jumalan inspiroimia. Jos meidän tulisi uskoa, että jokin kirja on erehlymättömän jumalan tuotos, virheille ei ole sijaa.

Lisäisin tähän sen, että aivan kuten kaikki islamistit eivät ole lukeneet Koraania, harva SS-mies tai keskitysleirin vartija oli lukenut Hitleriä. Mutta silti kirjassa esitellyillä ajatuksilla oli tuhoiset seuraukset.

Rizvin mukaan maltilliset muslimit ovat luonnollisesti tietoisia, että Koraani on ongelmallinen eikä sellaisenaan sovi nykymaailmaan. Juuri tässä hän näkee muutoksen mahdollisuuden. Ensin olisi hylättävä dogmit, jonka jälkeen voidaan päästä muutokseen: maallistumiseen ja valistukseen. Tavoitteistaan Rizvi esittää vertauksen, että hän ei yritä saada tupakoijaa lopettamaan. Pikemminkin hän yrittää estää nuoria tarttumasta tapaan alun perinkään.

Kommunikaation kompastuskiviä

SKEPTIKKO-LEHDEN avustaja, emeritusprofessori Arto Mustajoki aloitti maaliskuussa podcastin ”Kommunikaation kompastuskiviä”, jota kuuntelemalla saattaa mm. selvitä kuinka kommunikoida outoihin asioihin uskovan kanssa.

Kielentutkija Mustajoen podcastin jaksoissa vieraillee viikoittain eri alojen asiantuntijoita, joista kukin

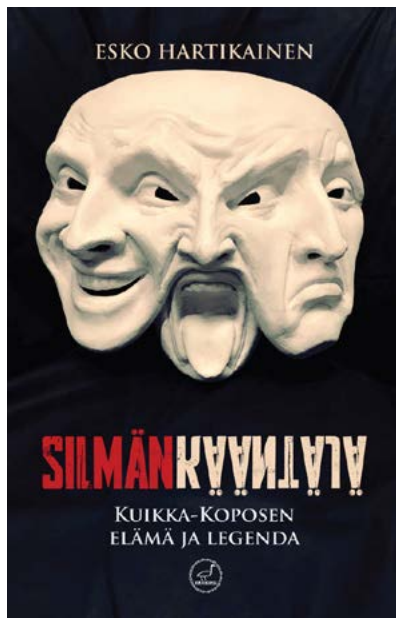
tuo uuden näkökulman aiheeseen. Vieraina ovat olleet mm. Esa Saarinen, Kerttu Kotakorpi, Pasi Kivioja, Samuli Siltanen, Anu Kantola ja Jani Kaaro. Skeptikko suosittelee!

kommunikaationkompastuskivia.fi

KIRJAT

SILMÄNKÄÄNTÖTEMPPUJA JA VELANPERINTÄÄ

Esko Hartikainen: Silmäkääntäjä. Kuikka-Koposen elämä ja legenda. Kirjokansi, 2022.

ON SYYTÄ heti alkuun tunnustaa, etten ollut tietoinen Kuikka-Koposesta lainkaan ennen kuin sain tämän kirjan käsiini. Kiinnostuin kuitenkin aiheesta heti, sillä teoksen takakannessa Kuikka-Koposta kuvataan Suomen legendaarisimmaksi silmäkääntäjäksi.

Ensimmäisen kerran Kuikka-Koponen on mainittu 1800-luvun lopulla olevissa teksteissä ja sen jälkeen tarinoita on syntynyt satoja. Kuikka-Koponen onkin pääosin

hahmo väritetyissä tarinoissa, mutta niillä on kuitenkin esikuvansa myös todellisessa elämässä. Kyseessä on Aapeli Koponen (1833-1890), josta on tähän asti tiedetty melko vähän. Esko Hartikainen onkin tehnyt merkittävän tutkimustyön selvittäessään tarinoita Kuikka-Koposesta, mutta myös todellisen henkilön Aapeli Koposen elämää.

Ensimmäisiä tarinoita Kuikka-Koposesta on kertomus, jossa hän ilmoittaa menevänsä sisään hevosen takapuolesta ja tulevansa suusta ulos. Läsnä olleet ovat odotelleet pitkään hevosen etupäässä, vaikka Kuikka-Koponen on salaa hiipinyt pois hevosen sivuitse. Tarinaa on kerrottu hieman eri muodoissa useammallakin paikkakunnalla. Erityisen suosittuja Kuikka-Koposesta kertovat tarinat ovat olleet Savossa, jossa perinteisesti on ajateltu vastuun olevan aina kuulijalla. Tämä sopiikin mainiosti myös Kuikka-Koposen hahmolle.

Suullisen perimätiedon lisäksi Kuikka-Koposen ihmetteot päätyivät painettuun sanaan melko varhaisessa vaiheessa. Karjalatar uutisoi vuonna 1898 suomalaisesta fakiirista, josta kirjoituksen mukaan liikkuu paljon kummallisia tarinoita. Kuikka-Koposen kerrotaan mm. muuttaneen olutpullon ahveneksi, ahven sisiliskoksi, sisiliskon sammakoksi ja lopuksi sammakon hiireksi. Harmillisesti kirjoittaja ilmoittaa, ettei muista läheskään kaikkia kuulemiaan tarinoita. Tämän jälkeen Kuikka-Koposen hämmästyttävistä teoista on julkaistu runsaasti tekstejä eri muodoissa.

Kuikka-Koponen liitettiin Aapeli Koposeen ensimmäisen kerran julkisesti vuonna 1934, jolloin Aapelin kuole-

masta oli jo yli neljäkymmentä vuotta. Lisänimi Kuikan arveltiin tulleen syntypaikkana olleen Kuikkalammin mukaan. Toisessa tarinassa taas sen arveltiin viittaavan hyvään uimataitoon. Myöhemmin nimen alkuperäksi on esitetty myös kuikkannahkaista lääkelaukkuja ja syyhyn parantamista käsistä eli räpylöistä. Silmäkääntötemppuja Aapelin kerrotaan oppineen sirkuksessa, johon hän nuorena liittyi. Toisaalta häntä pidettiin myös parantajana.

Kuikka-Koposen ulkonäöstä on aineistossa monenlaisia lausuntoja. Häntä kuvataan vuorotellen lyhyeksi, keskimittaiseksi ja pitkäksi. Virallisissa asiakirjoissa ulkonäöstä on hyvin vähäisiä viitteitä. Käräjäoikeuden papereista löytyy kuitenkin merkintä 1870-luvulta, jossa kerrotaan tapelukurin repineen Koposta tuuheasta parrasta.

Vaikka tarinoissa Koponen näyttyy usein merkikhenkilönä, myös kriittisiä äänenpainoja löytyy. Itä-Savo julkaisi vuonna 1958 jutun, jossa Koposta kuvattiin työtä vältteleväksi pinnariksi, joka hankkii toimeentulonsa korttipeleillä, kuohitsemisella, parantamisella ja taikatempuilla.

Asiakirjojen mukaan Aapeli Koponen määriteltiin ”heikko mieliseksi suojeluksettomaksi mieheksi”. Hartikainen tuo esille kiinnostavan ristiriidan tarinoiden ja oikeuspöytäkirjojen esittelemässä Koposessa. Kuikka-Koponen on tarinoissa ensisijaisesti temppujen tekijä. Aapeli Koponen taas on oikeudenpöytäkirjoissa jatkuvasti antamassa ja perimässä velkaa. Koponen aloitti jo nuorena velkakirjojen laatimisen. Velallisen jättäessä velat maksamatta hän vei asian käräjille. Aina velkakirjat eivät kestäneet tarkempaa tarkastelua, vaan Koponen vaikuttaa täydentäneen niitä oman edun mukaisiksi. Tietojen valossa vaikuttaakin siltä, että Koposen pyrkimyksenä oli irtautua maanviljelystyöstä ja elättää itsensä hyvin toisenlaisin keinoin.

Koponen kuoli 12.12.1890 57-vuotiaana. Kirjasta löytyy yksityiskohtainen listaus jäljelle jääneestä omaisuudesta ja veloista. Yllättävästi lainaustoimintaa harjoittaneelta Koposelta ei jäänyt käteistä rahaa. Velkakirjatkin todettiin arvottomiksi ja siten mitään merkittävää omaisuutta ei Koposelta jälkipolville jäänyt.

Kirja on kiinnostava kurkistus Kuikka-Koposen legendaan, mutta samalla myös Aapeli Koposen elämään. Teos on myös siten kansantajuinen, ettei ennakkotietoa Koposesta tarvitse olla. Henkilökuvan lisäksi kirjan kautta pääsee kiinni 1800-1900-lukujen ajankuvaan sekä silloiseen suhtautumiseen silmäkääntäjään. Hartikainen on tehnyt hienon koontin eri näkökulmista. Samalla hän jättää myös lukijalle tilaa luoda omaa käsitystään Kuikka-Koposesta.

Woke, cancelointi ja naisten palkkatasa-arvo

VENÄJÄN PRESIDENTTI VLADIMIR PUTIN on saanut väestönsä enemmistön uskomaan, ettei käy hyökkäyssotaa Ukrainassa, vaan vapauttaa maata natsien vallasta. Hän sai luottomiehensä Donald Trumpin USA:n presidentiksi ja satsasi menestyksekkäästi rahaa Brexit-mediavaikuttamiseen Brittilässä. Putinin hallinto vainoaa seksuaalivähemmistöjä, vihaa feministejä ja sukupuolivähemmistöjä, pidättää, pahoinpitelee ja murhaa. Kaiken tämän keskellä Putin ehtii myös olla huolissaan ”canceloinnista”, ja vertaa Venäjää ”canceloinnin uhriin” JK Rowlingiin (New York Post 25.3.2022).

Kirjoitin Skeptikko 4/2021 -lehdessä YLE-journalismista. Aiheena oli kohun herättänyt Sannikka-ohjelma, johon oli kutsuttu haastateltavaksi Skeptikoidenkin tunnustuksen saanut tähtitieteilijä Esko Valtaoja ja toimittaja Renaz Ebrahimi.

Kirjoitin ohjelmasta kolumnin lehtemme, koska Valtaoja ja Ebrahimin olivat mielestäni joutuneet epäammattimaisen toimittajatyön kohteeksi, ja koska Valtaoja on saanut palkintomme. Tätä kolumniani Osmo Tammisalo sitten kritisoi Skeptikossa 1/2022.

Tammisalo käyttää tekstissään termiä ”cancelointi”. Sana on noussut käyttöön Yhdysvalloissa, jossa erityisesti seksuaalirikoksia tai rasismia esiin julkisuudessa nostaneita on syytetty ”cancel-kulttuurista”. Väärinkäytöksistä epäillyt ja heidän tukijansa määrittävät ongelmia julkisuuteen tuoneet ”canceloijiksi”. Julkinen keskustelu kun on tuottanut jopa elokuvaproduktioiden tai esiintymisten peruuntumisia, erottamisia tai muita seurauksia. Tilanne on tuttu Suomessakin.

Eryityisesti naisia on syytetty ”canceloinnista”, kun he ovat yrittäneet tuoda esiin seksuaalista väkivaltaa julki. Tutuin on ehkä Peter Nygårdin tapaus, joka toi julkiseen tietoon sen, millaisia vastareaktioita naiset ovat saaneet kohdata yrittäessään puhua asioista julkisesti. #Metoo-liike toi siihen merkittävän muutoksen.

Tammisaloon mukaan tällainen asioiden tuominen julkisuuteen on ostrakismia (arkaainen kreikkalainen tapa säilyttää yksinvaltiut järjestetyin äänestyksin). Minä puolestani nimittäisin ”cancelointi”-syytöksiä suomeksi ”vaintamisyrytyksiksi”.

Kiinnostavaa on, että juuri seksuaalisen hyväksikäytön julkistaminen tai rasismin kritisointi herättävät herkästi ja nopeasti närkästystä ja syytöksiä ”canceloinnista”, erityisesti somessa ja tabloidilehdissä. Canceloinnista ei esimerkiksi syytetä ketään silloin, kun talous- tai huumoririkoksia on nostettu julkisuuteen.

Sitten korjauskommentteihin. Tammisalo on oi-

keassa: erheellisesti väitän hänen sanoneen Sannikka-ohjelmassa, että Helsingin Sanomien tavoite (antaa kulttuurisivuillaan yhtä paljon tilaa naisille ja miehille) estää *naisen* mahdollisuutta tietää, onko hän saanut tilaa lehdessä ansioillaan vai ei. Tammisalo nimittäin sanoo, että Helsingin Sanomien päätös estää *lukijaa* tietämästä, onko nainen saanut tilaa lehdessä omilla ansioillaan vai ei.

Tässä voisi kyllä huomauttaa, että ”lukija” voi olla nainenkin, mutta Tammisaloa mukaellen: emme voi tietää.

Tammisalo kirjoittaa vielä: ”Toisin sanoen lukijalle saattaa jäädä epäily naisen *mutta ei miehen* hengentuloon ansiokkuudesta” (kursivointi tässä Tammisaloon oma). Eli miehen hengentuloon ovat aina takuuarvoja ylittäessään Helsingin Sanomien kynnyksen, naisten kohdalla tämä jää epävarmaksi, ja haittaa vastaanottoa. Naisen hengentuloon ovatkin tämän mukaan mahdollisesti heikompia verrattuna yleiseen tasoon.

Naisille tällaista epävarmuutta ei kyllä juuri jää. Ei nimittäin ole kauaa siitä, kun naisten hengentuloon kirjoitettiin miesten nimiin/nimissä tai ne vain sivuutettiin.

Voin vakuuttaa Tammisalolle, että jos HS-rima ylittyy valtakunnallisessa taiteen ja kulttuurin tuotannossa, se on ylitetty ansioilla, oli tekijänä mikä sukupuoli tahansa.

Tammisalo myös huomauttaa, että siteeraan virheellisesti hänen kommenttejaan saamelaisksetseistä. Sanoin esimerkiksi: ”Tammisalosta Pirkka-Pekka Peteliuksen anteeksipyyntö saamelaisksetseistä oli aiheeton, koska katsojan ’mahdollisesti’ aikaisempi ajatus ’pohjoisen asukkaista vaarallisina petojen metsästäjinä’ muuttui ehkä sketsien jälkeen kuvaksi ’harmittomista, ihan kivoista ja vähän viinaan menevistä’.

Se oli tiivistys.

Tässä litterointi nauhalta: ”Voidaan kuvitella, että osa suomalaisista on ajatellut, että poromiehet on, että ne on tällaisia sadistisia suurpetojen tappajia. Sit kun ne on nähny näitä sketsejä niin oo, ne on ehkä ajatellu että ne tällaisia lupsakoita, ehkä vähän viinaan meneviä niinku appiukko. Me ei siis voida tietää vaikka ne sketsit ois vähentänyt ennakkoluuloja”.

Jokainen voi tarkistaa ohjelman tallenteesta YLE-areenalla vielä oikeat lauseet ja tehdä tulkintansa. Pahoittelen syvästi, jos tiivistykseni on tehnyt väkivaltaa alkutekstille.

Tammisalo hyppää sitten palkkaeroihin: ”Syrjinnän vähentämistä tuskin edistää se virheellinen, mutta ylei-

nen ajattelumalli, jonka mukaan jollakin ryhmällä oleva alhaisempi sosioekonominen asema olisi todiste ryhmän kohtaamasta syrjinnästä. Hyvä esimerkki on naisten keskimäärin pienemmät ansiotulot.”

Ilmiö nimeltä *selittämätön palkkaero* on merkki syrjinnästä. Se taas aiheuttaa sosioekonomista eriarvoisuutta. Selittämätön palkkaero naisten tai vähemmistöjen tappioksi jää jäljelle, kun kaikki selittävät muuttajat on pyritty poistamaan. Selittämättömään palkkaeroon eivät kaikki jostakin syystä usko, ja epäusko tuntuu olevan pyhä totuus.

Sitten palataan taas Sannikka-ohjelmaan. Ohjelma herätti melkoisen keskustelun toimittajakunnassa, ja kommentteja editoriaalisista ratkaisuista kritisoiitiin ammattipiireissä.

Tammisaloon vastineen yhteydessä oli kokoelma USA:n entisen presidentti Barak Obaman Obama Foundation Summitissa esittämän kasvatuksellisen kommentin mediaotsikoita. Niiden mukaan Barak Obama mm. ”repii”, ”läimäyttää”, ”murskaa” ja ”haastaa” ”cancel-kulttuurin” ja ”woke-häpäisyn”. Otsikot eivät tunnu sopivan Barak Obaman viileään esiintymistapaan. Miksi ne siis on kirjoitettu noin? Maan raflaava mediakulttuuri on yksi selitys.

Toinen melko todennäköinen selitys on, että Obaman habitusta käytetään antamaan painoa mediaherkälle asialle. Omissa puheissaan Obama ”varoittaa ylilyönneistä” ja muistuttaa ”vastapuolella olevan ihan tavallisia ihmisiä”, mutta toteaa myös, että muutos vaa-

tii asioiden esiin nostamista: ”Asiat muuttuvat, kun niitä muutetaan” (CNN:n haastattelu 7.6.2021)

Woke ja cancelointi ovat termejä, jotka ovat syntyneet Yhdysvalloissa, ja niitä tulisi tarkastella osana nominutkaista kulttuurista turbulenssia, ja on syytä pitää mielessä demokraattien ja republikaanien välinen valtakamppailu. Ehkä myös Venäjän taitava hybridisodankäynti. Sanat, toisin kuin numerot, kantavat kukin mukanaan laajaa, mutta joskus nopeastikin muuttuvaa kulttuurista merkityssisältöä. Siksi kontekstit ja merkitysten verkostot vaikuttavat tulkintaan.

Voisi myös sanoa, että kyseisten sanojen kohdalla ne kertovat enemmän käyttäjistään kuin kohteistaan.

Meillä täällä Suomessa voidaan toki tarkastella muiden kielialueiden termien matkaa ja merkityksiä, ja on syytäkin. Tällöinkin tapa, jolla tietoa avataan ja arvioidaan, on olennainen. Näen edelleenkin, että vähemmistön ja valtakulttuurin vastakkainasetteluun ja provokaatioon pohjaava asetelma on populistisen valtakansapolitiikan tapa saada halpaa julkisuutta. Ansaitsemme parempaa journalismia, erityisesti riippumattomalta kanavalta.

Lopuksi pyydän vilpittömästi anteeksi sitä, että tekstissäni oli kertaalleen Tammisaloon nimi väärin kirjoitettuna. Tiedän kokemuksesta, että sellainen ei ole mukavaa. Toivon, että voimme kehittää toimitustyötä niin, että tällaisia vihreitä tulee mahdollisimman vähän.

Irma Hirsjärvi-Huispari-Hirisijaervi-Hirsitorvi.

Suomiko pien? Elä hupaja!

VIIMEISEN KYMMENEN VUODEN AIKANA olen luke mattomia kertoja törmännyt väitteeseen suomen kielen pienuudesta. Koska väite elää ja voi ilmeisen hyvin arkielämässä, on aiheellista yrittää siirtää sitä kohti historian romukoppaa.

Suomessa on kaksi virallista kieltä, suomi ja ruotsi. Lainsäädännössä otetaan huomioon karjalan kielen ja romanikielen lisäksi kolme saamen kieltä ja kaksi viitotomakieltä. Suomessa suomea käytetään kaikilla elämän osa-alueilla, joten sen kuihtumisesta kyökkikieleksi ei ole vaaraa lähitulevaisuudessa. Ennemmin olen huolissani em. pienempien kielten elinvoimaisuudesta.

Verkkotietokanta Ethnologuesta selviää, että suomella on kuusi miljoonaa puhujaa ja että suomi on maailman puhutuimpien kielten listalla sijalla 161. Kotimaisten kielten keskuksen mukaan suomea puhui äidinkielenään 4,9 miljoonaa ihmistä vuonna 2014.

Sijoitus kahdensadan puhutuimman kielen joukossa ei tarkoita, että suomi olisi pieni, vaikka englantia ja mandariiniäkin porhaltavatkin johtoon 1,3 ja 1,1 miljardil-

la puhujalla. Arviot vaihtelevat, mutta Ethnologueen mukaan maailmassa on 7139 kieltä, joista 40 %:lla on alle 1000 puhujaa. Yhtäkkiä 6 miljoonaa – tai vaikkapa vain 4,9 miljoonaa – puhujaa vaikuttaakin sangen suurelta määrältä.

On totta, että pienimmät kielet ovat uhanalaisia. Kielten katoamista tapahtuu ja on tapahtunut niin kauan kuin kieliä on ollut olemassa. Kielitieteilijöillä onkin kova kiire tallentaa katoavista kielistä mahdollisimman paljon aineistoa, mutta elävää ja arkipäivässä käytettyä kieltä he eivät kykene yksin pelastamaan. Kieli elää vain puhujissaan, ja niitä suomella riittää.

Mikä siis lääkkeeksi luuloon suomen pienuudesta? Luulossaan varmat eivät muuta mieltään, mutta epäroitisijöille vastaisin samassa hengessä kuin edesmennyt isoäitini aina ajattele mattomuuksia kohdatessaan: ”Suomiko pien? Elä hupaja!”

Satu Hopponen

SKEPSIKSEN HAASTE

20 000 €

**PUHTAANA KÄTEEN
SILLE, JOKA TUOTTA
VALVOTUISSA
OLOSUHITEISSA
PARANORMAALIN
ILMIÖN.**

MENTALISTI PETE POSKIPARTA ja **TOIMITTAJA IVAN PUOPOLO** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin **5000 EUROA** em. kokonaissummasta. **TÄHTITIETEEN TOHTORI HANNU KARTTUNEN** ja **ELOKUVATUOTTAJA IIRO SEPPÄNEN** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin **2500 EUROA**. Skepsis ry maksaa summasta **5000 EUROA**. Haastesumma voidaan maksaa myös humanoidistipendinä – **20 000 EUROA** puhtaana ulottimeen sille humanoidille, joka itse noutaa stipendin ja antaa samalla DNA- (tai vastaavan) näytteen. Poikkeustapauksessa summa voidaan myös maksaa mukana seuraavalle ihmiskontaktiseuralaiselle.

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Kuka tahansa kiinnostunut voi hakea jäsenyyttä koulutustautasta ja elämäkokemuksesta riippumatta, kun hän hyväksyy yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet.

Yhdistyksen kalenterivuositainen jäsenmaksu vuodelle 2022 (sis. Skeptikko-lehden tilauksen) on 30 € tai alle 24-vuotiailta 15 € (jos olet alle 24-vuotias, ilmoita syntymäaikasi).

Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on 30 € / vuosi.

Jos liityt keskellä vuotta, sinulle toimitetaan kaikki kuluvana vuonna ilmestyneet Skeptikko-lehdet jälkepäin.

Voit liittyä Skepsikseen netissä tai lähettämällä vapaamuotoisen hakemuksen sihteerillemme:

**Skepsis ry, Paula Heinonen,
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki**

Täytä jäsenhakemuskaavake:
www.skepsis.fi/liityskepsiksenjaseneksi

Skepsis ry

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki

www.skepsis.fi

Skepsis ry on vuonna 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys.

Skepsiksen vuonna 2009 muutettujen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoitus on:

- Edistää kriittistä ajattelua, tieteellisen tiedon hankintamenetelmien opetusta sekä tieteseen ja järkeen perustuvaa käsitystä maailmasta.
- Edistää kiisteltujen tai erityisen poikkeuksellisten väitteiden tieteellistä tarkastelua.
- Edistää keskustelua tieteelliseen maailmankuvaan liittyvistä tärkeistä aiheista.
- Ylläpitää tällaisesta toiminnasta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa, järjestää kokouksia ja keskustelu- ja luentotilaisuuksia sekä harjoittaa tiedotus- ja valistustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. Yhdistyksen varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja toimintaperiaatteet. Kannattavaksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa.

Yhdistys julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Skeptikko-lehteä.

Mallia yhdistykselle haettiin Yhdysvalloissa 1976 perustetusta CSICOPista (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mikä ilmenee mm. yhdistysten samankaltaisina toimintaperiaatteina. Skepsis ry toimii kuitenkin itsenäisesti, vaikkakin yhteistyössä CSICOPin (nykyään CSI – the Committee for Sceptical Inquiry) ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa.

Yhdistys on ECSON (European Council of Sceptical Organisations) ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö.

Pankkiyhteys:

IBAN: FI13 4055 2920 1119 88 BIC: HELSFIHH (Aktia)

IBAN: FI75 7997 7997 4476 07 BIC: HOLVFIHH (Holvi)

Jäsenasiat, lehtitilaukset, osoitteenmuutokset

Paula Heinonen

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki

puh. 040 820 9166, secretary@skepsis.fi

Taloudenhoitaja

Toni Heikkinen

Keskuskatu 14 B 13, 04600 Mäntsälä

puh: 050 537 3792, treasurer@skepsis.fi

Skepsiksen hallitus vuonna 2022

puheenjohtaja **Otto J. Mäkelä**

varapuheenjohtaja **Vesa Tenhunen**

Ville Aarnikko, Irma Hirsjärvi, Sami Mustala,

Santtu Puukka, Mikko Ville Valjento

Alueyhteyshenkilöt

sähköpostiosoitteet muotoa

etunimi.sukunimi@skepsis.fi

Joensuu: **Vesa Tenhunen**, puh. 0400 935 893

Jyväskylä: **Juha Merikoski**, puh. 040 755 1820

Kuopio: **Aulis Koivistoinen**, puh. 050 5439 647

Oulu: **Sebastian Slotte**, puh. 050 4023 869

Tampere: **Jose Ahonen**, puh. 040 558 7497

Turku: **Heikki Kujanpää**, puh. 044 022 0420

Skepsis ry:n tieteellinen neuvottelukunta

TNK:n puheenjohtaja, prof. **Jukka Maalampi** (fysiikka),

prof. **Kari Enqvist** (fysiikka), prof. **Mika Hemmo**

(oikeustiede), tohtori **Harri Högmänder** (tilastotiede),

tohtori **Virpi Kalakoski** (psykologia), dosentti

Hannu Karttunen (tähtitiede), tohtori **Mikko Kivi-**

harju (tietotekniikka), prof. **Hanna Kokko** (biologia,

ekologia), prof. **Eerik Lagerspetz** (yhteiskuntatiede,

filosofia), prof. **Hannu Lauerma** (lääketiede),

prof. **Anto Leikola** (biologia, oppihistoria), dosentti

Marjaana Lindeman (psykologia), dosentti **Juha**

Merikoski (fysiikka), tohtori **Markku Myllykangas**

(terveys sosiologia), tohtori **Pauli Ohukainen** (lää-

ketiede), dosentti **Ilkka Pyysiäinen** (uskontotiede),

prof. **Jeja Pekka Roos** (sosiaalipolitiikka), tohtori

Veijo Saano (lääketiede), prof. **Samuli Siltanen**

(teollisuusmatematiikka).

Kultti

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto
median moniäänisyyden puolesta jo vuodesta 1991.

Onko Venäjällä tilaa taiteelle?
Millaista on islantilainen dekkarikirjallisuus?
Är pollinering livsviktigt? Säilyykö elokuvahistoria?

Psykoterapian olemus. Eläkeläisten tilanne Ukrainassa.
Koskettamisen rajat ja normit. Metsien ja linnuston
rikkaus Suomessa. Immunologisten lääkkeiden hyöty.
Analyyseja ulkopoliitikasta.

Näistä aiheista ja paljon muusta voit lukea
Kultin lähes 200 erilaisesta jäsenlehdessä.

Tutustu lehtiin ja tilaa
WWW.KULTILEHDET.FI

**KORONA-AIKANAKIN PARAS TAPA TUKEA KULTTUURI-,
MIELIPIDE- JA TIEDELEHTIÄ ON LUKEA JA TILATA NIITÄ.**

Posti Green

Vain 15 €

NÄYTÄ SKEPTIKOLTA!

HANKI SKEPSIS RY:N T-PAITA

Myydään yhdistyksen järjestämissä tilaisuuksissa ja postitse.

Tilaukset: holvi.com/shop/skepsis
Holvista voit myös tilata Skeptikko-lehden ja hankkia vanhoja irtonumeroita!

Mallit:
1. Ihanko totta? 2. Sapere Aude
Koot: S, M, L, XL.

Tilaa myös Skepsis ry:n haalarimerkki!
Usko, että saat sen hintaan 2,50 €!

